

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Turizm Rehberliği Anabilim Dalı

Turist Rehberliği Bilim Dalı

**SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAPSAMINDA
KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI VE KÜLTÜREL
MİRASIN KORUNMASINA YÖNELİK TURİST
REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ALGILARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ebru ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAPSAMINDA KÜLTÜREL MİRAS
FARKINDALIĞI VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINA YÖNELİK TURİST
REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ebru ÖZDEMİR

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Turizm Rehberliği Anabilim Dalı

Turist Rehberliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

ÖZET

ÖZDEMİR, Ebru, Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Kültürel Miras Farkındalığı ve Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Turist Rehberliği Öğrencilerinin Algılarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2024

Bu araştırmanın amacı, Nevşehir ili bağlamında, sürdürülebilir turizm çerçevesinde kültürel mirasın farkındalığı ve korunmasına ilişkin, turist rehberliği öğrencilerinin görüşlerini ayrıntılı bir şekilde analiz etmektir. Araştırma yöntemi olarak, nicel desenli bir yaklaşım benimsenmiş ve veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Ankette, öğrencilerin kişisel özelliklerinin yanı sıra sürdürülebilir turizm ve kültürel miras konularındaki farkındalıkları, algıları ve bilgi düzeyleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Araştırmada, anketler Nevşehir ilinde bulunan Üniversitelerin Turist Rehberliği bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 26 paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, araştırmaya katılan öğrenciler, Nevşehir'de turizmin olumlu bir şekilde algılandığını ve bu gelişimin genel olarak bölgenin kültürel mirasına ve ekonomik durumuna pozitif katkılar sağlayacağını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, turizmin gelişmesini desteklemekte ve bu durumun bölgeye çeşitli faydalar sağlayacağını inanmaktadır. Öğrencilerin büyük bir bölümünün Nevşehir'in kültürel mirasının korunması gerektiğine inandığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun sağlanması için, bölgedeki tarihi ve kültürel unsurların turizmle birleştirilerek daha iyi korunabileceği ve tanıtılabileceğine dikkat çekilmiştir. Çalışmada, etkili tanıtım ve pazarlama stratejileri, iyi planlama ve organizasyon, kültürel ve tarihi mirasın korunması ve iyileştirilmesi, turizm çeşitliliği ve yerel halkın turizm faaliyetlerinde aktif rol alması gibi unsurlarla turizmde başarının elde edileceği sonucuna ulaşılmıştır. Nevşehir'in turistik potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesi ve turizmin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi için, yerel yönetimler, turizm işletmeleri, yerel halk ve diğer ilgili taraflar arasında etkili bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler

Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Kültürel Miras Farkındalığı

ABSTRACT

ÖZDEMİR, Ebru, Assessment of Tourist Guidance Students' Perceptions of Cultural Heritage Awareness and Protection of Cultural Heritage within the Scope of Tourism, Master's Thesis, Nevşehir, 2024

The purpose of this research is to analyze in detail the opinions of tourist guide students regarding the awareness and protection of cultural heritage within the framework of sustainable tourism in the context of Nevşehir province. As a research method, a quantitative patterned approach was adopted and data was collected by survey method. The survey includes questions about students' personal characteristics, as well as their awareness, perceptions and knowledge levels on sustainable tourism and cultural heritage. In the research, surveys were applied to the students of the Tourist Guidance department of the Universities in Nevşehir. The data obtained as a result of the application was analyzed with the SPSS 26 package program. As a result of the analysis, the students participating in the research stated that they perceived tourism in Nevşehir positively and that this development would generally make positive contributions to the cultural heritage and economic situation of the region. The majority of students support the development of tourism and believe that this will bring various benefits to the region. It has been revealed that most of the students believe that Nevşehir's cultural heritage should be protected. In order to achieve this situation, it has been pointed out that the historical and cultural elements in the region can be better protected and promoted by combining them with tourism. The study concluded that success in tourism will be achieved with elements such as effective promotion and marketing strategies, good planning and organization, protection and improvement of cultural and historical heritage, tourism diversity and local people taking an active role in tourism activities. In order to fully utilize the touristic potential of Nevşehir and develop tourism in a sustainable way, effective cooperation and coordination must be ensured between local governments, tourism enterprises, local people and other relevant parties.

Keywords Tourism, Sustainable Tourism, Cultural Heritage Awareness

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	4
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM	4
1.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMININ GELİŞİMİ	4
1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN İLKELERİ	9
1.3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN AMAÇLARI	12
1.4. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ARAÇLARI	18
1.5. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PAYDAŞLARI	20
2. BÖLÜM	23
KÜLTÜREL MİRAS	23
2.1. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI VE UNESCO	23
2.1.1. Somut Kültürel Miras	27
2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras	30
2.2. KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI.....	34
2.3. KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI	37
2.4. KÜLTÜREL MİRAS VE TURİZM İLİŞKİSİ	38
2.5. NEVŞEHİR KÜLTÜREL UNSURLARI	40
3. BÖLÜM	47
TURİST REHBERLİĞİ	47
3.1. TURİST REHBERLİĞİNİN TANIMI VE ÖNEMİ	47
3.2. TURİST REHBERLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	49
3.3. TURİST REHBERİNİN ROLLERİ VE SORUMLULUKLARI	52

3.4. TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ	53
4. BÖLÜM	59
YÖNTEM	59
4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	59
4.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	61
4.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	62
4.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	63
4.5. EVREN VE ÖRNEKLEM	63
4.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	65
4.7. VERİLERİN ANALİZİ	66
5. BÖLÜM	68
BULGULAR.....	68
5.1. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR	68
5.2. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI İLE İLGİLİ EĞİTİM ALMA DURUMLARINA YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR.....	72
5.3. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR	75
5.4. TURİZMİN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI ÜZERİNE ETKİSİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR	83
5.5. TURİZMİN NEVŞEHİR'DE GELİŞİMİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR.....	85
5.6. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN TEST EDİLMESİ.....	94
TARTIŞMA	107
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	122
Ek- 1 Orijinallik Raporu	138
Ek 2. Etik Kurulu İzin Formu	139

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kültürel Mirasa Yönelik Sınıflandırma.....	26
Tablo 2. Kültürel Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımları.	68
Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Medeni Durum Dağılımları	69
Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımları	69
Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumu Dağılımları.....	69
Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Gelir Düzeyi Dağılımları	70
Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Coğrafi Bölge Dağılımları	70
Tablo 8. Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yeri Dağılımları	71
Tablo 9. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Yaşama Süreleri.....	71
Tablo 10. Araştırmaya Katılanların Sürdürülebilirlik İle İlgili Daha Önce Eğitim Alma Durumları.....	72
Tablo 11. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Daha Önce Eğitim Alma Durumları	73
Tablo 12. Araştırmaya Katılanların Kültürel Miras Kavramının Kapsamı İle İlgili Görüşlerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	75
Tablo 13. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunma Nedenine Yönelik Görüşleri	77
Tablo 14. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunmasında Sorumlu Olanlara Yönelik Görüşleri	78
Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Korunması Gerekli Kültürel Mirasın Ne Olduğuna Yönelik Görüşleri.....	78
Tablo 16. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluğuna Yönelik Görüşleri.....	79
Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Somut Kültürel Mirasın Neden Yeterince Korunmadığına Yönelik Görüşleri	80
Tablo 18. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Somut Kültürel Mirasın Nasıl Korunacağına Yönelik Görüşleri.....	81
Tablo 19. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Etkisine Yönelik Görüşleri.....	83

Tablo 20. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Olumlu Etkisinin Nedenlerine Yönelik Görüşleri.....	84
Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Olumsuz Etkisinin Nedenlerine Yönelik Görüşleri	85
Tablo 22. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesine Yönelik Karşılama Durumu	86
Tablo 23. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesini Olumlu Karşılamanın Bunun Nedenine Yönelik Görüşleri	86
Tablo 24. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesini Olumsuz Karşılamanın Bunun Nedenine Yönelik Görüşleri	87
Tablo 25. Kadınların Turizm İşinde Çalışmasına Yönelik Karşılama Durumu.....	87
Tablo 26. Nevşehir’de Hangi Kaynakların Turizm Amaçlı Kullanılacağına Yönelik Görüşler	88
Tablo 27. Nevşehir İlindeki Kültürel Çekiciliklerin Turizmde Değerlendirilme Durumu	89
Tablo 28. Turizmin Gelişmesi Durumunda Nevşehir İlinde Turizm Faaliyetlerine Destek Verme Durumu	90
Tablo 29. Turizme Ne Şekilde Destek Verilebileceğine Yönelik Görüşler	91
Tablo 30. Nevşehir İlinde Gerçekleştirilecek Turizm Çalışmalarının Başarıya Ulaşma Yollarına Yönelik Görüşler.....	92
Tablo 31. Cinsiyet İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	94
Tablo 32. Cinsiyet İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	95
Tablo 33. Cinsiyet İle Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	95
Tablo 34. Medeni Durum İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	96
Tablo 35. Medeni Durum İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	97
Tablo 36. Medeni Durum İle Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	97

Tablo 37. Yaş İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	98
Tablo 38. Yaş İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	99
Tablo 39. Yaş İle Nevşehir İlinde Sormut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	100
Tablo 40. Eğitim Düzeyi İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	101
Tablo 41. Eğitim Düzeyi İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	102
Tablo 42. Eğitim Düzeyi İle Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuş Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları.....	103
Tablo 43. Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	104
Tablo 44. Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Göreme Açık Hava Müzesi.....	41
Şekil 2. 2019’da 7174 sayılı KAHK ile belirlenen Kapadokya Alanı sınırları (Google Earth uydu görüntüsü altlık olarak kullanılmıştır), (Solmaz Şakar, 2021)	43
Şekil 3. Turist Rehberliği Odalarının Yetki Çevreleri.....	54
Şekil 4. Turist Rehberliği Eğitimi	56
Şekil 5. Cinsiyet İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki İlişki	73
Şekil 6. Cinsiyet İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki İlişki.....	74
Şekil 7. Eğitim Düzeyi İle Kültürel Mirasın Kapsamı Arasındaki İlişki	76
Şekil 8. Eğitim Düzeyi ile Somut Kültürel Mirasın Korunmuşluğu İle İlgili Görüşleri Arasındaki İlişki.....	80
Şekil 9. Kültürel Mirasın Korunması ile İlgili Eğitim Alma Durumu İle Kültürel Mirasın Nasıl Korunacağı Arasındaki İlişki.....	82
Şekil 10. Eğitim Düzeyi İle Turizm Faaliyetlerine Destek Verme Durumu Arasındaki İlişki	90
Şekil 11. Eğitim Düzeyi İle Turizm Çalışmalarının Başarıya Ulaşma Durumu Arasındaki İlişki	93

GİRİŞ

Turizm sektörü, ekonomik, sosyal ve kültürel etkileriyle dünya genelinde büyük bir öneme sahiptir. Ancak, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik ilkesiyle uyumlu bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Pelit vd., 2015). Bu çerçevede, sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakların korunması, yerel ekonomik kalkınma ve toplumun katılımını öncelikli hedefler olarak belirlemektedir (Yılmaz vd., 2015).

Nevşehir ili, zengin kültürel mirası, tarihi dokusu ve benzersiz doğal güzellikleriyle Türkiye'nin önemli turistik bölgelerinden biridir. Kapadokya bölgesi tarihi yer altı şehirleri, peri bacaları ve kaya oluşumlarıyla turistlerin ilgisini çeken önemli bir destinasyondur. Bu bölge, olağanüstü doğal yapısı sayesinde yılda yaklaşık 4 milyon turist çekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2023 yılı verilerine göre; Nevşehir'de toplamda 646 otel, pansiyon ve diğer konaklama tesisleri bulunmakta, 14.460 oda ve 30.789 yatak kapasitesi ile Türkiye'deki iller arasında konaklama kapasitesi bakımından altıncı sırada yer almaktadır. 2023 itibarıyla bölgede 469 turizm acentesi faaliyet göstermektedir. 2022 yılında Kapadokya'ya toplam 4 milyon 192 bin ziyaretçi gelmiştir. Bölgedeki Hacı Bektaş-ı Veli Müzesi, 736.082 ziyaretçi ile Türkiye'nin en fazla ziyaret edilen dördüncü müzesi olup, 2022'de Göreme Açık Hava Müzesi 1.063.517, Zelve-Paşabağları 995.891 ve Kaymaklı Yeraltı Şehri 553.047 kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Invest in Nevşehir, 2023).

Kapadokya bölgesi bağlamında öne çıkan bir diğer alan “Küçük Kapadokya” olarak ifade edilmektedir. Küçük Kapadokya, Nevşehir, Kırşehir, Niğde, Aksaray ve Kayseri illerinin bir kısmında yer alan, Kapadokya'nın bir parçası olarak kabul edilen bir bölgedir. Bölge, peribacaları, kaya kiliseleri ve yeraltı şehirleri gibi Kapadokya'nın karakteristik özelliklerini taşımaktadır. Küçük Kapadokya'nın illere göre dağılımı şu şekildedir (Oral, 2014):

- Nevşehir: Ürgüp, Avanos, Derinkuyu, Kaymaklı, Uçhisar, Göreme, Zelve, Ihlara,
- Kırşehir: Akçakent, Çiçekdağı, Kaman, Keskin,
- Niğde: Bor, Çamardı, Ulukışla,
- Aksaray: Eskil, Gülağaç, Güzelyurt, Sarıyahşi,
- Kayseri: Develi, Yahşihan.

Küçük Kapadokya, doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleri ile önemli bir turizm merkezidir. Bölgede her yıl binlerce yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. Ancak, bu yoğun turistik ilginin kültürel mirasa olan etkileri ve koruma ihtiyaçları da beraberinde gelmektedir. (Kocatepe, 2022).

Turist rehberleri, turistlerin gezdikleri bölgeler hakkında bilgilendirme yaparak, kültürel mirasın farkındalığını artıran ve korunmasına katkı sağlayan önemli aktörlerdir (Şahin vd., 2021). Bu nedenle, turist rehberliği öğrencilerinin sürdürülebilir turizm ve kültürel miras konularındaki görüşlerini ve farkındalıklarını değerlendirmek, literatüre katkı sağlayabilecek bir adım olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Nevşehir ili örneğinde, sürdürülebilir turizm kapsamında kültürel miras farkındalığı ve korunmasına yönelik turist rehberliği öğrencilerinin görüşlerini derinlemesine incelemektir. Öğrencilerin, kültürel mirasın önemini ne kadar benimsedikleri, koruma konusundaki bilgi düzeyleri, farkındalık düzeyleri ve sürdürülebilir turizm ilkelerine olan yaklaşımları bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu çalışma, nicel veri yöntemi ile hazırlanmış olup, Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümü öğrencilerine yönelik anket uygulanmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde araştırmaya katılanların demografik bilgilerine, ikinci bölümünde öğrencilerin kültürel mirasın korunması konusundaki görüşleri ve üçüncü bölümünde ise kültürel mirasın turizm amaçlı

kullanılması konusundaki görüşlerini ölçmeye yöneliktir. Amaca ulaşabilmek için; Okuyucu (2011) tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır.

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Nevşehir ilinde korunması gerekli kültürel miras yapıları ve değerler nelerdir?
2. Nevşehir ilinde kültürel miras nasıl korunmalıdır?
3. Turist Rehberliği Bölümünde okuyan öğrencilerin kültürel mirasın korunması konusundaki düşünceleri nasıldır?
4. Turizm, Nevşehir ilinde kültürel mirasın korunmasına ne şekilde etki eder?
5. Turist Rehberliği Bölümü öğrencilerinin turizm konusunda düşünceleri nasıldır?

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Sürdürülebilir turizm, doğal kaynakların korunması ve yerel toplulukların refahının desteklenmesi yoluyla turizmin sürdürülebilirliğini sağlamaya odaklanan bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir turizm, turizmin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini dikkate alarak, turizmin gelecek nesiller için de sürdürülebilir olmasını amaçlamaktadır. Sürdürülebilir turizm, turizmin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini azaltmaya yardımcı olan önemli bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir turizmin yaygınlaşması, turizmin sürdürülebilirliğini sağlamaya ve gelecek nesiller için de turizmin korunmasına yardımcı olacaktır. Sürdürülebilir turizmin özgün yönlerinden biri, turizmin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini birlikte ele almasıdır. Geleneksel turizm yaklaşımları, genellikle bu etkileri ayrı ayrı ele alır. Sürdürülebilir turizm yaklaşımı ise, bu etkilerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ve birlikte ele alınması gerektiğini savunur (Garda ve Temizel, 2016).

Sürdürülebilir turizmin bir diğer özgün yönü, yerel toplulukların katılımına verdiği önemdir. Sürdürülebilir turizm, yerel toplulukların turizmden faydalanmasını ve turizmin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmasını amaçlar. Bu nedenle, yerel toplulukların katılımı, sürdürülebilir turizmin başarısı için önemlidir (Wight, 1994). Bu bağlamda ilk bölüm içerisinde sürdürülebilir turizm kavramının gelişimi, sürdürülebilir turizmin ilkeleri, sürdürülebilir turizmin amaçları, sürdürülebilir turizm araçları, sürdürülebilir turizm paydaşları gibi hususlar ile ilgili bilgiler verilmektedir.

1.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMININ GELİŞİMİ

Sanayi Devrimi, turizm sektöründe belirgin bir büyümeye vesile olan önemli faktörler arasındadır. Sanayi Devrimi'nin sonrasında, ulaşım ve iletişim imkânları büyük ölçüde gelişmiş ve sosyal güvenlik sistemlerinde önemli adımlar atılmıştır. Turizm faaliyetlerine katılım artık sınıfsal bir boyut taşımamaktadır; eskiye göre daha güçlü ve

devlet tarafından desteklenen orta sınıf, turizmin yapısal evrimini etkilemiştir. Bu dönemde, turizmde kitlesel üretim faaliyetlerinin de başladığı gözlemlenmektedir (Kozak vd., 2013). İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kitle turizmi, Avrupa ülkeleri arasında geniş bir şekilde yaygınlaşarak, 1950'lerden sonra artarak daha etkin boyutlara ulaşmıştır. Kitle turizminde meydana gelen artışa teknolojik gelişimin ve ekonomik refahın artışının etkisi bulunmaktadır (Akış-Roney, 2011, Akis, 2011). Kitle turizminde yaşanan büyüme, turistik bölgelerde olumlu etkiler ortaya koysa da zamanla bu turizm türünün yarattığı olumsuzluklar, kitle turizmini tartışmaya açık hale getirmiştir. Bunun sebebi, kitle turizmiyle ilişkilendirilen olumlu yönlerin belirli bir süre sonra tersine dönmesidir. Özellikle, kitle turizmi turistik bölgelerdeki altyapı ve üstyapı çalışmalarının artmasını sağlamıştır. Bu çalışmalar, turistler ve yerel halk açısından olumlu olarak nitelendirilebilmektedir. Bununla birlikte, kitle turizmindeki yoğun turist hareketliliği, bölgelerde aşınma ve tahribatı artırmaktadır. Kontrolsüz bir şekilde artan otel, restoran, yol ve havalimanı inşaatları, bölgelerin çevresel sorunlarla başa çıkmasını zorlaştırmaktadır. Bu noktada turizm faaliyetlerinin denetlenmesi ve ekolojik dengenin bozulmaması için gerekli düzenlemelerin yapılması büyük önem arz etmektedir (Cook vd., 2016). Turizm ile çevre arasındaki dengesiz ilişkinin ortaya çıkması, turizmin koruma ve iyileştirme potansiyelini aşmış, çevreye zarar veren bir konuma gelmesine neden olmuştur (Mason, 2003; Mishan, 1969; Turner ve Ash, 1976). Bu durum turizmle ilgili farklı yaklaşımların geliştirilmesi gerekliliğini ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda geliştirilen çeşitli alternatif yaklaşımların, turizmin çevresel etkilerini azaltarak olumsuz sonuçları minimize etme amacıyla yola çıktığı belirtilebilir. Sürdürülebilir turizm kavramına geçmeden önce sürdürülebilirlik kavramından bahsetmek gerekmektedir. Sürdürülebilirlik anlam olarak, “*doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımını*” şeklinde tanımlanmaktadır ve bu tanım bağlamında sürdürülebilirlik doğal kaynakların aşırı kullanımını önlemek, atıkları azaltmak ve çevreyi korumaya yönelik girişimleri desteklemek şeklinde ifade edilebilmektedir (Yeni, 2014).

Ekoturizm ise, yeşil turizm, doğa turizmi, jeoturizm ve macera turizmi gibi çeşitli turizm türleri sürdürülebilirlik perspektifinde incelenmektedir. Bu kavramların

geliştirilmesindeki temel hedef, doğal çevrenin kalitesini ve çekiciliğini sürdürmek ve hatta artırmaktır; ancak bunların farklı vurguları ve anlamları bulunmaktadır (Goeldner ve Ritchie, 2009). Ekoturizm, doğal alanlardaki bozulmamış çevresel deneyimleri tercih edenleri içeren bir terim olarak tanımlanmaktadır. Yeşil turizm kavramında ise ziyaretçilere gittikleri yerin doğal ve korunmuş olduğunu göstermek ve turizm faaliyetlerinin çevreye zarar vermediğini vurgulamak amaçlanmaktadır (Wight, 1994). Bunun yanı sıra, turizm sektörü ile çevrenin muhafazası arasında sağlam ilişkiler kurularak, turizm bölgeleri ve turistler açısından değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Budowski (1976), turizm ile çevrenin korunması arasındaki ilişkiyi çatışma, uyum içinde var olma ve iş birliği olmak üzere üç temel etkileşim üzerinden incelemiştir. Çatışma, turizm faaliyetlerinin mevcudiyeti ve doğal kaynaklar üzerinde risk oluşturduğunda ortaya çıkar. Uyum içinde var olma, turizm endüstrisi ve doğal kaynakların muhafaza edilmesini savunan grupların göreceli olarak az etkileşimde bulunduğu bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç, nadiren sabit nitelikte olup, turizm sektöründeki değişikliklere bağlı olarak çatışma veya iş birliği izleyebilir. İş birliği aşamasında ise turizm ve koruma arasındaki karşılıklı destek vurgulanmaktadır (Budowski, 1976). Bu etkileşimler bağlamında, turizm faaliyetlerine yönelik yaklaşımların destekleyici bileşeni ile olan ilişki belirtilmekte ve çevre korunması konusundaki temasların önemi vurgulanmaktadır.

Turizm alanına yönelik yaklaşımlar bağlamında sürdürülebilir turizmin sağlanabilmesi için sürdürülebilir kalkınmanı gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma terimi, 1987 senesinde Bruntland Raporu ile öne çıkmış ve çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutları içeren bir kavram şeklinde tanımlanmıştır (Garrod ve Fyall, 1998).

Bruntland Komisyonunda belirli görevler ön plana çıkmaktadır. Komisyona atfedilen görev şu şekildeydi (World Commission on Environment and Development, 1987: 347);

- Çevre sorunlarına yönelik kritik sorunları belirlemek ve bu sorunlarla baş edebilmek için gerekli eylem önerilerini formüle etmek,

- Çevresel sorunlara yönelik uluslararası iş birliğini artıracak politikaların geliştirilmesi için öneriler oluşturmak,
- Konuya ilişkin kurum ve kuruluşlarla iş birliğini güçlendirecek önerilerde bulunmak,
- Nüfus, gıda güvencesi, genetik kaynak çeşitliliği, endüstri ve insan yerleşimlerini bir bütün olarak değerlendirerek bütüncül bir bakış açısı geliştirmek.

Bruntland Komisyon raporu ile yoksulluğun azaltılması, kaynakların çeşitlendirilmesi, çevrenin korunmasına yönelik stratejilerinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu rapor ile çevresel baskıların arttığı, ekonomi ile ekolojinin bütüncül bir biçimde ilerletilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Pyla, 2012). 1987’de bu komisyon tarafından düzenlenen Ortak Geleceğimiz raporuyla geliştirilen sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1992’de Gündem 21 ve Rio de Janeiro’da Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Zirvesi ile birlikte, kalkınma söyleşinde önde gelen ibarelerden biri duruma gelmiştir (Adams, 2001). 1992’deki Rio Konferansı’nda benimsenen kararlarında devamında, 1997’de Rio +5 Zirvesi ve 2002’de Johannesburg Zirvesi (Rio +10) ile Rio Konferansı’nda onaylanan ilkelerin bir bütün içinde nasıl uygulandığı ele alınmıştır (Ozmehmet, 2008).

1972 Stockholm Konferansı

1987 Ortak Geleceğimiz Raporu

1992 Rio Zirvesi

1996 Habitat II Zirvesi

1997 Rio+5 Zirvesi

2002 Johannesburg Zirvesi

1980'lerin sonlarına doğru, sürdürülebilir kalkınma kavramına dair çevresel yönlerin daha belirgin hale gelmesi ve çevre yönetiminin ön plana çıkması, turizm alanında sürdürülebilir turizm uygulamalarına ve yaklaşımlarına odaklanılmasına sağlamıştır (Hunter, 1997).

Sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakları koruma amacıyla turizmin etkilerini dengeleme hedefiyle ortaya çıkan bir kavramdır. Bu yaklaşım, 20. yüzyılın ortalarında çevresel endişelerin artması ve doğal alanların tahribatının önüne geçme amacıyla ortaya çıkmıştır (Özgen vd., 2016).

Sürdürülebilir turizm kavramının gelişimi, çeşitli aşamalardan geçmiştir. 1980'lerde, turizm endüstrisi çevresel etkileri ele alarak, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına odaklanmıştır. Bu dönemde, "yeşil turizm" terimi yaygınlaşmış ve sürdürülebilir turizmin temelleri atılmıştır (He vd., 2018). 1990'larla birlikte, sürdürülebilir turizm kavramı sosyal ve ekonomik boyutlarıyla genişletilmiştir. Toplumsal etkiler ve yerel ekonomi dikkate alınarak, sürdürülebilir turizm sadece çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlikle de ilişkilendirilmiştir (Yang vd., 2023). Günümüzde, sürdürülebilir turizm uluslararası bir perspektife evrilmiş ve küresel iş birliği ve standartlarla desteklenmektedir. Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) çerçevesinde turizmin rolü ve sorumlulukları belirlenmiş ve bu alandaki politika oluşturma süreçlerine yön verilmiştir (Peşkirioğlu, 2016).

Sürdürülebilir turizm kavramının gelişimi, çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla turizm endüstrisinin temel bir ilkesi haline gelmiştir. Gelecekte, sürdürülebilir turizmin daha da önem kazanması beklenmekte, sektördeki paydaşların iş birliğiyle bu felsefeye paralel uygulamaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, sürdürülebilir turizmin gelecekteki başarıları için araştırma ve inovasyonun önemi vurgulanmalıdır.

1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN İLKELERİ

Uygulanacak olan sürdürülebilir turizm politikalarının oluşturulması, bir dizi geniş kapsamlı temel prensibe ve yöntemeye dayanmalıdır. Bu prensip ve yöntemlerin bir kısmı, sürdürülebilirlik ilkelerinin kendisine zaten gömülüdür, bazıları ise zaman içinde sektörde faaliyet gösteren uzmanlar tarafından şekillendirilmiştir. Sürdürülebilir turizmin temel ilkeleri şöyle sıralanmaktadır (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005):

- **Bütünsel Bakış Açısı:** Sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi ve uygulanması için, turizmin tüm etkilerini ve ilişkilerini değerlendirmek amacıyla kapsayıcı bir perspektife sahip olunmalıdır. Bütünsel bir bakış açısı, sürdürülebilir turizmin planlama ve uygulama süreçlerinde hayati bir öneme sahiptir. Bu perspektif, turizmin doğal çevre, kültürel miras ve toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, kapsamlı ve dengeleyici politikaların oluşturulmasını sağlar (Kuter ve Ünal, 2009).
- **Yerel Katılım ve İş Birlikleri:** Turizmden etkilenen herkesin gelişim ve yönetim sürecinde söz sahibi olabilmesi için yerel kontrol ve iş birlikleri önemlidir. Yerel katılım ve iş birlikleri, sürdürülebilir turizmin temel taşlarından biridir. Bu yaklaşım, turizmin etkilediği bölgelerde yaşayan toplulukların, karar alma süreçlerine doğrudan dahil olmasını sağlar. Bu sayede, turizm faaliyetlerinin planlanması ve yönetimi daha etkili ve adil bir şekilde gerçekleştirilir. Ayrıca, yerel halkın bu süreçte aktif rol alması, turizmin ekonomik ve sosyal açıdan olumlu etkilerini daha etkili bir şekilde hissetmelerini sağlar. Bu nedenle, sürdürülebilir turizmin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için yerel katılım ve iş birliklerinin teşvik edilmesi büyük önem taşır (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005).

- **Uzun Vadeli Görüş:** Sürdürülebilir turizmde, kaynakların gelecekteki sürdürülebilirliğini göz önünde bulundurarak uzun vadeli planlamalar teşvik edilmelidir. Sürdürülebilir turizmde uzun vadeli görüş, doğal ve kültürel kaynakların gelecek kuşaklar için sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını hedefler. Bu perspektif, turizm faaliyetlerinin bugünün yanı sıra gelecekte de çevresel ve ekonomik dengeyi koruyarak sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla vazgeçilmez bir ilkedir (Özkök ve Gümüş, 2009).
- **Yerel ve Küresel Etkilerin Dengelemesi:** Yerel çevre ve toplulukların etkileri daha belirgin olabilir, ancak sürdürülebilir turizm küresel etkileri de eşit şekilde değerlendirmelidir. Sürdürülebilir turizmin başarısı, yerel ve küresel etkilerin dengelenmesine dayanır. Bu, turizmin etkilediği yerel çevre ve toplulukları korurken aynı zamanda küresel çapta da olumlu etkiler sağlamayı hedefler. Bu denge, turizm sektörünün hem yerel hem de küresel perspektiflerde sorumluluk almasını ve etkilerini adil bir şekilde değerlendirmesini gerektirir (Kuter ve Ünal, 2009).
- **Tüketimin Değerlendirilmesi:** Sadece turizm arzını değil, aynı zamanda tüketimi de göz önünde bulundurmak gereklidir. Bu, turistlerin seçimleri ve davranışları ile turizmin doğasını değerlendirmeyi içerir. Tüketimin değerlendirilmesi, sürdürülebilir turizmin anahtar unsurlarından biridir. Bu perspektif, turizm sektörünün sadece hizmet ve ürün sağlama boyutunda değil, aynı zamanda tüketici davranışları ve tercihlerinin doğru analiz edilmesiyle sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlar. Bu sayede, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklara olan etkileri daha etkili bir şekilde yönetilebilir (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005).
- **Kapsamlı Sorunların Ele Alınması:** Sadece ziyaretçi memnuniyeti değil, sürdürülebilirlik kapsamındaki tüm alanların sorunları ele alınmalıdır. Sürdürülebilir turizm perspektifi, sadece ziyaretçi memnuniyetinin ötesinde, doğal çevre, kültürel miras ve toplumsal dengenin de göz önünde

bulundurulmasını vurgular. Bu yaklaşım, tüm sektörün sürdürülebilirlik kapsamında ele alınarak, uzun vadeli denge ve refahın teminat altına alınmasını hedefler. Bu sayede, turizm endüstrisi sadece ekonomik kazanç değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal uyum sağlama yolunda önemli adımlar atmış olur (Özkök ve Gümüş, 2009).

- Risk Değerlendirmesi ve Önlem Alma: Olası etkiler hakkında yeterli kanıt olmadığında, temkinli yaklaşımlar benimsemek önemlidir. Risk değerlendirmesi, sürdürülebilir turizm uygulamalarında kritik bir rol oynar. Potansiyel etkiler hakkında yeterli bilgi olmadığında, temkinli yaklaşımlar benimsemek, olası olumsuz sonuçları minimize etmek adına hayati bir önlem olarak öne çıkar. Bu strateji, sektörün doğal ve kültürel varlıklara zarar verme olasılığını en aza indirerek, uzun dönemli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur (Kuter ve Ünal, 2009).
- Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi: Bir ürünün veya hizmetin tüm ömrü boyunca etkilerinin dikkate alınması gereklidir. Yaşam döngüsü değerlendirmesi, sürdürülebilir turizmin temel bir prensibidir. Bu perspektif, bir ürünün veya hizmetin başlangıcından sonuna kadar olan süreçlerin, çevresel, ekonomik ve sosyal etkilerinin detaylı bir şekilde değerlendirilmesini gerektirir. Bu sayede, turizm endüstrisi faaliyetlerini planlama ve yönetme sürecinde tüm yaşam döngüsü boyunca sürdürülebilirlik ilkesini gözeterek hareket edebilir (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005).
- Değişen Koşullara Uyum: İklim değişikliği ve terörizm gibi küresel tehditlerin gelecekteki turizm planlamasında ve risk yönetiminde göz önünde bulundurulması gerekir (Kuter ve Ünal, 2009).
- Sürdürülebilirlik Göstergeleri ve İzleme Programları: Turizmin durumunu, performansını ve etkisini izlemek için sürdürülebilirlik amaçları için göstergeler oluşturulmalı ve maliyeti etkin izleme programları uygulanmalıdır (Özkök ve Gümüş, 2009).

Sürdürülebilir turizmin ilkeleri, turizm endüstrisinin doğal çevreye, kültürel mirasa ve toplumsal yapılara olan etkilerini dengelemek amacıyla belirlenmiş temel prensiplerdir. Bu ilkeler, çevresel ve sosyal dengeyi korumayı, yerel ekonomik kalkınmayı desteklemeyi ve turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamayı hedefler. Sürdürülebilir turizmin ilkeleri aynı zamanda yerel toplulukların katılımını teşvik eder ve doğal kaynakların bilinçli kullanımını vurgular. Bu temel ilkeler, turizm endüstrisinin sadece bugün değil, gelecek nesiller için de yaşanabilir bir çevre ve kültürel miras bırakmasını amaçlar. Bu nedenle, sürdürülebilir turizmin ilkeleri, sektörün etik ve sosyal sorumluluğunu temsil eder ve turizm faaliyetlerinin toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarda denge sağlamasını sağlayarak uzun dönemli başarıyı garanti altına almaktadır (Kaypak, 2010).

1.3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN AMAÇLARI

Sürdürülebilir turizmin en temel amacı, doğal çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasıdır. Bu, çevresel etkilerin minimize edilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması anlamına gelir. Ekosistemlerin ve habitatların zarar görmemesi için etkin tedbirler alınarak, gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakma hedeflenir (Seven, 2020).

Sürdürülebilir turizm aynı zamanda toplumsal ve kültürel değerleri koruma amacını taşır. Yerel toplulukların katılımını teşvik ederek, kültürel mirasın sürdürülmesi ve geleneklerin yaşatılması amaçlanır. Turizmin toplumun sosyal yapısına uyum sağlaması ve yerel ekonomiyi desteklemesi, bu kapsamda önemli hedefler arasındadır (Er ve Bardakoğlu, 2016). Sürdürülebilir turizmin bir diğer önemli amacı, ekonomik kalkınmayı desteklemektir. Yerel ekonomiye katkıda bulunarak, istihdamı artırmak ve gelir dağılımını iyileştirmek bu hedefler arasında yer alır. Ayrıca, turizmin uzun vadeli ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarmak için sürdürülebilir iş modellerinin benimsenmesi önemlidir (Achmad ve Yulianah, 2022).

Sürdürülebilir turizmin amaçları, çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkelerine dayanır. Doğal çevrenin korunması, toplumun refahının artırılması ve ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi bu amaçların temelini oluşturur. Bu hedeflerin başarılması, turizm endüstrisinin uzun vadeli başarısını ve toplumun sürdürülebilir kalkınmasını sağlar (Özkök ve Gümüş, 2009).

Sürdürülebilir turizm 12 temel amaca sahiptir. Söz konusu amaçlar şu şekildedir (United Nations Environment Programme & World Tourism Organization, 2005):

Sürdürülebilir turizmin temel amaçlarından biri, ekonomik uygulanabilirliğin sağlanmasıdır. Bu, turizmin ekonomik faaliyetlerinin yerel ekonomilere olumlu etkiler sağlaması ve uzun vadede sürdürülebilir bir gelir kaynağı oluşturması anlamına gelir. Bu çerçevede, turizm sektörünün yerel işgücüne istihdam yaratması, yerel tedarik zincirlerini desteklemesi ve yerel kültür ve el sanatlarının gelişmesine katkıda bulunması önemlidir. Ayrıca, turizmin vergi gelirleri, altyapı geliştirmeleri ve kamu hizmetlerine katkı sağlamasıyla, ekonomik uygulanabilirlik sosyal refahın artırılmasına da olanak tanır. Bu noktada, sürdürülebilir turizmin ekonomik boyutunun başarılı bir şekilde yönetilmesi, yerel toplumların kalkınmasını desteklemek ve uzun dönemli refahı sağlamak için kritik bir faktördür (Gümüüşçü, 2018).

Yerel refah, sürdürülebilir turizm, yerel halkın turizm sektöründen adil bir şekilde yararlanmasını sağlamak için yerel işgücüne istihdam olanağı sunar. Ayrıca, turizm gelirlerinin yerel ekonomiye aktarılması, yerel girişimciliği teşvik eder ve yerel işletmelerin büyümesini destekler. Bununla birlikte, sürdürülebilir turizmin yerel refah üzerindeki olumlu etkisi, doğal ve kültürel kaynakların korunmasıyla birlikte düşünüldüğünde en etkili şekilde gerçekleşir. Bu sayede, turizmin uzun vadeli bir kalkınma aracı olarak işlev görmesi ve yerel toplumların sürdürülebilir bir gelecek inşa etmesi mümkün olur (Yüksek vd., 2019).

Sürdürülebilir turizmin temel amaçları arasında sosyal eşitliği sağlamak vardır. Bu, turizm faaliyetlerinin toplumun farklı kesimleri arasında adil bir şekilde dağıtılmasını ve herkesin turizmin getirdiği fırsatlardan eşit şekilde yararlanmasını amaçlar. Sosyal eşitlik, yerel halkın turizm sektöründe istihdam edilmesi, eğitim ve eğitim olanaklarına erişimin artırılması ve yerel kültürlerin ve geleneklerin korunarak yaşatılmasını içerir. Ayrıca, dezavantajlı grupların da turizm sektöründeki fırsatlardan eşit şekilde yararlanabilmesi için politika ve programların oluşturulması da önemlidir. Bu şekilde, sürdürülebilir turizm, toplumsal dengesizlikleri azaltarak daha kapsayıcı ve adil bir toplumun temellerini atmaya yardımcı olur (Özkök ve Gümüş, 2009).

İstihdam kalitesi, turizm sektöründe çalışanların çalışma koşullarının iyileştirilmesi, adil ücretlendirme, eğitim ve kariyer olanaklarına erişim gibi faktörlerin göz önünde bulundurulması anlamını taşımaktadır. İstihdam kalitesinin artırılması, çalışanların fiziksel ve psikolojik sağlıklarının korunmasını ve geliştirilmesini hedefler. Ayrıca, turizm sektöründe çalışanların mesleki beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi için sürekli eğitim ve eğitim fırsatları sunulması da önemlidir. Bu şekilde, sürdürülebilir turizm, yerel toplumun refahını artırarak daha iyi bir yaşam kalitesi sağlama amacını taşır (Seven, 2020).

Yerel kontrol, yerel halkın turizm planlama ve karar süreçlerine dahil olması, turizmin yerel ihtiyaçlara ve değerlere uygun şekilde geliştirilmesini sağlar. Ayrıca, yerel toplumların doğal ve kültürel kaynakların korunmasına yönelik politika ve önlemleri belirlemesi, sürdürülebilir turizmin uzun vadeli başarısını destekler. Bu şekilde, yerel kontrolün sağlanması, turizmin yerel toplumların çıkarlarına uygun şekilde yönetilmesini ve sürdürülebilir kalkınmanın teminat altına alınmasını amaçlar (Yüksek vd., 2019).

Sürdürülebilir turizmin temel amaçlarından biri, ziyaretçinin tatmin düzeyini artırmaktır. Bu, ziyaretçilerin turizm deneyimlerinden memnun ayrılmalarını ve olumlu

geri bildirimler vermelerini hedefler. Ziyaretçi tatmini, kaliteli hizmetlerin sunulması, çevresel ve sosyal etkilerin minimize edilmesi ve yerel kültürün saygıyla karşılanmasıyla sağlanır. Ayrıca, ziyaretçi memnuniyeti, sürdürülebilir turizmin uzun dönemli başarısını etkiler, çünkü memnun ziyaretçiler olumlu referanslarla destinasyonu tanıtarak turizmin sürdürülebilirliğini artırır. Bu bağlamda, ziyaretçinin tatmini, sürdürülebilir turizmin kritik bir unsuru olarak değerlendirilir ve planlama süreçlerinde merkezi bir rol oynar (Akyol, 2021).

Kültürel zenginlik, yerel halkın kültürel mirasa sahip çıkması, turizm deneyimlerine entegre olması ve geleneksel uygulamaların sürdürülmesi, sürdürülebilir turizmin vazgeçilmez bir parçasıdır. Ayrıca, kültürel etkinliklerin teşvik edilmesi ve yerel el sanatlarına destek verilmesi, turizmin kültürel zenginliğe olumlu bir katkı sağlamasını amaçlar. Bu sayede, sürdürülebilir turizm, destinasyonların kültürel çeşitliliği ve zenginliğiyle uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlayarak uzun vadeli sürdürülebilirliği temin eder (Akıllı vd., 2008).

Toplum refah bağlamında sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakların korunması, toplumun refahının artırılması ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi amacıyla turizm faaliyetlerinin yönetilmesine odaklanan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, yerel toplumların sosyo-kültürel dokusunu muhafaza etmek ve geliştirmek için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir turizmin temel amacı, turizmin olumsuz etkilerini en aza indirgeyerek, toplumun yaşam kalitesini artırmak ve yerel halkın turizm faaliyetlerinden adil bir şekilde yararlanmasını sağlamaktır. Bu kapsamda, yerel halkın eğitimi, istihdam olanaklarının artırılması ve gelirin adil şekilde dağıtılması gibi stratejiler uygulanarak, toplumun refah seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu sayede, sürdürülebilir turizm hem doğal hem de insan kaynaklarını koruyarak, uzun vadede toplumun refahını artıran önemli bir araç olarak kendini kanıtlamaktadır (Seven, 2020).

Sürdürülebilir turizmin temel amaçları arasında biyolojik çeşitliğin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi de yer almaktadır. Biyolojik çeşitlilik, ekosistemlerdeki farklı canlı türlerinin ve genetik kaynakların varlığını ifade eder. Doğal yaşam alanlarının bozulmamış kalması ve endemik türlerin korunarak neslinin devam etmesi, sürdürülebilir turizmin öncelikli hedeflerindedir. Bu amaçla, çevresel etki değerlendirmeleri yapılır, koruma alanları oluşturulur ve biyolojik çeşitliliği tehdit eden faktörlere karşı önlemler alınır. Ayrıca, yerel toplulukların bu sürece dahil edilmesi, doğal yaşam alanlarının sürdürülebilir turizmin bir parçası olarak yönetilmesinde kritik bir rol oynar. Bu şekilde, sürdürülebilir turizm biyolojik çeşitliği koruyarak hem doğal ekosistemlere zarar vermeden hem de turizm endüstrisinin sürdürülebilirliğini sağlayarak dengeli bir denge oluşturur. Bu, gelecek nesillerin de bu zenginliğin tadını çıkarabilmesini garanti altına alır (Akyol, 2021).

Fiziksel bütünlük, ekosistemlerin ve tarihi yapıların doğal yapısının ve işlevselliğinin sürdürülmesi anlamına gelir. Bu, turizmin yoğun olduğu bölgelerde çevresel tahribatın önlenmesi için önemli bir adımdır. Ayrıca, kültürel mirasın ve yerel toplumların yaşam tarzının korunması da fiziksel bütünlük prensiplerine dahildir. Bu şekilde, turizm sektörü sadece ekonomik kazanç sağlamakla kalmaz, aynı zamanda doğal ve kültürel çeşitliliğin sürdürülmesine katkıda bulunur (Akıllı vd., 2008).

Çevresel saflık, turizm işletmeleri ve ziyaretçiler tarafından hava, su ve toprak kirliliğini en aza indirmeyi ve atık oluşumunu minimum seviyeye düşürmeyi amaçlar. Bu amaca ulaşabilmek için, öncelikle daha fazla sürdürülebilir ulaşım kullanımının teşvik edilmesi gereklidir. Bununla birlikte, çevreye zarar veren kimyasalların kullanımının azaltılması ve atık yönetimi önemli adımlardır. Kanalizasyonun deniz ve nehir ortamlarına boşalmasının önlenmesi, sucul ekosistemlerin korunması açısından hayati bir adımdır. Ayrıca, atığın en aza indirilmesi ve gerektiğinde özenle bertaraf edilmesi, turizm bölgelerinin doğal dengesini koruma yolunda kritik bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda, yeni turizm tesislerinin gelişiminin teşvik edilmesi, çevre dostu teknolojilerin

benimsenmesi ve çevresel etki değerlendirmelerinin sıkça yapılması, çevresel saflığın sürdürülmesine yönelik önemli adımlardır. Bu prensipler sayesinde, sürdürülebilir turizm, doğal çevrenin ve kaynakların korunmasında etkin bir rol oynar, gelecek nesillere sağlam bir miras bırakmanın teminatını oluşturur (Šenková vd., 2020).

Kaynak verimliliği, su kullanımından enerji tüketimine kadar bir dizi faktörü içerir. Sürdürülebilir turizmin bu alanındaki çabalar, çevresel etkileri azaltarak doğal ekosistemlerin ve kültürel mirasın korunmasını hedefler. Ayrıca, yerel toplulukların yaşam kalitesini artırmak ve gelecek nesillere sağlam bir çevresel miras bırakmak için önemlidir. Bu nedenle, turizm endüstrisi kaynak verimliliği prensiplerine odaklanarak, uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmayı amaçlamalıdır (Kahraman ve Türkay, 2014).

Sürdürülebilir turizmin amaçları kapsamında yerel toplulukların kontrolü ve refahı önem taşımaktadır. Bu bağlamda, başta Rio konferansı olmak üzere, kadınların ve gençlerin bu süreçlere katılımı, rollerinin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir turizmin ilerlemesine katkıda bulunmaları büyük önem taşıyor (Šenková vd., 2020). Bununla birlikte, çevresel etmenlerin de vurgulanması gerekmektedir. Sürdürülebilir turizmin temel ilkesi, mevcut kaynakları akıllıca kullanarak bunları gelecek kuşaklara devretmektir (Palacios-Florencio vd., 2021). Bu bağlamda, doğal çevrenin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi, ileriye dönük en kritik adımlardan birisidir. Bu sebeple turizm etkinliklerinin, doğaya zarar vermektense ziyade ona fayda sağlaması ve zenginleştirmesi kritik önem taşımaktadır. Tüm bu faaliyetlerin icrasında ekonomik sürdürülebilirliğin de gözetilmesi kaçınılmazdır. Ekonomik büyüme, çevresel değerlerden sapmadan gerçekleştirilmelidir. Ziyaretçiler, ekonomik sistemlerin temel taşlarını oluşturur. Dolayısıyla, ekonomik, sosyal ve çevresel etkenler arasındaki denge sağlandığında, ziyaretçi memnuniyetinin maksimum düzeyde tutulması da bu dengeye olumlu katkıda bulunacaktır (Ataberk, 2020).

1.4. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ARAÇLARI

Sürdürülebilir turizm, turizm sektörünün özellikle enerji tasarrufu ve yerel kültürlere zarar vermeden yerel ekonomiye katkı sağlamak, çevreye daha duyarlı olmak ve sosyal farkındalığı artırmak için bir vurgu oluşturmuştur (Pedersen, 2016). Bu etkinliklerin icrası ve turizmde sürdürülebilirliğin değerlendirilmesi için çeşitli araçlara başvurulmalıdır. Bu araçlar, turizmin temel prensipleri kapsamında gözden geçirilirken aynı zamanda sektörün gelişim faaliyetlerine dair önemli veriler sunabilir. Turizm hedefleri ve amaçlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi süreçleri, bu araçların etkili kullanımına bağlıdır. Turizm, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel yönleri olan bir sektördür ve faaliyet gösterdiği bölgede olumlu ve olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu sebeple olumlu etkilerin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi, olumsuz etkilerin ise en aza indirilmesi, doğru bir yönetim anlayışı ile gerçekleşir. Doğru araçların kullanılmasıyla yapılan doğru yönetim, destinasyonların kalitesini yükselterek çevresel açıdan daha üst seviyelere taşıyacaktır. Ayrıca, bölgede ikamet eden yerel halkın yaşam standartlarını yükseltme potansiyeline de sahiptir. Bu araçların başında çevresel etki analizi gelmektedir (Schianetz vd., 2007).

Çevresel etki analizi potansiyel olumsuz çevresel sonuçları en aza indirmek için temel bir stratejidir. Çevresel etki değerlendirmesinin temel amacı, çevresel zararı önceden önlemek ve bir bölgenin herhangi bir biçimde tahrip olmasını veya baskı altında kalmasını engellemek için yoğun çaba göstermektir. Bu analiz, olası çevresel tehlikeleri öngörmek ve uygun önlemleri alarak doğal dengenin korunmasını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu sayede, doğanın zarar görmesini engellemek ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak amaçlanmaktadır (Kahraman ve Türkay, 2014).

Çevresel etki analizi uygulamaları, 1970'lerde Avrupa'da çevresel önlemlerin artış göstermesiyle başlamıştır. Türkiye'de ise bu süreç, 1983 yılında kabul edilen Çevre Kanunu'nun ardından gerçekleşmiş ve Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği 1993 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeler, çevresel etkilerin değerlendirilmesi ve

kontrol altına alınması amacıyla önemli bir adım olmuştur. Bu çerçevede, çevresel koruma ve sürdürülebilirliğin sağlanması için etkili bir mekanizma oluşturulmuştur. Bu yasal düzenlemeler sayesinde, çevresel etkilerin minimize edilmesi ve doğal kaynakların korunması hedeflenmektedir (Cengiz ve Barış, 2015).

Ürün sistemlerinin yaşam döngüsü boyunca tüm olası girdi ve çıktı verilerini içermeye çalışması, yaşam döngüsü değerlendirmesini kapsamlı bir sistem olarak tanımlamaktadır (Schianetz vd., 2007). Ürünlerin ve materyallerin yaşam döngüsü, 1960'ların sonlarından ve 1970'lerin başlarından itibaren göz önünde bulundurulmaya başlanmış ve enerji etkinliği, hammadde tüketimi ve atık yönetimi gibi konular üzerinde odaklanılmıştır (Jensen vd., 1998). Bu yaklaşım, ürünlerin başlangıcından sonuna kadar olan süreçlerdeki çevresel etkilerin detaylı bir şekilde analiz edilmesini amaçlar. Bu şekilde, kaynakların daha etkin kullanılması ve atıkların en aza indirilmesi gibi sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda önemli adımlar atılır. Yaşam döngüsü değerlendirmenin geniş kapsamlı bir araç olması, hata riskini azaltmaya önemli ölçüde katkıda bulunur. Hem direkt hem de indirekt olarak süreçlerin düzenlenmesine dair değerli tespitler sunabilir (Schianetz vd., 2007). Bu analiz yöntemi, yüksek bir doğruluk seviyesine sahiptir ve çevresel performansın artırılması ile şehir ölçeğinde sera gazı salınımının azaltılması potansiyelini ele alan politika yapıcılarına kritik bilgiler sunmanın yanı sıra bu yönde alınacak eylemlere yönlendirme sağlayabilir (Caro, 2019). Bu sayede, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma yolunda sağlam bir temel oluşturulmuş olur.

Çevresel denetim, sürdürülebilir turizme yönelik olarak turizm faaliyetlerinin çevresel etkilerini belirlemek ve kontrol altında tutmak için kullanılır. Çeşitli çevresel göstergeler ve kriterler belirlenerek, turizm tesislerinin faaliyetlerinin çevresel standartlara uygunluğu değerlendirilir (Ingole, 2012). Bu denetimler, enerji ve su tüketimi, atık yönetimi, çevre kirliliği ve doğal kaynakların korunması gibi faktörleri içerir. Çevresel denetimlerin etkin bir şekilde uygulanması, sürdürülebilir turizmin hedeflerine ulaşılmasında önemli bir rol oynar. Bu sayede, doğal çevrenin ve yerel

kültürün korunması sağlanarak turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliği desteklenir (Schianetz vd., 2007).

Ekolojik ayak izi, sürdürülebilir turizmin değerlendirilmesi için önemli bir araçtır. Bu kavram, bireylerin veya organizasyonların doğal kaynakları ne ölçüde tükettiğini ve çevreye ne kadar yük getirdiğini ölçer. Turizm sektöründe, bu araç, bir destinasyona gelen turistlerin yolculukları, konaklamaları, aktiviteleri ve beslenmeleri gibi faaliyetlerin çevresel etkilerini değerlendirmek için kullanılır (Wackernagel ve Rees, 1998). Ekolojik ayak izi analizi, su ve enerji tüketimi, karbon emisyonları ve doğal alanların tahribatı gibi faktörleri içerir. Bu veriler, turizmin çevresel sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir. Turizm endüstrisi, bu bilgileri kullanarak çevresel etkileri azaltmaya yönelik politika ve uygulamalar geliştirebilir. Bu sayede, turizm sektörü doğal kaynakları daha verimli kullanarak çevresel dengeyi koruyabilir ve sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunabilir (Akıllı vd., 2008).

Çoklu kriter analizi, sürdürülebilir turizmin değerlendirilmesi ve planlamasında önemli bir araçtır. Bu metodoloji, farklı kriterlerin ve faktörlerin bir araya getirilmesiyle, turizm projelerinin çeşitli yönlerini değerlendirmek için kullanılır (Zografos ve Oglethorpe, 2004). Çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel etkiler gibi farklı perspektifler göz önünde bulundurularak karar verme sürecini bilimsel bir temele oturtur. Çoklu kriter analizi, turizm projelerinin olumlu etkilerini en üst düzeye çıkararak, olumsuz etkilerini ise minimize etmeyi amaçlar. Bu yöntem, turizm endüstrisinin sürdürülebilirlik ilkelerine uygunluğunu değerlendirmede etkili bir araç olarak öne çıkar. Ayrıca, paydaşların görüşlerini ve önceliklerini dikkate alarak, daha dengeli ve sürdürülebilir turizm projeleri geliştirme konusunda rehberlik sağlar (Hirschfeld vd., 2011).

1.5. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PAYDAŞLARI

Uluslararası Kalkınma Yardım Ajansları, sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynar. Bu ajanslar, çeşitli ülkelerdeki turizm sektörünün gelişmesine destek

sağlamak amacıyla finansal ve teknik yardımlar sunarlar. Sürdürülebilir turizmin temel prensiplerini benimseyen bu ajanslar, çevresel koruma, yerel ekonomik kalkınma ve sosyal refahın artırılması gibi alanlarda projeleri desteklerler. Ayrıca, yerel toplulukların katılımını teşvik eder ve turizm endüstrisinin sürdürülebilirliğini artırmak için politika oluşturma süreçlerine dahil olurlar. Bu şekilde, Uluslararası Kalkınma Yardım Ajansları, sürdürülebilir turizmin küresel düzeyde yaygınlaşmasına ve uygulanmasına önemli bir katkı sağlarlar (Scott, 2021).

Ulusal yönetimler, sürdürülebilir turizmin önemli paydaşlarındandır. Ülkelerin turizm sektörünün sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak gelişmesini teşvik etmek ve denetlemekle yükümlüdürler. Bu bağlamda, çevresel koruma önlemlerinin oluşturulması, doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması, yerel ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi gibi alanlarda politika ve yasal düzenlemeler yaparlar. Ayrıca, turizmin toplumsal etkilerini dengelemek ve yerel toplulukların katılımını güçlendirmek için çeşitli stratejiler oluştururlar. Ulusal yönetimlerin bu rolü, sürdürülebilir turizmin ülkeler düzeyinde yaygınlaşması ve uzun vadeli başarıya ulaşabilmesi için hayati öneme sahiptir (Akyol, 2021).

Özel sektör işletmeleri, sürdürülebilir turizmin paydaşları arasında yer almaktadır. Turizm endüstrisinde faaliyet gösteren otel zincirleri, seyahat acenteleri, restoranlar ve diğer işletmeler, sektörün sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında kritik bir rol oynar. Bu işletmeler, çevresel etkileri en aza indirmek ve doğal kaynakları korumak için yenilikçi çözümler geliştirme, enerji ve su verimliliğini artırma gibi adımlar atarlar. Ayrıca, yerel ekonomilere katkıda bulunarak toplumların refahını artırır. Sosyal sorumluluk projeleri ve yerel kültürlerin korunması gibi çeşitli alanlarda inisiyatif olarak sürdürülebilir turizmin temel ilkelerini hayata geçirirler. Özel sektör işletmelerinin bu çabaları, turizmin uzun vadeli sürdürülebilirliğine katkıda bulunarak sektörün gelecekteki başarısını şekillendirir (Irawan ve Hartoyo, 2022).

Çalışanlar ve ilgili kurumlar, sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Turizm sektöründe faaliyet gösteren çalışanlar, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanmasında hayati bir rol oynarlar. Eğitim, farkındalık ve kapasite geliştirme programlarıyla, çevresel ve sosyal etkileri en aza indirmek için gerekli bilgi ve becerilere sahip olurlar. Ayrıca, yerel topluluklarla iş birliği yaparak, turizmin ekonomik ve kültürel etkilerini dengelemeye çalışırlar. İlgili kurumlar ise, sektördeki çalışmaları denetler ve sürdürülebilirlik standartlarına uyumu sağlar. Çalışanlar ve ilgili kurumlar arasındaki iş birliği, turizmin sürdürülebilirliğini artırarak sektörün gelecekteki başarısına önemli bir katkıda bulunur (Bilgiçli ve Ertürk, 2022).

Sivil toplum örgütleri, sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesinde kritik bir rol oynarlar. Doğal kaynakların korunması, kültürel mirasın sürdürülebilir yönetimi ve toplumların refahının artırılması gibi konularda faaliyet gösteren bu örgütler, turizm endüstrisinin çevresel ve sosyal etkilerini dengelemeye çalışırlar. Bilinçlendirme kampanyaları düzenleyerek ve yerel toplulukları eğiterek, sürdürülebilir turizm prensiplerinin benimsemesine yardımcı olurlar (Yüksek vd., 2019).

Eğitim ve öğretim kurumları, sürdürülebilir turizmin önemli paydaşları arasında yer almaktadır. Turizm sektöründe çalışacak profesyonellerin, sürdürülebilirlik kavramlarını anlamaları ve uygulamaları için bu kurumlar kritik bir rol oynar. Turizm yönetimi, çevre bilimi ve sürdürülebilir kalkınma gibi alanlarda verilen eğitimlerle, öğrencilerin sürdürülebilir turizm ilkelerini benimsemeleri teşvik edilir. Ayrıca, araştırma faaliyetleriyle sektördeki en iyi uygulamaların belirlenmesi ve paylaşılması için önemli bir platform sağlarlar. Eğitim ve öğretim kurumları, geleceğin turizm uzmanlarını yetiştirerek sektörün sürdürülebilirliğine katkıda bulunurlar (Begum vd., 2014).

2. BÖLÜM

KÜLTÜREL MİRAS

Kültürel miras, geçmişten günümüze aktarılan, bir topluluğa veya toplumlara ait olan, maddi ve manevi değerler bütünüdür. Kültürel miras, bir toplumun kimliğini ve değerlerini yansıtmaktadır. Kültürel miras, maddi ve manevi olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. Maddi kültürel miras, bir topluma ait olan, fiziksel olarak var olan ve elle tutulabilen değerlerdir. Örneğin, tarihi yapılar, arkeolojik kalıntılar, sanat eserleri, el sanatları ve geleneksel kıyafetler maddi kültürel mirasa örnek olarak verilebilir. Manevi kültürel miras ise, bir topluma ait olan, soyut olarak var olan ve elle tutulamayan değerlerdir. Örneğin, dil, din, gelenek ve görenekler, folklor, müzik ve edebiyat manevi kültürel mirasa örnek olarak verilebilmektedir.

Kültürel miras, bir toplumun geçmişini, bugünü ve geleceğini birbirine bağlayan önemli bir köprüdür. Kültürel miras, bir topluma ait olan değerleri ve gelenekleri korumaya yardımcı olur. Bu bağlamda çalışmamızın ikinci bölümü içerisinde kültürel miras kavramı, somut kültürel miras, somut olmayan kültürel miras, kültürel miras farkındalığı, kültürel mirasın korunması, kültürel miras ve turizm ilişkisi ele alınmaktadır.

2.1. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI VE UNESCO

Miras kelimesinin kökeni Arapça'dır. Arapça'da "virase" kökünden gelen miras "kalıt" veya "geçen şey" anlamına gelir. Miras terimi, bir kişinin ölümünden sonra mülkiyetinin veya varlıklarının yasal olarak mirasçılara geçişini ifade eder. Bu terim hukuk, kültür ve toplumun çeşitli yönlerinde önemlidir. Her kültürde mirasın paylaşımıyla ilgili farklı yasalar ve gelenekler bulunabilir. Bu nedenle, miras kavramı farklı kültürlerde farklılık gösterebilir (Nuryanti, 1996).

Kültür kelimesinin kökeni, Latince “cultura” kelimesine dayanmaktadır. “Cultura”, “eğitim”, “yetiştirme”, gibi anlamlara gelir. Ayrıca, tarım alanındaki işleri de ifade eder. Latince kökenli bu kelime, bitki yetiştirme ve bakımıyla ilişkilendirilen tarımsal faaliyetlerle alakalıdır (Gülcan, 2010). Daha sonra, bu kelime zamanla anlamını genişleterek, bir toplumun, grubun veya bireyin sahip olduğu değerler, inançlar, davranışlar, sanat eserleri, gelenekler ve diğer kültürel unsurları kapsamaya başlamıştır (Kaplan, 1987). Kültür kavramı, antropoloji, sosyoloji, psikoloji gibi disiplinlerde önemli bir yer tutar. Ayrıca, kültür, bir toplumun üyelerinin birbirleriyle iletişim kurmasını, değerlerini paylaşmasını ve bir toplum oluşturmasını sağlayan temel bir unsurdur. Her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır ve bu kültür, o toplumun tarihini, değerlerini ve kimliğini yansıtır (Lenzerini, 2011).

Kültürel miras kavramı, insanlık tarihindeki önemli değerlerin, geleneklerin, sanat eserlerinin, yapıların, dilin ve diğer kültürel unsurların oluşturduğu zengin mirası ifade eder. Bu miras, bir toplumun geçmişini, kimliğini ve değerlerini yansıtarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlar (Külcü, 2015).

2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” bağlamında 3. Madde içerisinde kültür varlıkları; yani diğer bir anlamıyla kültürel miras kavramı, “*tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır*” biçiminde tanımlanmaktadır (Mevzuat, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, m.3, 1983).

Kültürel mirasın önemli bileşenleri şu şekildedir (Akyıldız, 2023; Tsivolas, 2019):

- Tarihi Yapılar ve Mekânlar: Antik şehirler, kaleler, tapınaklar gibi yapılar, bir toplumun tarihini ve mühendislik becerilerini yansıtır.

- Sanat Eserleri: Resimler, heykeller, el sanatları ve diğer sanat eserleri kültürel ifade biçimleridir ve sanatçıların dönemlerini, toplumsal değerleri ve estetik anlayışları yansıtabilir.
- Gelenekler ve Ritüeller: Bir toplumun düğünleri, festivalleri, bayramları gibi geleneksel etkinlikler, kültürel birikimi ve toplumun sosyal yapısını gösterir.
- Dil ve Edebiyat: Bir dil, bir toplumun düşünce yapısını ve kültürel ifadesini taşır. Edebiyat ise bu dili kullanarak hikayeler, şiirler ve diğer yazılı eserler aracılığıyla kültürü aktarır.
- Müzik ve Dans: Müzik ve dans, bir toplumun duygusal ifadesi ve eğlence kültürünün önemli bir parçasıdır.
- Doğal Miras ve Çevre: Özel doğal alanlar, ekosistemler ve biyolojik çeşitlilik, bir toplumun çevresel değerlerini ve bu değerlerin nasıl korunduğunu gösterir.

Kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi, bir toplumun kimliğini ve tarihini gelecek nesillere aktarabilmesi için önemlidir. Bununla birlikte, modernizasyon, çevresel tehditler ve diğer faktörler kültürel mirasın kaybolmasına veya zarar görmesine neden olabilir. Bu nedenle, kültürel mirası korumak ve sürdürmek için çeşitli tedbirler alınmalıdır, bu da genellikle hükümetler, yerel topluluklar, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası organizasyonlar arasında iş birliğini gerektirir (Gražulevičiūtė, 2006).

Kavramsal açıdan gelişmekte ve değişmekte olan kültürel miras terimi, 2005 senesinde onaylanan “Kültürel Mirasın Toplum için Değeri Konulu Avrupa Konseyi Çerçeve Sözleşmesi” (Faro Sözleşmesi) kapsamında içerdiği bütün değerlerle son durumuna ulaşmıştır. Madde 2 içerisinde bulunan tanım şu şekildedir:

“İnsanların sahipliklerinden bağımsız olarak, sürekli gelişen değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir yansıması ve ifadesi olarak tanımladıkları, geçmişten miras kalan bir kaynak grubudur. Zaman içinde insanlar ve yerler arasındaki etkileşimden kaynaklanan çevrenin tüm yönlerini içerir.” (CE, 2005).

1992 yılında, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Dünya Mirası Sözleşmesi'nin yürütülmesi konusunda danışmanlık göreviyle donatılmıştır. ICOMOS, 1965 senesinde, başlangıçta Avrupa merkezli mimari koruma uzmanlarından oluşan bir grup tarafından kurulmuş ve çağdaş binaların antik alanlarla uyumunu sağlamak için kılavuzlar geliştirmiştir (Gfeller, 2013). UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) kültürel miras anlayışını, sadece doğal miras alanları değil, aynı zamanda kanallar, yollar ve genellikle üç tarafça da kabul gören modern, kırsal ve endüstriyel mimarlık gibi unsurları da kapsayacak şekilde genişletmiştir (Petti vd., 2019). Kültürel mirasa ve doğal mirasa yönelik sınıflandırma aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1. Kültürel Mirasa Yönelik Sınıflandırma

Kültürel Miras		Doğal Miras
Somut Kültürel Miras		Somut ve Taşınmaz Miras
Taşınır	Taşınmaz	
Arşivler	Binalar	Sözlü gelenekler
Kütüphaneler	Kültürel manzaralar	Sosyal uygulamalar
Müze koleksiyonları	Arkeolojik alanlar	Dans
	Tarihi yerler	Tiyatro
	Anıtlar	Edebiyat
	Tarihi park ve bahçeler	Müzik
	Mimari eserler	Dini törenler
	Botanik bahçeleri	Gelenek ve görenekler
		El sanatları
		Doğal manzaralar
		Jeolojik ve fiziksel oluşumlar
		Bilimsel ve estetik oluşumlar
		Doğal park alanları

Kaynak: Aslan, Z., ve Ardemagni, M. (2006). Introducing Young People To The Protection Of Heritage Sites and Historic Sites. UNESCO-ICCROM, Rome.

UNESCO'nun miras şeklinde kabul ettiği anıtlar, varlıklar, bölgeler, yapı kompleksleri ve evrensel öneme sahip alanlar gibi somut kültürel miraslar ile daha yakın dönemlerde somut olmayan kültürel değerler ve doğal miras gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu çeşitlilik, hızla ilerleyen teknolojilere karşı koruma ihtiyacını zorunlu kılmıştır (Tan, 2013).

2.1.1. Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras, geçmişten günümüze kadar ulaşan ve fiziksel olarak varlığını sürdüren yapılar, yerler, eserler ve objeleri kapsar. UNESCO Dünya Miras Listesi, bu türden somut kültürel mirasların korunması, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla oluşturulmuş bir listedir. Listeye alınan yerler, dünya kültür ve doğa mirasının olağanüstü evrensel değerini yansıtır ve tüm insanlık için önem taşır (Uğur ve Dönmez, 2021).

UNESCO Dünya Miras Listesi'ne bir yerin dahil edilebilmesi için, belirli kriterleri karşılaması gerekir. Bu kriterler arasında; olağanüstü evrensel değere sahip olması, benzersiz bir doğal fenomen ya da estetik öneme sahip olması, insanlık tarihinin önemli dönemlerine ışık tutması gibi özellikler bulunur. Ayrıca, aday yerin koruma altında olması ve sürdürülebilir bir koruma planına sahip olması da gereklidir (Şakacı, 2015).

Türkiye'den UNESCO Dünya Miras Listesi'ne ilk giren eserlerden biri, Kapadokya bölgesinde yer alan Göreme Açık Hava Müzesi'dir. Göreme, eşsiz doğal güzellikleri ve tarih öncesi dönemlerden itibaren insanlık tarihinin çeşitli dönemlerine ait izler taşıyan yapılara ev sahipliği yapmasıyla bilinir. Bu bölge, Hristiyanlığın ilk dönemlerinden kalan kilise ve manastırlar, doğal kaya oluşumları içine oyulmuş benzersiz yerleşim yerleri ile kültürel zenginliği ve tarihi önemi açısından dikkat çeker. Göreme Açık Hava Müzesi, bu özellikleri ile hem Türkiye'nin hem de dünya kültürel mirasının korunması ve tanıtılması açısından büyük bir öneme sahiptir. UNESCO'nun somut kültürel miras kategorisinde yer

alması, bölgenin sadece Türkiye için değil, tüm dünya için önemli bir kültürel ve tarihi değer olduğunu vurgular (Çağlar ve Doğan, 2018).

Milletlerarası kapsamda, somut kültürel mirasın tanımı, ilk defa 1972 yılında gerçekleşen UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına İlişkin Sözleşme" ile vurgulandı. Bu sözleşme kapsamında, somut miras terimi, olağanüstü evrensel değere sahip olduğu tanınan yapıları ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, maddi kültürel mirasın kategorizasyonu, evrensel olarak geçerli kabul edilen bir değerlendirme perspektifi aracılığıyla, onun eşsiz değerinin tarafsız bir analizi ile gerçekleştirilmektedir (Lenzerini, 2011). Geçmişten günümüze taşınmış fiziksel materyallerin oluşturduğu somut kültürel miras; bilimsel, mimari, anıtsal, dini, mitolojik, tarihi, arkeolojik ve estetik öneme sahip unsurları kapsar. Somut kültürel miras, taşınabilir ve taşınmaz kültürel miras olarak iki temel kategoride sınıflandırılır (Gümüşçü, 2018). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında somut kültürel miras, taşınır ve taşınmaz olarak birbirinden ayrılır.

2863 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu" içerisinde kültürel varlıkların korunması ile ilgili kanunun oluşturulma amacı, "*korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmek*" biçiminde ifade edilmiştir (Mevzuat, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, m.1, 1983).

1972 senesinde Dünya Mirası Konvansiyonu'nun ortaya çıkmasına sebep olan görüşmeler sürecinde, listelerin oluşturulup oluşturulmaması meselesi büyük bir öneme sahipti ve yoğun bir şekilde tartışıldı. Bu müzakereler, dünya mirasının korunmasında uluslararası dayanışmanın bir ifadesi olarak, listelerin yaratılmasından çok, güven fonlarının oluşturulmasına odaklandığını gösterdi. 1969'da gerçekleşen hükümetler arası uzman toplantısında, bazı katılımcılar taşınmaz mirasın tehlikede olduğunu belirterek,

anıtların, bina gruplarının ve evrensel değer alanlarının uluslararası bir kaydının oluşturulmasının faydalı olmayacağını dile getirdiler (Titchen, 1995).

Eserler, zaman içinde kendilerini muhafaza ederek ayakta kalmışlar ve eşsiz bir varlık olarak günümüze ulaşmışlardır. Küçük objeler müzelerde sorunsuz bir şekilde saklanabilir ve bakımları yapılabilirken, taşınmaz eserlerin doğal ortamlarında muhafaza edilmeleri sağlanır. Doğa ile bütünleşmiş taşınmaz kültürel miras eserlerinin orijinal yerlerinde korunması sürecinde hem doğal faktörler hem de insan müdahalesi, bu eserlerin sağlıklı bir şekilde muhafaza edilmesi ve bakımının yapılması konularında zaman zaman zorluklara neden olabilmektedir (Sesana vd., 2020).

Somut kültürel miras terimi, belirli bir toplumun tarih boyunca oluşturduğu ve fiziksel olarak varlığı sürdüren kültürel öğeleri ifade eder. Bu öğeler, bir toplumun geçmişini, geleneklerini, sanatını ve yaşam tarzını yansıtan somut nesnelere dir. Somut kültürel miras, genellikle yapılar, anıtlar, müzeler, el sanatları, objeler, arkeolojik alanlar ve benzeri fiziksel öğeleri içerir (Vecco, 2010).

Somut kültürel mirasın önemli özellikleri ve örnekleri şu şekildedir (Akyıldız, 2023; Lenzerini, 2011; Tsivolas, 2019):

- Tarihî Binalar ve Yapılar: Özellikle mimari açıdan önem taşıyan yapılar, bir toplumun tarihini ve inşaat tekniklerini yansıtır. Örnekler arasında saraylar, kiliseler, camiler, köprüler, kaleler ve tarihi evler bulunur.
- Anıtlar ve Heykeller: Bir toplumun önemli olayları veya kişilikleri anmak için inşa edilen anıtlar, somut kültürel mirasın önemli bir parçasıdır.
- Müzeler ve Koleksiyonlar: Müzeler, sanat eserleri, antikalar, el sanatları ve diğer kültürel objelerin sergilendiği mekanlardır. Bu müzeler, geçmişini koruma ve gelecek nesillere aktarma amacını taşır.

- El Sanatları ve Geleneksel Beceriler: Bir toplumun el sanatları, genellikle nesilden nesile geçen becerileri yansıtır. Örnekler arasında halı dokuma, seramik yapımı, ahşap oymacılığı gibi el sanatları yer alır.
- Arkeolojik Alanlar: Tarih öncesi veya antik dönemlere ait kalıntılar, arkeolojik alanlarda bulunur. Bu alanlar, geçmiş medeniyetlerin yaşam tarzları, inançları ve teknolojileri hakkında önemli bilgiler sunar.
- Kültürel Etkinlikler ve Festivaller: Bir toplumun geleneksel festivalleri ve etkinlikleri, kültürel mirasın canlı bir şekilde yaşatılmasını sağlar.
- Taşınabilir Kültürel Miras: Resimler, fotoğraflar, el yazmaları, giysiler gibi taşınabilir nesnelere de kültürel mirasın bir parçası olabilir. Bu nesnelere, tarihi ve kültürel öneme sahiptir.

Somut kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması, bir toplumun kimliğini ve geçmişini anlamak için önemlidir. Bu nedenle, birçok ülke ve uluslararası kuruluş, somut kültürel mirasın korumak ve restore etmek için çeşitli tedbirler almaktadır. UNESCO dünya genelinde önemli kültürel miras alanlarını belirlemek ve korumak için çeşitli programlar yürütmektedir.

2.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras, bir topluluğun özgün kültürel kimliği olarak kabul edilen ve nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşan, bu mirasın koruma ve gelecek nesillere iletim yolunda kullanılan çeşitli yöntemler ve olanakları ifade etmektedir (Oğuz, 2009). Logan (2007), somut olmayan kültürel miras hakkında “cansız nesnelere nazaran insanlara yönelik somutlaşan miras” şeklinde tanım getirmiştir. UNESCO tarafından 2003 senesinde kabul edilen “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” içerisinde somut olmayan kültürel miras kavramı şöyle ifade edilmektedir:

“Kültürel miras olarak nitelendirilen unsurlar; pratikler, semboller, bilgi, beceriler, bunlarla ilişkilendirilen objeler, araçlar, eserler ve kültürel alanları içermektedir. Bu, gruplar, topluluklar ve periyodik olarak bireyler tarafından benimsenen ve nesilden nesile geçen bir yaşam enerjisinin bir tezahürüdür; sürekli olarak revize edilip canlı tutulan bir dinamizmdir. Somut olmayan miras, kültürel çeşitliliğin ve insan yaratıcılığının saygı görmesi için katalizör olurken, toplumun kimliğinde önemli bir rol oynamaktadır.” (Aikawa-Faure, 2009).

Somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların ve bazen bireylerin kültürel kimliklerinin ve sosyal bağlarının devamlılığını sağlayan gelenekler, gösterimler, ifadeler, bilgiler ve beceriler ile bu mirasın araçları, nesnelere, giysileri ve kültürel mekânları içerir. UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi, bu tür mirasların korunmasını ve tanıtılmasını amaçlar, böylece kültürel çeşitliliğin ve insanlığın yaratıcılığının sürdürülebilirliğine katkıda bulunur.

Listeye bir eserin dahil edilebilmesi için, öncelikle somut olmayan kültürel mirasın, topluluk, grup veya bireyler için anlam taşıması ve kültürel kimliklerinin ifadesi olması gerekmektedir. Ayrıca, nesilden nesile aktarılması, mevcut topluluklar ve gruplar tarafından yeniden üretilmesi ve geliştirilmesi ve yaşayan bir kültür unsuru olması önemlidir. UNESCO, bu mirasların korunması için uluslararası iş birliğini teşvik eder ve üye ülkeleri bu mirasları tespit etmeleri, korumaları ve tanıtılmaları konusunda destekler.

Türkiye'nin UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'nde birden fazla eseri bulunmaktadır, bunlar arasında geleneksel el sanatları, müzikal ifadeler, danslar ve ritüeller gibi çeşitli kültürel ifadeler yer alır. Aralık 2023 tarihi itibarıyla Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 30 adet unsuru bulunmaktadır (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2023).

Somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda UNESCO'nun etkisi büyüktür. UNESCO, bu alandaki farkındalığı artırır, uluslararası koruma ve iş birliği

çabalarını koordine eder ve üye ülkeleri bu mirasları koruma konusunda eğitir ve rehberlik eder. Özellikle, kaybolma riski altındaki kültürel ifadelerin korunması ve yeniden canlandırılması için gerekli kaynakların ve bilginin sağlanmasında kritik bir rol oynar.

Nevşehir ve benzeri bölgelerden somut olmayan kültürel mirasların UNESCO listesine dahil edilmesi için, yerel ve ulusal düzeyde detaylı bir tespit ve belgeleme süreci gerekmektedir. Bu hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ilgili kültürel ifadelerin tanıtılmasına ve korunmasına yardımcı olacaktır. Nevşehir gibi zengin kültürel mirasa sahip bölgelerden somut olmayan kültürel mirasların UNESCO listesine dahil edilmesi, bu mirasların korunmasına yönelik uluslararası dikkati ve desteği artırabilir. Bu süreçte, yerel toplulukların katılımı ve desteği, somut olmayan kültürel mirasın doğru bir şekilde tanımlanması ve korunması için hayati öneme sahiptir.

Somut olmayan kültürel miras, fiziksel bir formda bulunmayan, bir toplumun kültürel kimliğinin önemli bir parçasını oluşturan unsurları ifade eder. Bu miras, belirli bir topluluğun değerleri, gelenekleri, pratikleri, ifadeleri, bilgileri ve becerilerini içerir. Somut olmayan kültürel mirasın bazı önemli özellikleri şu şekildedir (Aikawa-Faure, 2009; Arıoğlu ve Aydoğdu-Atasoy, 2015):

- Sözlü Gelenekler ve Hikayeler: Efsaneler, masallar, şarkılar ve atasözleri gibi sözlü gelenekler, bir toplumun geçmişini ve değerlerini yansıtan önemli unsurlardır.
- Geleneksel El Sanatları ve Meslekler: Örneğin dikiş nakış, dokuma, seramik yapımı gibi el sanatları ve meslekler, bir toplumun beceri ve ustalığını temsil eder.
- Festival ve Kutlamalar: Özel günlerde yapılan festivaller, bir toplumun coşku ve bir araya gelme şeklini yansıtır.
- Geleneksel Dans ve Müzik: Belirli bir bölgenin dansları ve müzikleri, o topluluğun kültürel ifadesinin bir parçasıdır.

- Yerel Lezzetler ve Mutfak Kültürü: Bir toplumun yemekleri, o bölgenin tarım geleneği, tatlar ve yemek kültürünü yansıtır.
- Ritüeller ve Dini Uygulamalar: Dini ayinler, dualar ve geleneksel törenler, bir toplumun inançlarını ifade eder.
- El Yazması Edebiyat ve Sanat: Özellikle şiir, hikaye ve el yazmaları gibi yazılı kültürel ifadeler, somut olmayan kültürel mirasın bir parçasıdır.
- Tıp ve Bitkisel Tedavi: Bazı toplumlar doğal kaynaklardan elde edilen tedavi yöntemlerini kuşaktan kuşağa aktarırlar.
- Dil ve Lehçe: Bir dilin yapısı, deyimleri ve kelimeleri, bir toplumun kültürel kimliğinin bir parçasıdır.

Kültürel süreklilik ve çeşitlilik açısından en kritik olgusal olumsuzluklar, modernleşme süreçlerinde belirgin hale gelmektedir. Topluluklar, gruplar ve bireyler, kültürel belleklerinin oluştuğu ve kültürel üretimlerinin kuşaktan kuşağa aktararak sürdürüldüğü ritüel mekânları terk ederek modern yaşamın izini sürmüş ve geçmişle olan bağlarını önemli ölçüde koparmışlardır. Bu değişim, kültürel devingenlik açısından doğal bir evrimi temsil etse de, UNESCO'nun değerlendirmesine göre, kültürel çeşitlilik açısından vahim sonuçlara yol açmıştır. Eski kültürlerin mekânsal kimliğini kaybetmesi ve icra edilmemesi, onların yok olma riskiyle karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur. UNESCO, sürdürülebilir kalkınma süreçlerine entegre olmayan bir korumanın gerçekçi olmadığını vurgulamaktadır. Yani, eski kültürleri eski bağlamlarda sürdürmek ne mümkündür ne de gereklidir. Özetle, modern insanı eski kültürleri üretmeye zorlamak, kültürlerin sürekliliğini ve çeşitliliğini sağlamanın ötesinde bir hayaldir. Bireyin bireysel tutumları küresel etkileşime daha açık hale gelirken, kültürün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından kültür mekânlarının UNESCO yaklaşımları doğrultusunda daha işlevsel olduğu görülmektedir. Bu mekânlar, doğum, sünnet, evlenme, ölüm gibi geçiş ritüellerine bağlı olabileceği gibi, cami, türbe, yatır, mezarlık, hıdırlık, bayram yeri gibi halk inançlarına veya bağ bozumu, yayla şenliği, köy yaşantısı

gibi halk hayatına yönelik olabilir. Farklı kültür mekânlarında yetişen bireyler, bu mekânların kültürel özelliklerini ve etkinliklerini koruduğu sürece, farklı kültürel tutumları benimsemekte ve geçici bir süreliğine bu mekâna ait biri gibi davranabilmektedir. Bu durum, UNESCO'nun kültürün sürdürülmesinde önemli bir hedef olan sürdürülebilir kalkınma hedeflerine zarar vermeden örgün ve yaygın eğitim süreçlerinde farkındalık yaratma amacına uymaktadır. Kültürel sürdürülebilirlikte bireyin sorumluluğu yerine, mekânın gücüne vurgu yapmak önemli bir noktadır (Öcal, 2007).

Somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılması, bir toplumun geçmişiyle bağlantısını sürdürmesi açısından son derece önemlidir. Bu şekilde, somut olmayan kültürel miras, gelecek nesillere aktarılabilir ve toplumların kültürel çeşitliliğinin yaşatılmasına katkıda bulunabilir.

2.2. KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIĞI

Kültürel miras farkındalığı, bir toplumun veya bireyin kendi kültürel geçmişinin, geleneklerinin, sanat eserlerinin, dilinin, mimarisinin ve diğer kültürel öğelerinin değerini anlama ve koruma amacını taşır. Bu kavram, bir toplumun kültürel kimliğini koruma, gelecek nesillere aktarma ve kültürel çeşitliliği vurgulama ihtiyacını ifade eder (Shimray, 2019).

Bireysel farkındalık açısından bireyler kendi kültürlerinin değerini anlamalı, ona saygı göstermeli ve bu mirası koruma sorumluluğunu hissetmelidir. Bireyler, aynı zamanda farklı kültürleri anlamaya ve takdir etmeye de açık olmalıdır. Bununla birlikte, bireyler farklı kültürleri öğrenerek kendi bakış açılarını zenginleştirebilirler. Bireysel farkındalık bağlamında, bireylerin kendi kültürlerinin değerini anlamaları, bu değere saygı göstermeleri ve bu mirası koruma sorumluluğunu hissetmeleri önemlidir. Ancak aynı zamanda, bireylerin farklı kültürleri anlamaya ve takdir etmeye yönelik bir empati geliştirmeleri de gerekmektedir. Bu noktada, bireylerin farklı kültürleri öğrenerek kendi bakış açılarını zenginleştirebilecekleri bir perspektife sahip olmaları önemlidir. Empati

ve hoşgörü, kültürel çeşitliliğin bir zenginlik olduğunu anlamalarına katkı sağlar. Empatik bir yaklaşım, bireylerin farklı kültürlerin bakış açılarını anlamalarına ve hissetmelerine olanak tanır. Bu anlayış, kültürel çeşitliliği zenginleştiren bir faktör olarak öne çıkarır. Bu süreç, toplumların daha adil, uyumlu ve zengin bir yaşam alanı oluşturmalarına katkı sağlar. Empati, bireyler arasındaki kültürel anlayışı güçlendirerek, farklılıkları bir zenginlik olarak değerlendirme ve hoşgörüyle yaklaşma yeteneğini geliştirir. Bu da toplumlar arasında daha sağlam bir dayanışma ve uyum ortamının oluşmasına katkıda bulunabilir. (Karadeniz, 2020).

Toplumsal farkındalık kapsamında bir toplumun üyeleri, ortak kültürel mirasa sahip çıkmalı ve onu gelecek nesillere aktarmalıdır. Bu, kültürel etkinliklerin desteklenmesi, müzelerin ziyaret edilmesi, geleneksel festivallerin kutlanması gibi çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilir. Ayrıca, toplumsal farkındalığı artırmak için eğitim kurumları ve medya da önemli bir rol oynar. Eğitim sistemi, öğrencilere farklı kültürleri tanıma ve anlama fırsatı sunmalıdır. Medya ise kültürel çeşitliliği yansıtarak toplumsal bilincin oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Bu şekilde, bir toplumun üyeleri arasında daha sağlam bir dayanışma ve anlayış zemini oluşturulabilir (Zhang vd., 2021).

Kültürel eğitim ve bilinçlendirme bakımından okullar, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları, kültürel mirasa saygıyı ve koruma bilincini aşılama için önemli bir rol oynar. Öğrencilere, kendi kültürlerini ve diğer kültürleri anlamaları için fırsatlar sunulmalıdır (Demir vd., 2018; Srivastava, 2015).

Kültürel mirasın fiziksel korunması hakkında tarihi yapılar, sanat eserleri, antik eserler gibi fiziksel mirasın korunması büyük önem taşır. Bu, restorasyon çalışmalarını içerebilir. Ayrıca, kültürel mirasın dijital ortamda da korunması giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Dijital arşivler ve sanal müzeler, mirasın geniş kitlelere erişilebilir olmasını sağlar. Bu sayede, kültürel mirasın sadece fiziksel değil, aynı zamanda dijital platformlarda da yaşatılması mümkün olur. Bununla birlikte, kültürel mirasın gelecekteki kuşaklara aktarılması için eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları da önemlidir. Gençler,

kültürel mirasın değerini anlamalı ve ona sahip çıkmalıdır. Bu bilincin yayılması, mirasın sürdürülebilirliğini sağlar (Castro, 2021).

Yasal ve politik destek bağlamında devletler, kültürel mirası koruma amacıyla yasalar ve politikalar oluşturmalarıdır. Ayrıca, kültürel mirası koruma konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve desteklemek de önemlidir. Bu yasalar, antik yapıların restorasyonunu teşvik ederek ve kültürel mirasa zarar verebilecek modern inşaat projelerini düzenleyerek, tarihi zenginliğin sürdürülebilirliğini sağlamak için tasarlanmalıdır. Bunun yanı sıra, kamuoyunun bilinçlenmesi için eğitim programları gibi çeşitli araçlar kullanılmalıdır. Bu sayede, toplumun kültürel mirasın değerini anlaması ve koruma çabalarına katkıda bulunması teşvik edilecektir. Devletler ayrıca, kültürel mirası koruma konusunda sivil toplum örgütleri ve uzmanlarla iş birliği yaparak, en etkili politikaları belirlemeli ve uygulamalıdır (Coombe ve Turcotte, 2017; Hoffman, 2006).

Kültürel miras farkındalığı, kültürel çeşitliliğin ve zenginliğin korunmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda toplumsal bir birliktelik ve kimlik duygusu oluşturur. Bu, insanların geçmişlerine olan bağlılıklarını ve geleceğe dair umutlarını güçlendirir. Kültürel miras farkındalığı, insanların kültürel mirasın önemini anlamalarını ve bu mirasa sahip çıkmalarını ifade etmektedir. Kültürel miras farkındalığı, bir toplumun geleceği için önemli bir yere sahiptir. Kültürel miras farkındalığının olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilmektedir (Karaca vd., 2017);

- Kültürel mirasın korunmasına ve sürdürülebilirliğine katkı sağlar. Kültürel miras farkındalığı, insanların kültürel mirasa sahip çıkmalarını ve bu mirasın korunması için çaba göstermelerini sağlar. Bu durum, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasına ve korunmasına yardımcı olur.
- Toplumsal birlik ve beraberliği güçlendirir. Kültürel miras, farklı toplumları birbirine bağlayan önemli bir unsurdur. Kültürel miras farkındalığı, insanların farklı kültürleri tanımalarına ve anlamalarına yardımcı olur. Bu durum, toplumsal birlik ve beraberliğin güçlenmesine katkıda bulunur.

- Eğitim ve öğretimin kalitesini artırır. Kültürel miras, eğitimin önemli bir parçasıdır. Kültürel miras farkındalığı, öğrencilerin kültürel miras hakkında bilgi edinmelerine ve bu mirasın önemini anlamalarına yardımcı olur. Bu durum, eğitim ve öğretimin kalitesini artırır.
- Turizm potansiyelini artırır. Kültürel miras, bir toplumun turizm potansiyelini artıran önemli bir unsurdur. Kültürel miras farkındalığı, insanların farklı kültürleri tanımak ve deneyimlemek için seyahat etmelerini teşvik eder. Bu durum, turizm potansiyelinin artmasına katkıda bulunur.

2.3. KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI

Kültürel miras, insanlığın geçmişini, kimliğini ve değerlerini yansıtan önemli bir unsurdur. Bunlar, tarihi binalar, arkeolojik sitler, gelenekler, el sanatları, müzik ve diğer kültürel ifadeler gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Bu mirasın korunması, toplumların kendi geçmişleriyle bağlantı kurmalarını ve gelecek kuşaklara aktarmalarını sağlar (Çatalbaş ve Kılıç, 2021).

Kültürel mirasın korunması, onun fiziksel ve kültürel bütünlüğünün sürdürülmesini içerir. Fiziksel koruma, tarihi yapıların, eserlerin ve diğer miras unsurlarının bozulmadan, deforme olmadan veya kaybolmadan korunmasını içerir. Kültürel bütünlük ise, bir mirasın anlamının ve değerinin zamanla değişmeden korunmasını ifade eder (Oktay vd., 2020). Koruma çabaları, sadece tarihi yapılarla sınırlı değildir. Kültürel mirasın korunması aynı zamanda geleneklerin, el sanatlarının, halk danslarının ve diğer kültürel ifadelerin yaşatılmasını da kapsar. Bu, toplumların kendi kimliklerini ve değerlerini sürdürmelerine yardımcı olur (Çakmak, 2020).

Kültürel mirasın korunması, yerel toplumların, hükümetlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası organizasyonların iş birliğiyle gerçekleştirilir. Bu tür iş birlikleri, kaynakların etkili bir şekilde yönetilmesini, eğitim ve farkındalık

programlarının yürütülmesini ve koruma çalışmalarının sürdürülebilirliğini sağlar (Deniz, 2022).

Teknolojik gelişmeler, kültürel mirasın korunmasında yeni olanaklar sunmaktadır. Dijital teknolojiler, tarihi eserlerin sanal rekonstrüksiyonları ve 3D modellerinin oluşturulmasına imkan tanır. Bu, mirasın dijital olarak belgelenmesini ve gelecek nesillere aktarılmasını kolaylaştırır (Pietroni ve Ferdani, 2021).

Kültürel mirasın korunması, sadece geçmişi korumakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik kalkınma ve turizm potansiyelini artırabilir. Tarihi bölgeler ve miras alanları, turistler için cazip yerler haline gelebilir ve böylece ekonomik kalkınmaya katkıda bulunabilir (Henderson, 2019). Sonuç olarak, kültürel mirasın korunması, geçmişin ve değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının yanı sıra toplumların kimliklerini ve kültürel zenginliklerini sürdürmelerini sağlar. Bu çaba, yerel ve uluslararası düzeyde iş birliği ve uzmanlık gerektirir ve teknolojik gelişmelerle desteklenir.

2.4. KÜLTÜREL MİRAS VE TURİZM İLİŞKİSİ

Kültürel mirasın turizm sektörüne olan katkıları büyük bir öneme sahiptir. Öncelikle, kültürel miras turizmi bir destinasyonun benzersizliğini ortaya koyar. Örneğin, tarihi bir şehir merkezi, yerel mimari tarzlarıyla ve tarihi dokusuyla ziyaretçilere eşsiz bir deneyim sunar. Bu da o bölgenin turistler için çekici hale gelmesini sağlar (Emekli, 2021). Ayrıca, kültürel miras turizmi yerel ekonomilere olumlu etkiler sağlar. Turizmle ilgili işletmeler, restoranlar, konaklama tesisleri ve el sanatları satıcıları gibi sektörler, turistlerin varlığıyla canlanır. Bu da bölge ekonomisinin büyümesine ve istihdamın artmasına katkıda bulunur (Henderson, 2019).

Kültürel miras ve turizm ilişkisi, bir ülkenin veya bölgenin kültürel değerlerinin turizm faaliyetleriyle nasıl ilişkilendirildiğini ve bu ilişkinin sonuçlarını inceleyen bir konudur. Kültürel miras, bir toplumun geçmişten gelen, tarihi, sanatsal, mimari veya diğer

kültürel öğelerini kapsar. Bu öğeler, gelenekler, el sanatları, dil, inançlar, mimari eserler ve diğer kültürel unsurları içerebilir (Can ve Ağcakaya, 2019). Turizm ise, bir yerin ziyaret edilmesi, gezip görülmesi ve keşfedilmesi amacıyla yapılan seyahatlerden oluşur. Turizm, bir ülke veya bölgenin ekonomisine önemli bir katkı sağlayabilir ve yerel halk için iş olanakları yaratabilir (Ullah vd., 2022).

Kültürel miras ve turizm arasındaki ilişki, birçok farklı şekilde gerçekleşebilir (Domínguez-Quintero vd., 2020; Kim vd., 2021):

- **Kültürel Turizm:** Bir ülke veya bölge, kültürel mirasını vurgulayarak turist çekmeye çalışabilir. Örneğin, tarihi şehirler, müzeler, antik kentler, kültürel festivaller gibi etkinlikler ve mekanlar turistler için çekici olabilir. Bununla birlikte, kültürel turizm aynı zamanda yerel halkın geleneklerini ve yaşam tarzını tanıtmak için bir fırsat sunar. Turistler, bu tür deneyimlerle yerel kültüre daha derinlemesine bir bakış elde ederler. Ayrıca, kültürel turizm, ekonomik olarak da önemli bir etki yaratabilir; turistlerin ziyaretiyle birlikte yerel esnaf, restoranlar ve el sanatları üreticileri de fayda sağlar.
- **Eğitici ve Kültürel Etkinlikler:** Turistler, kültürel mirası daha yakından tanımak için turlara katılabilir, yerel rehberler eşliğinde tarihi ve kültürel mekanları gezebilir. Müzeler, tarihi ve kültürel değerlerin sergilendiği önemli mekanlardır. Turistler, bu müzeleri ziyaret ederek daha fazla bilgi edinebilirler. Yöresel halk dansları gösterileri, turistlere yöresel kültürün bir parçası olma fırsatı sunar. Bölgenin tarihini ve kültürünü kutlayan festivaller, turistlere benzersiz deneyimler sunar. Bu etkinlikler, turistlere bölgenin kültürünü daha yakından tanıma fırsatı sunar ve unutulmaz bir seyahat deneyimi yaşamalarını sağlar.
- **Kültürel Değişim:** Turistler, ziyaret ettikleri yerlerde yerel kültürle etkileşimde bulunarak farklı kültürleri tanıma fırsatı bulabilirler. Turistler, tarihi ve kültürel öneme sahip mekanları ziyaret ederek o yerin geçmişini ve kültürünü daha yakından tanıma şansına sahip olabilirler. Yeni bir yerde

bulunan geleneksel yemekleri deneyerek, o bölgenin mutfak kültürünü keşfetmek, turistler için keyifli bir deneyim olabilir. Yolculuk sırasında karşılaşılan yerel halk veya diğer turistlerle yapılan sohbetler, yeni arkadaşlıklar kurma ve farklı bakış açıları kazanma fırsatı sunabilir.

- Kültürel Ürünler ve El Sanatları: Turizm, yerel el sanatları ve kültürel ürünlerin satışını teşvik edebilir. Bu da yerel ekonomiye katkıda bulunabilir. Turistler, yöresel el sanatlarına dair atölye çalışmalarına katılabilir, geleneksel el sanatlarını öğrenme fırsatı bulabilirler.

Kültürel mirasın turizmle ilişkilendirilmesi bazı zorlukları da beraberinde getirebilir. Örneğin, aşırı turist akışı, koruma ihtiyacı duyulan alanlarda zararlı etkilere neden olabilir. Ayrıca, kültürel mirası sadece ekonomik bir kaynak olarak gören yaklaşımlar, yerel kültürün yozlaşmasına yol açabilir. Bu nedenle, kültürel miras ve turizm arasındaki dengeyi sağlamak, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek ve yerel toplumun katılımını sağlamak önemlidir. Bu şekilde, kültürel miras hem gelecek nesillere aktarılabilir hem de turizmin ekonomik ve sosyal faydalarından yararlanabilir.

2.5. NEVŞEHİR KÜLTÜREL UNSURLARI

Nevşehir, Anadolu'nun kalbinde yer alan ve zengin kültürel mirasıyla bilinen bir şehirdir. Tarihi, Hititlerden günümüze uzanan bu bölge, özellikle Kapadokya'nın doğal güzellikleri ve insan eliyle oluşturulan tarihi yapılarıyla ünlüdür. Nevşehir ve çevresindeki peribacaları, yer altı şehirleri ve kaya kiliseleri, binlerce yıllık insan yerleşiminin izlerini taşır. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Göreme Milli Parkı ve çevresi, Hristiyanlığın ilk yıllarından kalma kilise ve manastırlarıyla dikkat çeker. Derinkuyu ve Kaymaklı gibi yer altı şehirleri, erken Hristiyan topluluklarının saklanma ve yaşam alanları olarak kullanılmıştır. Nevşehir, aynı zamanda Osmanlı mimarisinin güzel örneklerine de ev sahipliği yapar; tarihi camiler, medreseler ve konaklar şehrin dört bir yanında bulunur. Bu kültürel miras, Nevşehir'i sadece Türkiye'nin

değil, dünyanın da önemli turizm destinasyonlarından biri yapmaktadır (Çağlar ve Doğan, 2018).

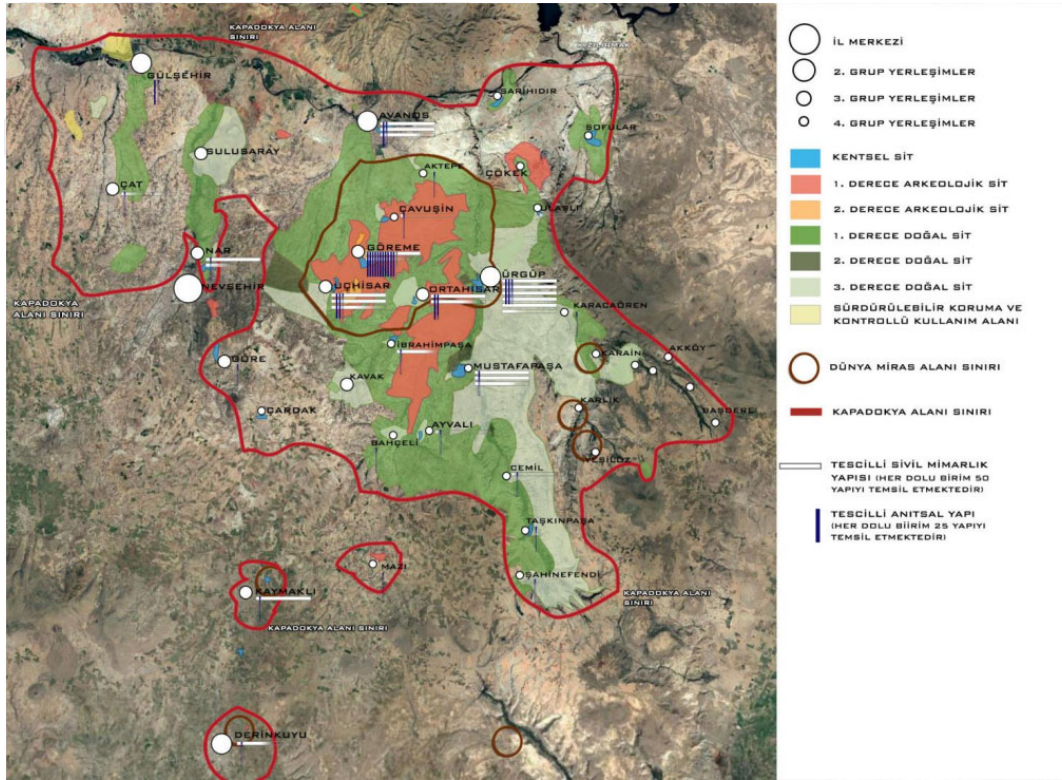

Şekil 1. Göreme Açık Hava Müzesi

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nevsehir/gezilecekyer/goreme-acik-hava-muzesi>, Erişim Tarihi: 28.03.2024

Kapadokya’da, 178’i arkeolojik sit alanı, 16’sı kentsel sit alanı, 35’i doğal sit alanı, 9’u karma sit alanı olmak üzere 238 sit alanı ve 1614 kültür varlığı mevcuttur. Toplam 1873 adet taşınmaz kültür varlığı kayıt altındadır. Nevşehir’de bulunan 8 adet müzede; 7891 arkeolojik eser, 6765 etnografik eser, 188 mühür ve mühür baskısı, 14 arşiv vesikası, 2 tablet, 17780 sikke, 128 el yazması, 268 diğer tarihi eser olmak üzere toplam 33.036 eser bulunmaktadır. Nevşehir ve yakın çevresini anlatmak için kullanılan ve dünyada markalaşmış bir bölge olan Kapadokya’nın sınırları kapsamı tam olarak açık değildir (Güngör, 2016). Günümüzde Nevşehir, Aksaray, Niğde, Kayseri ve Kırşehir illerinin kapladığı alan Kapadokya olarak kabul edildiği gibi daha dar anlamda ise Kapadokya Uçhisar, Ürgüp, Avanos, Göreme, Derinkuyu, Kaymaklı, Ihlara ve çevresini ifade

etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Turizm Stratejisi 2023 kapsamında ‘‘Marka Kültür Turizm Kenti’’ ilan edilen ve Kapadokya olarak anılan bölgenin merkezinde yer alan Nevşehir, bölgede egemen olan uygarlıkların bıraktığı zengin bir tarihi eser ve kültürel varlığa sahiptir. İlde, 178’i arkeolojik sit alanı, 16’sı kentsel sit alanı, 35’i doğal sit alanı, 9’u karma sit alanı olmak üzere 238 sit alanı ve 1.614 kültür varlığı mevcuttur. (T.C. Kültür Turizm Bakanlığı, Türkiye Kültür Portalı, 2023). Bunlar arasında turizm açısından ön planda olanlar Őunlardır: Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Bölgesi Dünya Miras Alanı başta olmak üzere, Göreme Açık Hava Müzesi, Zelve Açık Hava Müzesi, Mustafapaşa (Sinason), Paşabağları, kaya oyma kiliseler (Tokalı, Elmalı, Karanlık, arıklı, Yılanlı, Aziz Basil, Aziz Barbara, Nicephorus Phocas, Aios Vasilios, Sinason, Alakara, Basil, Konstantin Helena, avuşın, Tatların, St. Jean kiliseleri), yeraltı Şehirleri (Kaymaklı, Derinkuyu, zkonak, Tatların, Mazı, zlce), Aıksaray harabeleri, Hacıbektaş Veli Kllyesi, Sarıhan Kervansarayı, TaŐkınpaŐa Cami ve Medresesi, Damat İbrahim Paşa Cami ve Kllyesi, AŞçıbaşı Cami (Gülşehir), Ulu Cami (Avanos), Gülşehir Karavezir Cami ve Kllyesi, Alâeddin Cami (Avanos) ve Kızılıkaya Cami (Gülşehir), Asmalı Konak, eski taş evler, Güray Müze ile Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi’dir. Ayrıca Nevşehir Merkezde Selçuklular döneminde yapılan Nevşehir Kalesi ve Kadınlar Kalesi (Ürgüp) nemli kültür varlıkları arasında yer almaktadır. Bunlardan Nevşehir Kalesi Osmanlılar döneminde Damat İbrahim Paşa tarafından kule ve burçlarla saęlamlaŐtırılarak restore edilmiştir. (ağlar ve Doğan, 2018).

Şekil 2. 2019'da 7174 sayılı KAHK ile belirlenen Kapadokya Alanı sınırları (Google Earth uydu görüntüsü altlık olarak kullanılmıştır), (Solmaz Şakar, 2021)

Kapadokya'nın kültürel miras varlıkları, bölgenin turizm potansiyelini büyük ölçüde etkileyen önemli bir unsurdur. Binlerce yıllık tarihî derinliği ve eşsiz doğal yapısıyla birleşen bu miras, ziyaretçilere benzersiz ve unutulmaz bir deneyim sunmaktadır. Ancak, bu mirasın turizm için önemi sadece bölge ekonomisine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin korunması ve tanıtılması açısından da kritiktir. (Çağlar ve Doğan, 2018). Aşağıdaki tablo'da önemli kültür varlıkları gösterilmiştir.

NEVŞEHİR KÜLTÜREL MİRAS LİSTESİ

Kültür Varlığı İsimleri		
Göreme Açık Hava Müzesi.	Nevşehir Orduoğlu Camii	Gülşehir Baş Çeşme
Ihlara Vadisi.	Şıh Efendi Camii	Gülşehir Karavezir Hamamı
Nevşehir Yeraltı Şehirleri	Nevşehir Hacı Nasuh Ağa	Gülşehir Karavezir Medresesi
Nevşehir Kalesi	Nevşehir Aşağı Bekdik Camii	Ovaören Camii
Temenni Tepesi	Nevşehir Orta Bekdik Cami	Gökçetoprak Yeraltı Şehri
Damat İbrahim Paşa Külliyesi	Çardak Eski Cami	Ovaören Yeraltı Şehri
Sarihan Kervansarayı	Göreme Halil Ağa	Ovaören Tabya Tepe Höyüğü
Kapadokya Kaya Evleri	Göreme Aydınlı	Ovaören Kiliseleri
Nevşehir Damat İbrahim Paşa Camii	Göreme Gaferli Camileri	Ovören Yeraltı Yerleşimleri
Nevşehir Damat İbrahim Paşa Hamamı	Nevşehir Meryem Ana Kilisesi	Ovaören Deve Damı
Nevşehir Damat İbrahim Paşa Medresesi	Elmalı Kilise	Gökçe Toprak Yazılıkaya
Nevşehir Damat İbrahim Paşa Hanı	Aziz Basel Kilisesi	Gökçe Toprak Zeus Sunağı
Nevşehir Damat İbrahim Paşa İmaretı	Karanlık Kilise	Ovaören Roma Dönemi Mezarları
Nevşehir Damat İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi	Azize Barbara Şapeli	Tuzköy Alaattin Camii
Nevşehir Hasan Dede Türbesi	Kadir Durmuş Kilisesi	Civelek Mağarası
Nevşehir Kalesi	Yusuf Koç Kilisesi	Gülşehir Açığısaray Harabeleri
Nevşehir Kaya Camii	El-Nazar Kilisesi	Gülşehir Sen Jan Kilisesi
Nevşehir Kara Camii	Saklı Kilise	Kızılkaya Camii
Kaymaklı Yeraltı Şehri	Meryem Ana Kilisesi	Gülşehir Aşçıbaşı Süleyman Ağa Camii
Kaymaklı Kurşunlu Camii	Kılıçlar Kilisesi	Gülşehir Aziz Dimitrius Kilisesi

Nar Halil Paşa Camii	Azize Catherine Şapeli	Yeşilöz Höyüğü
Nar Bayana Mescidi	Yamalı Kilise	Ürgüp Ulu Camii
Nar Ören Kilisesi	Eğritaş Kilisesi	Ürgüp Karamanoğlu Camii
Uçhisar Kalesi	Yılanlı Kilise	Ürgüp Reşadiye Camii
Uçhisar Hacı Ali Camii	Kızlar Manastırı	Ürgüp Yahya Efendi Medresesi
Nevşehir Fişekçi Camii	Gülşehir Karavezir Camii	Damsa Taşkın Paşa Camii
Mustafapaşa Alakara Kilisesi	Paşabağları	Damsataşkın Paşa Türbesi
Mustafapaşa Aios Nichole Manastırı	Avanos Yeşilbaş Camii	Damsataşkın Paşa Sarayı
Mustafapaşa Konstantin-Helena Kilisesi	Avanos Orta Mahalle Camii	Ürgüp Kılıç Aslan Türbesi
Mustafapaşa Manastır Vadisi Kiliseleri	Öz Konak Kadir Efendi Camii	Ürgüp Altıkapılı Türbe
Mustafapaşa Basil Kilisesi'dir	Ağıllı Yazılıkaya	Ürgüp Tahsin Ağa Kitaplığı
Ürgüp Sağır mescit	Acıgöl Yeraltı Şehri	Mazı Yeraltı Şehri
Ürgüp Musa Efendi Camii	Tatların Yeraltı Şehri	Ürgüp Kadı Kalesi
Ürgüp Yunak Camii	Tatların Kilisesi	Ortahisar Kalesi
Ürgüp Davut ağa Camii	Tatların Boğazağzı Camii	Ortahisar Kiliseleri
Ürgüp Pancarcı Camii	Yerleşim Yerleri	Ürgüp Kiliseleri
Esbelli Garip Camii	Tepeköy Eski Camii	Kaya Mezarlar
Ayvalı Köyü Yusuf Bey Camii	Kurugöl Yeraltı Şehri	Şahin Efendi Sobessos Antik Şehri
Ortahisar Alaaddin Camii	Hacıbektaş Veli Türbesi	Mustafapaşa Aios Vasilios Kilisesi
Ortahisar Abdioğlu Camii	Balım Sultan Türbesi	Mustafapaşa Sinasos Kilisesi
Ortahisar Ali Reis Camii	Hacıbektaş Tekkesi Camii	Özlüce Kilise Camii
Şahin Efendi Camii	Hacıbektaş Cuma Camii	Hacıbektaş -Bektaş Efendi Türbesi
Avanos Alaaddin Camii	Karaburna Kalesi	İlice Höyük
Yeraltı Camii	Hacıbektaş Hanı	Kayaaltı Höyük
Mehtap Kadın Camii	Karaburna Yazıkaya	Abdal Kalesi,

Öz Konak Köprüsü	Hacıbektaş Suluca Karahöyük	Kızılöz Çiftliği
Sarıhan	Hacıbektaş Aslanlı Çeşme	Kale Höyük
Topaklı Höyüğü	Hacıbektaş Hacı Fıkıh Çeşmesi	Derinkuyu Yeraltı Şehri
Öz Konak Yeraltı Şehri	Hacıbektaş Çilehane	Özlüce Yeraltı Şehri
Avanos Köprüsü	Hacıbektaş Savat Pınarı	Doğala Han
Kaya Mezarları	Hacıbektaş Akpınar Çeşmesi	Derinkuyu Ortadoks Kilisesi
Kilise ve Manastırlar	Bektaşlar	Til Han
Zelve Harabeleri	Hacıbektaş Balım Evi	

Kaynak: T.C. Nevşehir Valiliği, İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Kapadokya'nın kültürel mirası, sadece geçmişe ait bir hazine değil, aynı zamanda gelecek nesillere aktarılması gereken bir mirastır. Bu nedenle, bölgedeki turizm faaliyetlerinin dengeli ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi ve korunması, Kapadokya'nın turizmdeki yerini güçlendirecek ve uzun vadeli başarıyı sağlayacaktır. Kültürel mirasın korunması ve değerlendirilmesi, bölgeye olan ilgiyi arttırarak sürdürülebilir turizm uygulamalarının teşvik edilmesine katkıda bulunacaktır. (Karaca vd., 2017); Bu sayede, Kapadokya'nın eşsiz kimliği ve kültürel zenginliği, gelecek kuşaklara miras olarak bırakılabilecek ve bölgenin turizm potansiyelini sürdürülebilir bir şekilde arttıracaktır.

UNESCO'nun yaratıcı şehirler ağına aldığı Nevşehir'de bir çok kreatif sanatsal ürün üretilmektedir. Bunlardan başlıcaları; çömlekçilik, yemek kültürü, el sanatları olmakla birlikte Kapadokya'daki deneyim müzesi ve yaşayan kültürel miras müzesi somut olmayan kültürel varlıklar açısından örneklerdir (Çağlar ve Doğan, 2018).

3. BÖLÜM

TURİST REHBERLİĞİ

Turist rehberliği, ziyaretçilerin bir bölgenin tarihi, kültürü ve doğal güzelliklerini tanınmasına ve deneyimlemesine yardımcı olan bir meslek olarak öne çıkmaktadır. Turist rehberleri, genellikle belirli bir alanda uzmanlaşırlar ve bu alandaki tarihi, kültürü ve doğal güzellikleri hakkında kapsamlı bilgi sahibidirler. Turist rehberleri, ziyaretçilere bu bilgileri ilgi çekici ve bilgilendirici bir şekilde sunmak için eğitim almaktadırlar. Turist rehberleri, ziyaretçilere bir bölgedeki turistik yerleri gezdirmekte, tarihi ve kültürel yerleri anlatır ve doğal güzellikleri göstermektedir. Turist rehberleri ayrıca, ziyaretçilere bölgenin yemekleri, gelenekleri ve yaşam tarzı hakkında bilgi verebilirler. Turist rehberleri, ziyaretçilerin bir bölgeyi daha iyi anlamalarına ve deneyimlemelerine yardımcı olurlar.

Turist rehberliği mesleği, hem yurt içi hem de yurt dışı turizmin gelişmesi ile birlikte giderek daha popüler hale gelmiştir. Turist rehberleri, turizm sektörünün önemli bir parçasıdır ve ziyaretçilerin bir bölgeyi daha iyi anlamalarına ve deneyimlemelerine yardımcı olurlar. Bu bağlamda üçüncü bölüm içerisinde turist rehberliğinin tanımı ve önemi, turist rehberliğinin tarihsel gelişimi, turist rehberlerinin rolleri ve sorumlulukları, turist rehberliği eğitimi gibi hususlar değerlendirilmektedir.

3.1. TURİST REHBERLİĞİNİN TANIMI VE ÖNEMİ

Turist rehberliği, turistlerin bir bölgeyi, şehri veya ülkeyi ziyaret etmeleri sırasında onlara rehberlik eden ve bilgi veren profesyonellerin faaliyetidir. Bu rehberler, genellikle turistik bölgelerin tarihini, kültürel önemini, doğal güzelliklerini ve diğer ilgi çekici noktalarını anlatarak turistlerin daha zengin bir deneyim yaşamalarını sağlar (Taşkın, 2021).

Turist rehberleri, genellikle belirli bir bölgenin veya ülkenin uzmanı olarak kabul edilirler. Bu uzmanlık, tarihi, kültürel, doğal ve diğer turistik bilgilere hakim olmayı içerir. Ayrıca, iletişim becerileri ve rehberlik teknikleri de bu mesleğin önemli unsurlarıdır (Chowdhary ve Prakash, 2008).

Turist rehberliği, turizm endüstrisinin önemli bir bileşenidir. Turistlerin seyahat deneyimini daha anlamlı hale getirirler ve aynı zamanda turizm destinasyonları için ekonomik bir katkı sağlarlar. Turist rehberleri, genellikle grup turları, bireysel turlar, kültürel turlar ve diğer çeşitli turizm faaliyetlerinde görev alırlar (Rabotić, 2010). Bu meslek, turistlerin güvenliği ve memnuniyeti için önemlidir. Rehberler, genellikle yerel yasal düzenlemelere uygun olarak çalışırlar ve turistlerin ihtiyaçlarına göre hareket ederler. Ayrıca, acil durumlarda rehberlerin hızla müdahale etmeleri ve gerektiğinde yardım sağlamaları beklenir (Bilgiçli ve Ertürk, 2022).

Turist rehberliği, sadece bilgi aktarımıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda turistlerin etkileşimde bulunabileceği, deneyimleyebileceği ve yerel kültürle iletişim kurabileceği bir araçtır. Bu nedenle, rehberlerin iletişim becerileri, empati ve esneklik gibi yetenekler de önemlidir (Sulaiman Al Jahwari vd., 2016).

Rehberler, turistlerin güvenliğini ve konforunu sağlamak adına önemli bir rol oynarlar. Yabancı bir yerde dolaşırken, yerel dilin bilinmemesi veya bölgenin coğrafi yapısının yabancı olması durumunda rehber, turistlere rehberlik ederek sorunların önüne geçer (Köroğlu, 2013).

Turist rehberleri, yerel kültür ve gelenekler hakkında bilgi vererek, ziyaretçilerin saygılı ve uygun davranışlar sergilemelerine yardımcı olur. Bu, kültürel anlayışın artmasına ve olası kültür çatışmalarının önlenmesine katkıda bulunur. Rehberler aynı zamanda turistlerin zamanlarını daha verimli bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olur. Bir bölgedeki en önemli noktaları belirleyerek, turistlerin en ilgi çekici yerleri

görmelerini sağlarlar. Bu, sınırlı bir zaman diliminde daha fazla deneyim yaşamalarını mümkün kılar (Salazar, 2005).

Turist rehberliği, ülke açısından turist konforu sağladığından dolayı ekonomik bir katkı sağlar. Rehberlerin ve tur rehberliği şirketlerinin faaliyetleri, turizm sektörünün büyümesine ve istihdamın artmasına katkıda bulunur. Ayrıca, turistlerin bölgedeki restoranlar, mağazalar ve diğer işletmelerde harcama yapmalarını teşvik eder (Henderson, 2019). Son olarak, turist rehberliği, sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynar. Rehberler, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına yönelik bilincin artmasına yardımcı olabilir. Aynı zamanda, turistlerin hassas bölgelere zarar vermesini engellemek için bilgilendirici ve koruyucu önlemler alabilirler (Bilgiçli ve Ertürk, 2022).

3.2. TURİST REHBERLİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Spor etkinlikleri, dini ibadetler, ticari faaliyetler ve termal bölgeleri ziyaret etme ihtiyaçları, seyahatlerin temel sebeplerindedir. Baharat ve ipek yolları, tüccarların uzak mesafeleri aşmasına yol açarak, ticaretin gelişmesine katkı sağlamıştır. Dini merkezlere yapılan ziyaretler, gruplar halinde veya bireysel olarak seyahat etmeye yol açmıştır. Olimpiyat oyunlarına katılım, spor etkinlikleri amacıyla seyahatlerin gerçekleşmesine olanak tanımıştır. Kaplıcalar, şifalı suların bulunduğu ve tedavi amacıyla ziyaret edilen bölgeler olarak kabul edilmiştir (Çimrin, 1995).

Araştırmaların sonuçlarına göre, ilk rehberler Mısır'da yaşayan rahipler olarak belirlenmiştir; seyahat etme konusunda en aktif olan toplum ise Romalılar olmuştur. Anadolu kökenli olan antik dönem yazarı Herodot, gezdiği yerlerin kültürel zenginliklerini öğrenip ileten ilk çevirmen rehberler arasında sayılır (Ahipaşaoğlu, 2001).

Yolculuklar tarihsel derinliğe sahiptir. Mısırlılar, Persler ve Süryaniler, organize seyahatleri gerçekleştiren topluluklardandı; ulaşım eksiklikleri, güvenlik zorlukları ve ihlaller gibi faktörler, seyahatlerin hem yavaş ilerlemesine hem de riskli olmasına neden

olmuştur. Literatürde, seyahat ederken tecrübeli bir rehberle ihtiyaç duyan yolcuların, güzergâh haritaları ve bölgeye dair bilgi sağlayan turist rehberlerinden bilgi almaya başladığı belirtilmektedir (Cruz, 1999).

Turizmin kökenleri, milattan önce 7. yüzyılda olimpiyat oyunları ile başlamaktadır. O dönemde öne çıkan Truva'da rehberler, İlyada Destanı'ndan kesitler okuyarak mitolojik unsurları anlatmışlardır. Bu dönemdeki rehberler, geçimlerini rehberlikten sağlamamış, ancak paylaştıkları bilgiler halk arasında dilden dile dolaşmıştır. Orta Çağ'da Haçlı Seferi sırasında, topluluklar dini merkezlere rehber eşliğinde seyahat etmişlerdir. Daha sonraki dönemlerde gerçekleştirilen ziyaretler ve gezilerin yüksek maliyeti nedeniyle, bu organizasyonlara genellikle üst düzey kişiler katılmıştır (Ahipaşaoğlu, 2001).

İngiltere'de 16. yüzyılda başlayıp 17. yüzyılda devam eden Grand Tour, rehberlik hizmetine ihtiyaç duyulan bir oluşumdur. Bu turlar genellikle statü kazanmak isteyen varlıklı ve asil kişilerden oluşur ve aylarca süren bir seyahat deneyimdir. Bu seyahat sırasında rehberler, soylu kişilerin öğretmenleri tarafından karşılanmıştır (Çolakoğlu vd., 2014).

Sanayi Devrimi'nden sonra 19. yüzyılda, Thomas Cook'un düzenlediği tren gezileriyle turist rehberliği mesleği belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ayrıca, 1870 yılında otellerde kullanılmak üzere seyahat çekleri ve özel kuponlar oluşturularak, Thomas Cook paket tur kavramının öncüsü olmuştur (Cruz, 1999).

Birinci Dünya Savaşı, turizm etkinliklerini yavaşlatmış olabilir, ancak teknolojik ilerlemeler sayesinde karayolu ulaşımı gelişmiş ve savaştan sonra seyahatler artmıştır. Motorlu araç sayısı artarken, turlara olan ilgi de artmıştır. 1929'da yaşanan Büyük Buhran, küresel ekonomik bir krize yol açmış ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması rehberlik ve turizm açısından olumsuz sonuçlar doğurmuştur. İkinci Dünya Savaşı

sonrasında hava yolu ulaşımı başlamış ve seyahat süreleri kısalmış hızlanmış (Sarı-Çallı, 2015).

20. yüzyıl içerisinde İngiltere’de Windsor Şatosu ve Londra Kulesi rehber eşliğinde gezilere açıldı ve tur operatörleri ile seyahat acenteleri, turist rehberi hizmeti sağlamaya başlamıştır. Amerika’dan gelen ziyaretçiler için özel limuzin, şoför ve rehber eşliğinde turlar düzenlenmiştir. Bu tür gezilere olan ilginin artmasıyla birlikte, rehberlerin eğitimine de büyük önem verilmeye başlandı. 20. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra, kitlesel turizmi gerektiren turist rehberliği organizasyonları ortaya çıktı (Tetik, 2006).

Turist rehberliği, tarihsel olarak çok eski bir geçmişe sahiptir. Antik Roma döneminde, şehirlerdeki önemli yapılar, tapınaklar ve diğer turistik yerler için rehberler görevlendirilirdi. Bu rehberler, turistlere o dönemin zengin kültürel ve tarihi mirasını tanıtır, aynı zamanda yol gösterirlerdi (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013).

Orta Çağ’da Avrupa’da hacılar, kutsal toprakları ziyaret etmek için uzun seyahatler yaparlardı. Bu hacılar için, rehberlerin rolü kritikti. Onlar, bu uzun ve zorlu yolculuklarda güzergahı belirler, dinî yerleri gösterir ve yolculuğun güvenli bir şekilde tamamlanmasını sağlardı (Hanilçe, 2021).

18. ve 19. yüzyıllarda, Avrupa’daki sanat ve kültür meraklıları, “Grand Tour” olarak adlandırılan uzun süreli seyahatler düzenlerlerdi. Bu seyahatlerde, rehberler, turistlere sanat, tarih ve kültür hakkında bilgi verir, sanat eserlerini ve antik kalıntıları gösterirlerdi. 20. yüzyılın başlarından itibaren, turist rehberliği daha profesyonel bir meslek haline gelmeye başlamıştır. Turizm endüstrisi büyüdükçe, rehberlerin eğitimi ve yeterliliği daha fazla önem kazanmıştır. Ayrıca, turizm şirketleri ve organizasyonları, rehberlik hizmetlerini standartlaştırmak ve geliştirmek için çeşitli programlar ve sertifikasyonlar başlatılmıştır (Akbulut, 2006).

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, dijital rehberlik uygulamaları ve çevrimiçi platformlar da gelişmiştir. Bu, turistlerin kendi başlarına seyahat etmelerine olanak tanıdığı gibi, aynı zamanda rehberlerin de daha fazla kaynağa erişmesini sağlamıştır (Düzgün, 2022). Günümüzde, turist rehberliği uluslararası bir endüstri haline gelmiştir. Profesyonel rehberler, turizm sektörünün ayrılmaz bir parçası olarak, dünya genelinde birçok farklı coğrafyada hizmet vermektedirler. Ayrıca, turist rehberliği sadece tarihi ve kültürel bilgilerin aktarılmasını değil, aynı zamanda turistlerin eğlenmelerini ve unutulmaz deneyimler yaşamalarını sağlamak için yaratıcı yaklaşımlar da içermektedir (Bahar vd., 2019).

3.3. TURİST REHBERİNİN ROLLERİ VE SORUMLULUKLARI

Tur rehberliği alanında, tur rehberlerinin rol ve görevleri hakkında literatürde birçok tanımlama bulunmaktadır. Bir tur rehberinin rolü, işlevi ve göreviyle ilgili yapılan araştırmalara göre, rehberler kültür aracı, yorumcu, elçi, yerel kültür ile turist arasında köprü oluşturan, misyon sahibi, animatör, tanıtım yapan, rehberlik eden, tercüman, organizatör, eğitici ve bilgi sağlayıcı olarak tanımlanmaktadır. Turist rehberinin rolleri ve sorumlulukları şu şekildedir:

- **Bilgi Sağlama:** Turist rehberi, ziyaret edilen yer hakkında detaylı bilgi sağlama sorumluluğuna sahiptir. Tarihi, kültürel, doğal ve diğer ilgi çekici noktalar hakkında bilgi vererek turistlerin daha derin bir anlayış kazanmalarını sağlar. Ayrıca, bölgenin güncel olayları ve etkinlikleri hakkında da bilgi sunar (Akbulut, 2006).
- **Güvenlik ve Refakat:** Rehber, turistlerin güvenliğini sağlamak için önemli bir role sahiptir. Grup halindeki turistlere yol gösterir, dikkat etmeleri gereken potansiyel tehlikelere dikkat çeker ve acil durumlarda rehberlik eder. Bu, turistlerin seyahatlerini güvende ve rahat bir şekilde geçirmelerini sağlar (Bayram, 2019).
- **Kültürel Köprü:** Rehber, farklı kültürler arasında bir köprü görevi üstlenir. Yabancı ziyaretçilerin yerel gelenekleri, adetleri ve davranış kurallarını

anlamalarına yardımcı olur. Aynı zamanda, turistlerin saygılı bir şekilde davranmalarını ve yerel halkla olumlu ilişkiler kurmalarını teşvik eder (Çolakoğlu vd., 2014).

- Seyahat Planlama ve Organizasyon: Rehber, turistlerin zamanını en verimli şekilde değerlendirebilmeleri için seyahat planı yapar. Önemli turistik noktaları belirler, zamanı etkili bir şekilde yönetir ve grup üyelerini rotaya göre bilgilendirir. Bu, turistlerin seyahatlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlar (Köroğlu, 2013).
- Eğitim ve Eğlence: Rehber, turistlere eğitici bilgiler sunmanın yanı sıra eğlenceli ve ilgi çekici bir deneyim yaşatma görevine sahiptir. Anlatımıyla sıkıcı olmayan, ilginç hikayeler anlatarak turistlerin dikkatini çeker ve onların unutulmaz bir deneyim yaşamalarını sağlar (Akbulut, 2006).
- Çevresel ve Sosyal Sorumluluk: Turist rehberleri, doğaı çevrenin ve yerel toplumun korunması için çaba göstermelidir. Turistlerin doğaya zarar vermesini engellemek ve yerel halkın yaşamına saygı göstermek, rehberlerin önemli sorumluluklarından biridir. Sürdürülebilir turizmi teşvik etmek de bu kapsamda yer alır (Köroğlu vd., 2012).
- Duyarlılık ve Empati: Rehberler, turistlerin farklı ihtiyaçlarını anlamalı ve onlara karşı duyarlı olmalıdır. Engelliler, yaşlılar veya çocuklar gibi farklı gruplardaki turistlere uygun bir şekilde rehberlik etmek, rehberin sorumlulukları arasında yer alır (Pelit ve Zorlu, 2022).

Turist rehberleri sadece bilgi veren değil, aynı zamanda turistlerin güvenliği, eğlencesi ve kültürel deneyimleri için önemli bir role sahip olan profesyonellerdir.

3.4. TURİST REHBERLİĞİ EĞİTİMİ

Turist rehberliği eğitimi, turizm sektöründe çalışmak isteyen bireylere yönelik verilen bir eğitim programıdır. Bu program, turistlere belirli bir bölge, şehir veya ülke

hakkında bilgi verme, rehberlik yapma ve turistik yerleri gezdirme becerilerini kazandırmayı amaçlar (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013).

Turist rehberliği meslek kanunu kapsamında 1998 yılında 12 Eylül’de kurulan Turist Rehberleri Birliği (TUREB), günümüzde turist rehberlerinin profesyonel bir çatı altında birleştiği bir kuruluştur. Bu süre zarfında, turist rehberliği meslek kanunu ile ilgili çalışmalar yaparak sektöre önemli katkılar sağlamıştır. Birlik, Ankara’da 2013 yılından itibaren hizmet vermektedir. Bu karar, I. Olağan Genel Kurul’da alınmış ve Birlik’in merkezini belirlemiştir. 2014 yılında yayımlanan ‘Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği’ yasası, 29217 sayılı kanunla hayata geçirilmiş ve bu tarihten itibaren rehberlik mesleğine dair standartları belirlemiştir. Bu yasa, ülke genelinde rehberlerin etkin rol almasını, kültür ve turizm prensipleri doğrultusunda tanıtım yapılmasını ve yasa dışı rehberlik eylemlerinin önüne geçilmesini hedeflemektedir. TUREB’e bağlı 13 oda bulunmaktadır, bunlardan 7 tanesi meslek odası olarak faaliyet gösterirken, diğer 6 tanesi bölgesel meslek odası olarak faaliyet göstermektedir (TUREB, 2023).

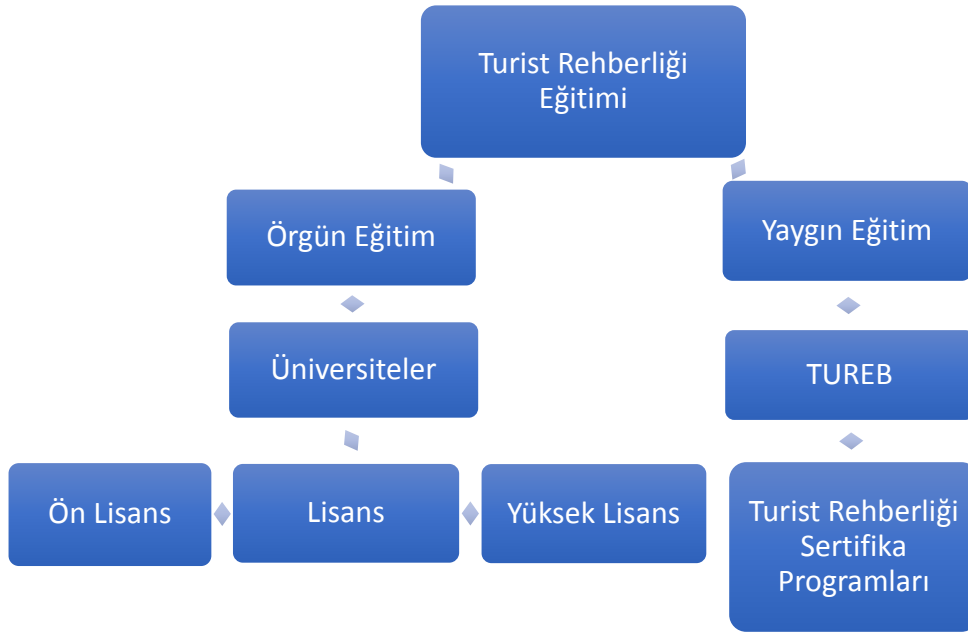
Şekil 3. Turist Rehberliği Odalarının Yetki Çevreleri

Kaynak: Turist Rehberler Birliği, 2023.

Turizm Rehberliği Meslek Yasası kapsamında kurulan birlikler, turistik faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelere göre bazı birlikler bir şehri kapsarken diğerleri birden fazla ili kapsayabilir. Çalışma izni başvuruları, ulusal ve bölgesel seyahatler ile sınavlar TUREB

tarafından düzenlenirken rehberlik işlemleri ve bölgesel denetimler TUREB'e bağlı odalar tarafından gerçekleştirilir. Türkiye'de turist rehberliği eğitimi, mesleğin başlangıcından bu yana bir dizi gelişimden geçmiştir. 1993 yılına kadar Turizm Tanıtma Başkanlığı aracılığıyla bölgesel ve ulusal düzeyde 3 aylık ve 6 aylık kurslar düzenlenmekte ve kursları başarıyla tamamlayanlar rehberlik sertifikası almaya hak kazanmaktaydı (Temizkan vd., 2013).

1995 yılından itibaren "22369 sayılı Profesyonel Turizm Rehberliği Yönetmeliği" ile üniversiteler ve meslek yüksekokullarında rehberlik programları açılmıştır. Bu programları başarıyla tamamlayan öğrencilere, bakanlık tarafından yapılan yabancı dil sınavından C düzeyinde başarı elde etmeleri ve uygulama gezilerini tamamlamaları şartıyla kokart verilmesine olanak sağlanmıştır (Polat, 2001). Lisans seviyesindeki turist rehberliği programı, 1997 yılında Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu adı altında Erciyes Üniversitesi bünyesinde başlamıştır (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013).

Şekil 4. Turist Rehberliği Eğitimi

Kaynak: Eker ve Zengin, 2016.

Turizm Rehberliği eğitimi Şekil 2.'de belirtildiği gibi iki farklı şekilde sunulmaktadır: Örgün eğitim ve yaygın eğitim. Örgün eğitim kapsamında üniversitelerin önlisans, lisans ve yüksek lisans programlarından mezun olunarak eğitim alınabilirken, yaygın eğitimde ise TUREB tarafından düzenlenen turizm rehberliği sertifika programlarına katılarak eğitimler sağlanmaktadır (Eker, 2015). Bu eğitimler, birlik tarafından sınavdan önceki bir ay içinde web sitesinde sınav ve sertifika programı hakkında bilgilerin duyurulduğu bir ilanla açıklanmaktadır. Sertifika programına katılmak için gerekli şartlar şu şekildedir: “*Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) vatandaşı olmak, başvuru tarihinden itibaren 18 yaşını tamamlamış olmak, üniversitelerin turist rehberliği dışındaki bölümlerinden en az lisans düzeyinde mezuniyeti olmak, yabancı dil yeterliliğine sahip olmak, kanunun üçüncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan suçlardan birinden mahkûm olmamak, daha önce meslekten çıkarılmamış olmak*” (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2013).

Turist rehberliğine yönelik bilgilendirmeler şu şekildedir (Eker ve Zengin, 2016; Tanrısever vd., 2019; Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013):

- Program İçeriği: Turist rehberliği eğitimi programları, genellikle turizm sektörü, kültür, tarih, coğrafya, sanat ve iletişim gibi konularda dersler içerir. Ayrıca, iletişim becerilerini geliştirmek, kriz yönetimi ve rehberlik teknikleri gibi pratik bilgiler de verilir.
- Süre: Eğitimin süresi ülke ve eğitim kurumuna göre değişebilir. Genellikle birkaç haftadan birkaç aya kadar sürebilir. Bazı ülkelerde daha uzun süreli eğitim programları da bulunabilir.
- Eğitim Metotları: Eğitim, ders içi eğitimler, pratik rehberlik uygulamaları, saha çalışmaları, seminerler ve atölye çalışmaları gibi farklı metotlar kullanılarak verilebilir. Ayrıca, dil becerilerini geliştirmek amacıyla yabancı dil dersleri de programın bir parçası olabilir.
- Sertifika ve Belgeler: Programı başarıyla tamamlayan katılımcılara genellikle bir “Turist Rehberliği Sertifikası” veya benzeri belge verilir. Bu belge, turizm sektöründe çalışma fırsatları için önemli bir referans olabilir.
- İş Olanakları: Turist rehberliği eğitimi alan bireyler, turizm acentelerinde, turistik bölgelerde veya müzelerde rehberlik yapabilirler. Ayrıca, serbest çalışarak kendi rehberlik hizmetlerini de sunabilirler.
- İletişim Becerileri: Turist rehberleri, iyi iletişim becerilerine sahip olmalıdır. Farklı kültürlerden gelen turistlerle etkili iletişim kurabilmek önemlidir. Ayrıca, soruları yanıtlamak, bilgi vermek ve gerektiğinde kriz durumlarında yönlendirme yapmak gibi yetenekler de önemlidir.
- Kültürel Hassasiyet: Turist rehberleri, farklı kültürler ve inançlar hakkında bilgi sahibi olmalı ve bu konuda hassas olmalıdır. Turistlerin ihtiyaçlarına saygı göstermek ve onları rahat hissettirmek önemlidir.
- Güncel Bilgiler: Turist rehberleri, rehberlik yaptıkları bölge veya şehir hakkında güncel bilgilere sahip olmalıdır. Yeni turistik yerler, etkinlikler veya güzergahlar hakkında bilgi sahibi olmaları önemlidir.

Turist rehberliği eğitimi, turizm sektöründe başarılı ve etkili bir profesyonel olmanın temel taşlarından biridir. Eğitim programları, katılımcıların kültürel, tarihi ve coğrafi bilgilerini derinleştirirken, aynı zamanda iletişim ve kriz yönetimi gibi pratik becerileri geliştirmelerini sağlar. Eğitimin süresi ve içeriği, ülkeye ve eğitim kurumuna göre değişiklik gösterse de, genel olarak, bu programlar bireyleri turizm sektöründe çeşitli iş olanaklarına hazırlar. Turist rehberliği sertifikası, mezunlara sektörde tanınan bir nitelik kazandırırken, iyi bir iletişim becerisi ve kültürel hassasiyet, rehberlerin farklı kültürlerden gelen ziyaretçilerle etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağlar. Güncel bilgiler, rehberlerin turistlere en iyi deneyimi sunmaları için vazgeçilmezdir. Bu eğitimler, bireyleri turizm sektörünün dinamikleri içinde sürekli gelişen bir profesyonel olarak konumlandırmakta ve onlara kariyerlerini ilerletebilecekleri sağlam bir temel sunmaktadır.

4. BÖLÜM

YÖNTEM

Nevşehir ilinde öğrenim gören turist rehberliği öğrencileri, bölgenin zengin kültürel mirasının korunması ve turizm amaçlı kullanımı konusunda önemli bir rol oynayabilirler. Nevşehir ve çevresi, tarihi ve kültürel açıdan zengin bir geçmişe sahiptir, bu da onu hem yerel halk hem de turistler için cazip bir destinasyon yapar. Öğrencilerin bu kültürel mirasa yönelik görüşleri ve bu mirası koruma konusundaki potansiyel katılımları, bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Her bilimsel araştırmanın temel taşı, verilerin nasıl toplandığını, analiz edildiğini ve yorumlandığını açıklayan sağlam bir metodolojidir. Bu bölüm, araştırmanın temelini oluşturan yöntemi detaylandırmaktadır. Araştırmanın temel yapısını belirleyen bu bölümde, araştırmanın amacı, önemi, araştırmanın varsayımları, sınırlılıkları, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın temel amacı, Nevşehir ili örneğinde, turist rehberliği bölümü öğrencilerinin kültürel mirasa dair farkındalıklarını, koruma konusundaki bilgi düzeylerini ve sürdürülebilir turizm ilkelerine olan yaklaşımlarını detaylı bir şekilde incelemektir. Nevşehir, kültürel ve tarihi zenginlikleriyle ön plana çıkan bir bölge olup, bu mirasın korunması ve turizmle entegre edilmesi bölgenin geleceği için hayati öneme sahiptir. Turist rehberliği öğrencileri, bu mirasın tanıtılmasında ve korunmasında kilit bir role sahip olduklarından, onların bu konudaki görüş ve anlayışlarını derinlemesine anlamak bu araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Nevşehir ili örneğinde, sürdürülebilir turizm kapsamında kültürel miras farkındalığı ve korunmasına yönelik turist rehberliği öğrencilerinin görüşlerini derinlemesine incelemektir. Öğrencilerin, kültürel mirasın önemini ne kadar benimsedikleri, koruma konusundaki bilgi düzeyleri, farkındalık düzeyleri ve sürdürülebilir turizm ilkelerine olan yaklaşımları bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma, öğrencilerin kültürel mirasa dair farkındalıklarını ve bu alanda nasıl etkin bir rol oynayabileceklerini ortaya çıkarmayı hedeflemekte, böylece hem eğitim programlarının hem de bölgenin kültürel miras yönetim stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma, Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümü öğrencileri için kültürel mirasın korunmasının ve sürdürülebilir turizmin önemini altını çizmekte, bu alandaki bilgi ve farkındalık seviyelerini artırmayı ve gelecekteki profesyonel uygulamaları için bir temel oluşturmayı hedeflemektedir.

Kültürel mirasın korunması, tarihi ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda turizm sektörünün gelişimine de katkıda bulunur. Bu araştırma, Nevşehir'in kültürel mirasının sadece yerel halk için değil, aynı zamanda bölgeyi ziyaret eden turistler için de nasıl bir değer oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Turist rehberliği öğrencilerinin, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizme olan yaklaşımları, bölgenin turizm stratejilerinin şekillendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, öğrencilerin bu alandaki eğitimlerini ve pratik uygulamalarını geliştirmek için temel bir kaynak olarak hizmet edebilir.

Ayrıca, bu araştırma, kültürel mirasın korunması ve turizmin entegrasyonu konusunda politika yapıcılar, eğitimciler ve turizm sektörü profesyonelleri için de önemli bir referans noktası oluşturmaktadır. Nevşehir gibi kültürel mirası zengin bölgelerde sürdürülebilir turizm stratejilerinin geliştirilmesine yönelik politika ve uygulamaların şekillendirilmesinde bu çalışmanın bulguları değerli bilgiler sunmaktadır. Öğrencilerin

görüşleri ve farkındalıkları, bölgeye özgü turizm ve kültürel miras koruma stratejilerinin daha etkili bir şekilde planlanmasına ve uygulanmasına yardımcı olacaktır.

4.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, turist rehberliği bölümü öğrencilerinin Nevşehir ili kapsamında kültürel miras ve sürdürülebilir turizm konularındaki görüş ve algılarını incelemektedir. Ancak, araştırma bazı sınırlılıklara sahiptir:

Örneklem Kapsamı: Araştırmanın örnekleme, yalnızca Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır. Bu, bulguların genel Türkiye nüfusu veya diğer bölgelerdeki öğrenciler üzerinde doğrudan uygulanabilirliğini sınırlar.

Anket Tasarımı ve Yanıt Verme Eğilimleri: Anket sorularının tasarımı ve öğrencilerin yanıt verme biçimleri, sonuçları etkileyebilir. Öznel değerlendirmeler ve yanıt verme eğilimleri nedeniyle, bazı yanıtlar gerçek görüşleri tam olarak yansıtmayabilir.

Zaman Sınırlaması: Araştırma 2023-2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir, bu da sonuçların sadece bu zaman aralığıyla sınırlı olduğu anlamına gelir.

Öğrencilerin Deneyim ve Bilgi Seviyeleri: Öğrencilerin kültürel miras ve sürdürülebilir turizm konularındaki önceden edinilmiş bilgi ve deneyim seviyeleri, araştırma sonuçlarını etkileyebilir. Öğrencilerin bu konular hakkında sınırlı deneyime sahip olmaları, algılarının gerçek durumdan farklı olabileceğini gösterir.

Veri Toplama Yöntemleri: Araştırmada veri toplama yöntemlerinden anket yönteminin kullanılması, derinlemesine nitel veri toplama yöntemlerinin (örneğin mülakatlar) sağlayabileceği detay ve bağlamı sunmayabilir.

4.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

H₁: Katılımcıların kültürel mirasa yönelik farkındalıkları ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.1}: Cinsiyet ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.2}: Cinsiyet ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.3}: Cinsiyet ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.4}: Medeni durum ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.5}: Medeni durum ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.6}: Medeni durum ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.7}: Yaş ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.8}: Yaş ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{1.9}: Yaş ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu ile Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu ile Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

4.4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırma, Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler üzerine odaklanırken, bazı temel varsayımlar üzerine kurulmuştur:

Öznel Yanıtların Geçerliliği: Öğrencilerin anket cevaplarının, onların gerçek görüş ve algılarını dürüstçe yansıttığı varsayılmaktadır. Bu, öğrencilerin cevaplarının, öznel olmasına rağmen, araştırmanın geçerliliği için güvenilir bir temel teşkil ettiği anlamına gelir.

Öğrencilerin Temsiliyeti: Araştırmada yer alan öğrencilerin, Nevşehir ve Kapadokya Üniversitesi'ndeki turist rehberliği öğrencileri topluluğunu makul bir şekilde temsil ettikleri varsayılmaktadır.

Ölçüm Araçlarının Kapsamı: Bu araştırmada kullanılan anketin, araştırmanın amacını karşılayacak nitelikte olduğu varsayılmıştır. Bununla birlikte katılımcıların anket sorularından hareketle araştırma konusuna tutumları aktarılabilceği düşünülmektedir.

4.5. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evreni, Nevşehir ilinde öğrenim gören turist rehberliği bölümü öğrencileridir. Bu öğrenci grubu, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizm konularında eğitim almaktadır ve araştırmanın konusu ile doğrudan ilişkilidir. Evrenin genişliği, bu öğrenci topluluğunun çeşitliliğini ve Nevşehir ili gibi kültürel olarak zengin bir bölgede eğitim görmelerini kapsar. Üniversitenin öğrenci sayıları şu şekildedir;

Kapadokya Üniversitesi Turist Rehberliği örgün ön lisans programında 199, Turist Rehberliği (Uzaktan Öğretim) 522, Turizm Rehberliği lisans 29, Turist Rehberliği (Tezsiz) (Uzaktan Öğretim) (Yüksek Lisans (Tezsiz) 136, Turist Rehberliği (Tezli) (Yüksek Lisans (Tezli) 29, Turist Rehberliği (Tezsiz) (Yüksek Lisans (Tezsiz) 54 öğrenci bulunmaktadır. Bu bilgiler Kapadokya Üniversitesi'nden alınmıştır.

Nevşehir Üniversitesi Turizm rehberliği yüksek doktora bölümünde 13, tezli yüksek lisans programında 28, tezsiz ikinci öğretim programında 91, turizm ve eğlence hizmetleri bölümü meslek yüksekokulu öğrencileri 225, meslek yüksekokulu ikinci öğretim programında 182, turizm fakültesi lisans programında 290 öğrenci bulunmaktadır. Bu bilgiler Nevşehir Üniversitesi'nden alınmıştır

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, araştırmanın genel geçerliliği ve güvenilirliği göz önünde bulundurulmuştur. Örneklem büyüklüğünü hesaplamak için yaygın olarak kullanılan Cochran formülü uygulanmıştır. Cochran, W. G. (1977), büyük popülasyonlar için örneklem büyüklüğü hesaplamasında etkili bir yöntemdir ve şu şekildedir:

$$n = \frac{Z^2 * p * (1-p)}{e^2}$$

Bu formülde, n örneklem büyüklüğünü, Z güven aralığı için Z skorunu (genellikle 1.96, %95 güven aralığı için), p popülasyonun tahmini oranını (genellikle 0.5 olarak alınır), ve e hata payını (genellikle %5) temsil eder. Bu hesaplamalar sonucunda, bu araştırma için 384 kişilik bir örneklem büyüklüğü yeterli görülmüştür (Yamane, 1967). Örnekleme yöntemi olarak yargısal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada, toplam 391 öğrenciden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

4.6. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada kullanılan anket formu, Okuyucu (2011) tarafından geliştirilmiştir. Bu form, özellikle Turist Rehberliği Bölümü öğrencilerinin kültürel miras ve turizm konularındaki algılarını kapsamlı bir şekilde ölçmek ve anlamak için tasarlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin daha önce sürdürülebilirlik ve kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim, seminer, kurs alıp almadıklarına dair Okuyucu (2011) ölçeğine ek olarak 2 soru eklenmiştir.

Bu araştırmada verilerin toplanması noktasında anket yöntemine başvurulmuştur. Anket formu, üç temel bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümü, katılımcıların demografik özelliklerini toplamaya yöneliktir. Bu bölümde, katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi ve diğer ilgili demografik bilgileri gibi temel verileri elde edilmiştir. Bu bilgiler, araştırmanın katılımcı profili hakkında önemli bir temel oluşturur ve bulguların demografik açıdan analiz edilmesine olanak tanır.

Anketin ikinci bölümü, Nevşehir ili ve çevresindeki kültürel mirasın korunması konusundaki düşünceleri ve tutumları ölçmeye odaklanmaktadır. Bu bölümdeki sorular, öğrencilerin kültürel mirasın korunması konusundaki farkındalıklarını, bu konuya verdikleri önemi ve koruma çabaları hakkındaki görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Üçüncü ve son bölüm ise, kültürel mirasın turizm amaçlı kullanılması konusundaki düşünceleri ele almaktadır. Burada yer alan sorular, öğrencilerin kültürel mirasın turizme entegrasyonu, turizmin kültürel mirasa etkileri ve bu entegrasyonun nasıl yönetilmesi gerektiği gibi konulara ilişkin görüşlerini ölçmeyi hedeflemektedir. Okuyucu (2011) Uzun (2020), Okuyucu ve Somuncu (2012), Gündüz (2018), UYSAL (2018) araştırmalarında da kullanmış olduğumuz ölçek üzerinden çalışmalar görmekteyiz. Yukarıda belirtilen kaynaklar da Okuyucu (2011) ölçeğini kullanmışlardır. Bu durum bize elde edilen sonuçların güvenilirliği ve geçerliliğinin olduğunu göstermiştir.

4.7. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada kullanılan anketlerin uygulanmasından sonra elde edilen veriler SPSS 26 paket programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak, araştırmaya katılanları tanımlayıcı nitelikte frekans dağılımlarına yer verilmiştir. Araştırmada, katılımcıların kişisel özelliklerine göre yapılan karşılaştırmalarda kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan ki-kare testine başvurulmuştur.

Nevşehir ili örneğinde, turist rehberliği bölümü öğrencilerinin kültürel mirasa dair farkındalıklarını, koruma konusundaki bilgi düzeylerini ve sürdürülebilir turizm ilkelerine olan yaklaşımlarını inceleyen bu araştırma tarama modellerinden betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Karasar (2006) betimsel tarama modellerinde şimdi ya da geğmişte olan bir durumu betimlemeyi ve resmetmeyi hedefleyen bir model olarak tanımlamaktadır. Bu model içerisinde katılımcıların görüşleri ve tutumları resmedilecektir.

Betimsel tarama modeli ile yapılan çalışmaların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Özellikle incelenecek konuya yönelik araştırma sorularının geniş ve esnek bırakma avantajı bu yöntemi tercih edilir kılmaktadır. King ve He (2005) betimsel tarama modelinin tercih edilme nedenlerini şu şekilde aktarmaktadır;

- Betimsel tarama modeli ile demografik, içerik ve nesne özellikleri ortaya konulmaktadır.
- Bu model ile grupların fikir ve düşünceleri sınırlar içerisinde olmadan belirlenebilir.
- Doğal koşulları değiştirmeden çalışma yapmaya imkan sağlar.
- Tarama yöntemleriyle genelleme hedeflenir. Betimsel tarama ile bu genellemeler derinlemesine resmedilir.

- Betimsel tarama yöntemi, belirli olay veya durumlar ile ilgili insanların tutumlarının, görüşlerinin ve algılamalarının betimlenerek tanımlanmasını ifade etmektedir.
- Bu yöntem ile toplumsal ya da doğal olaylara müdahale edilmeden veri toplanır. Kişilerden toplanan veriler çeşitli soru setleri ile toplanır. Elde edilen cevaplar betimlenerek analizler ortaya konulmaktadır.

5. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölüm, Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümü öğrencileri üzerinde yapılan anket çalışmasının sonuçlarını sunmaktadır. Araştırmanın bu aşamasında, öğrencilerin kişisel özelliklerinin yanısıra kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik düşünceleri ve algılarına yönelik bulgular tablolaştırılmıştır.

5.1. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, Nevşehir ilinde bulunan Üniversitelerin Turist Rehberliği bölümü öğrencilerinin kişisel özelliklerine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu kısımda, cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, coğrafi bölge, yerleşim yeri ve Nevşehir’de yaşama süresi ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2. Kültürel Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Dağılımları.

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzdelik
Kadın	211	53.96
Erkek	180	46.04
Toplam	391	100.00

Katılımcıların %53.96'sı kadın, %46.04'ü ise erkektir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Medeni Durum Dağılımları

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Bekar	317	81.07
Evli	74	18.93
Toplam	391	100.00

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%81.07) bekar olup, evli katılımcılar toplam katılımcıların %18.93'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Yaş Dağılımları

Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	Yüzdeler
18-25	220	56.27
26-35	100	25.58
36-45	54	13.81
46-55	17	4.35
Toplam	391	100.00

En büyük grup, 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar olup, toplam katılımcıların %56.27'sini oluşturur. İkinci en büyük grup 26-35 yaş aralığındadır (%25.58). Katılımcıların %13.81'i 36-45 yaş aralığı, %4.35'i ise 46-55 yaş aralığındadır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumu Dağılımları

Eğitim Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Ön Lisans	150	38.36
Lisans	197	50.38
Lisansüstü	44	11.25
Toplam	391	100.00

Lisansüstü eğitim düzeyinde olan katılımcılar, toplam katılımcıların %11.25'ini oluşturmakta iken lisans düzeyindekiler %50.38'i oluşturmaktadır. Önlisans düzeyindekiler ise katılımcıların %38.36'sını oluşturmaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Gelir Düzeyi Dağılımları

Gelir Aralığı	Kişi Sayısı	Yüzdeler
4500 ve altı	58	14.83
4501 – 5500	24	6.14
5501 – 6500	23	5.88
7501 – 8500	22	5.63
8501 ve üzeri	264	67.52
Toplam	391	100.00

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%67.52), aylık "8501 TL ve üzeri" gelir aralığında yer almaktadır. "4500 TL ve altı" gelir aralığındaki katılımcılar ise toplamın %14.83'ünü oluşturmaktadır. "4501 – 5500 TL", "5501 – 6500 TL", "7501 – 8500 TL" arası gelir düzeyinde olanlar, daha az oranlarda temsil edilmektedir (sırasıyla %6.14, %5.88 ve %5.63).

Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Coğrafi Bölge Dağılımları

Bölge	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Akdeniz Bölgesi	44	11.30
Doğu Anadolu Bölgesi	25	6.40
Ege Bölgesi	40	10.20
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	37	9.50
İç Anadolu Bölgesi	165	42.20
Karadeniz Bölgesi	21	5.40
Marmara Bölgesi	59	15.10
Toplam	391	100.00

Toplam 391 katılımcının en büyük grubu, %42.20 ile İç Anadolu Bölgesi'nden gelmektedir. Bu, katılımcıların neredeyse yarısının bu bölgeden olduğunu ve bu bölgenin araştırmada en çok temsil edilen bölge olduğunu gösterir. Marmara Bölgesi, katılımcıların %15.10'unu oluşturarak ikinci en büyük gruptur. Akdeniz Bölgesi (%11.30) ve Ege Bölgesi (%10.20), katılımcıların yaklaşık dörtte birini temsil ederek, bu bölgelerden katılımın önemli olduğunu gösterir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, %9.50 ile katılımcıların önemli bir kısmını oluştururken, Doğu Anadolu Bölgesi (%6.40) ve Karadeniz Bölgesi (%5.40) daha az oranda temsil edilmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılanların Yerleşim Yeri Dağılımları

Kategori	Kişi Sayısı	Yüzdeler
İl Merkezi	304	77.70
İlçe	69	17.60
Köy	18	4.60
Toplam	391	100.00

Anket katılımcılarının büyük bir çoğunluğu (%77.70) il merkezlerinde yaşamaktadır. İlçelerde yaşayan katılımcılar ise toplamın %17.60'ını oluşturur. Köylerde yaşayan katılımcıların oranı %4.60'dır. Bu, katılımcıların küçük bir kısmının kırsal alanda yaşadığını gösterir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılanların Nevşehir'de Yaşama Süreleri

Kategori	Kişi Sayısı	Yüzdeler
1 yıldan az	156	39,9
1- 3 yıl	58	14,8
4- 6 yıl	26	6,6
7-9 yıl	21	5,4
10 yıl ve üzeri	130	33,2
Toplam	391	%100.00

Tabloya göre, Nevşehir'de yaşayan insanların büyük bir kısmı (yaklaşık %40) 1 yıldan az süredir Nevşehir'de yaşamaktadır. Diğer yandan, yaklaşık %33'lük bir kesim 10 yıl ve üzeri bir süredir Nevşehir'de yaşamaktadır. Ortada kalan süre dilimlerindeki düşük yüzdeler (1-3 yıl %14,8, 4-6 yıl %6,6, 7-9 yıl %5,4), insanların Nevşehir'de kısa ya da uzun süreli yaşama eğiliminde olduğunu, orta süreli kalışların ise daha az yaygın olduğunu göstermektedir.

5.2. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI İLE İLGİLİ EĞİTİM ALMA DURUMLARINA YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR

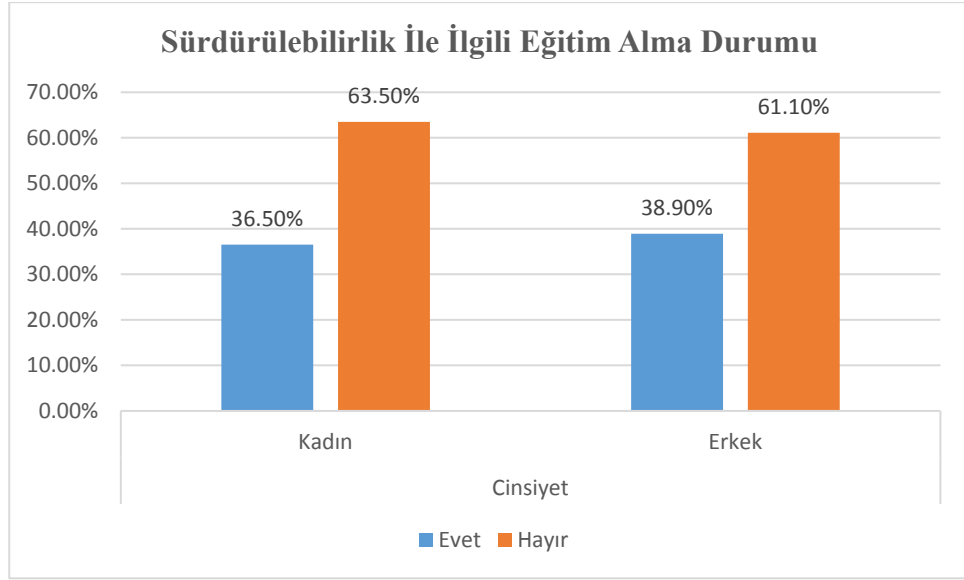
Araştırmanın bu kısmında, ankete katılanların sürdürülebilirlik ve kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almadıklarına yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılanların Sürdürülebilirlik İle İlgili Daha Önce Eğitim Alma Durumları

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Hayır	244	62.40
Evet	147	37.60
Toplam	391	100.00

Bu tablo, katılımcıların sürdürülebilirlik konusunda daha önce eğitim alıp almadıklarını göstermektedir. Katılımcıların %37,6'sının (147 kişi) sürdürülebilirlikle ilgili bir eğitim aldıkları görülmektedir. Bu, belirli bir oranda farkındalık ve eğitim seviyesinin olduğunu gösterse de, katılımcıların çoğunluğu olan %62,4'ünün (244 kişi) bu konuda herhangi bir resmi eğitim almadıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 5. Cinsiyet İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki İlişki

Kadınların %36.5'i sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim aldıklarını belirtmişken, %63.5'i böyle bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerde ise, bu oranlar sırasıyla %38.9 (eğitim alan) ve %61.1 (eğitim almayan) şeklindedir. Erkeklerde sürdürülebilirlik eğitimi alma oranının kadınlara göre hafifçe daha yüksek olduğu görülmektedir (%38.9'a karşın %36.5).

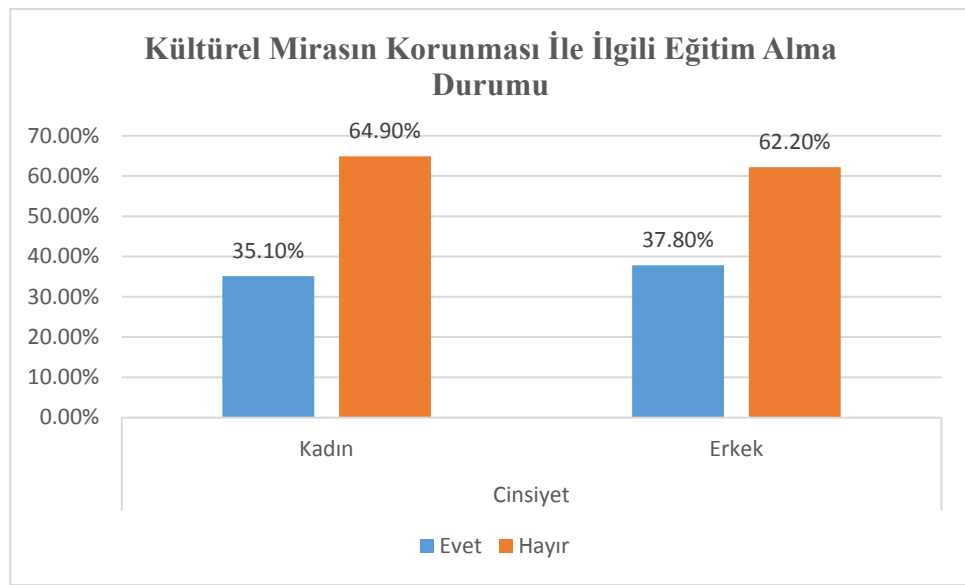
Tablo 11. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Daha Önce Eğitim Alma Durumları

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Hayır	249	%63.68
Evet	142	%36.32
Toplam	391	%100.00

Bu tablo, katılımcıların kültürel mirasın korunması konusunda daha önce eğitim alıp almadıklarını yansıtan değerleri göstermektedir. Tabloya göre, katılımcıların %36,3'ü (142 kişi) kültürel mirasın korunması ile ilgili bir eğitim almış. Bu oran, bu alandaki

eğitimin belirli bir kesime ulaştığını gösterirken, diğer taraftan katılımcıların çoğunluğu olan %63,7'si (249 kişi) bu konuda herhangi bir eğitim almamış. Bu, kültürel mirasın korunması konusunda toplumda daha geniş bir bilinç ve eğitim seviyesine ulaşılması gerektiğini işaret edebilir ve bu alanda daha fazla eğitim ve farkındalık programlarının gerekli olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 6. Cinsiyet İle Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki İlişki

Kadınların %35.10'u kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim aldıklarını belirtmişken, %64.90'ı böyle bir eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Erkeklerde ise, bu oranlar sırasıyla %37.80 (eğitim alan) ve %62.20 (eğitim almayan) şeklindedir. Erkeklerde kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma oranının kadınlara göre hafifçe daha yüksek olduğu görülmektedir (%37.80'a karşın %35.10).

5.3. TURİST REHBERLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

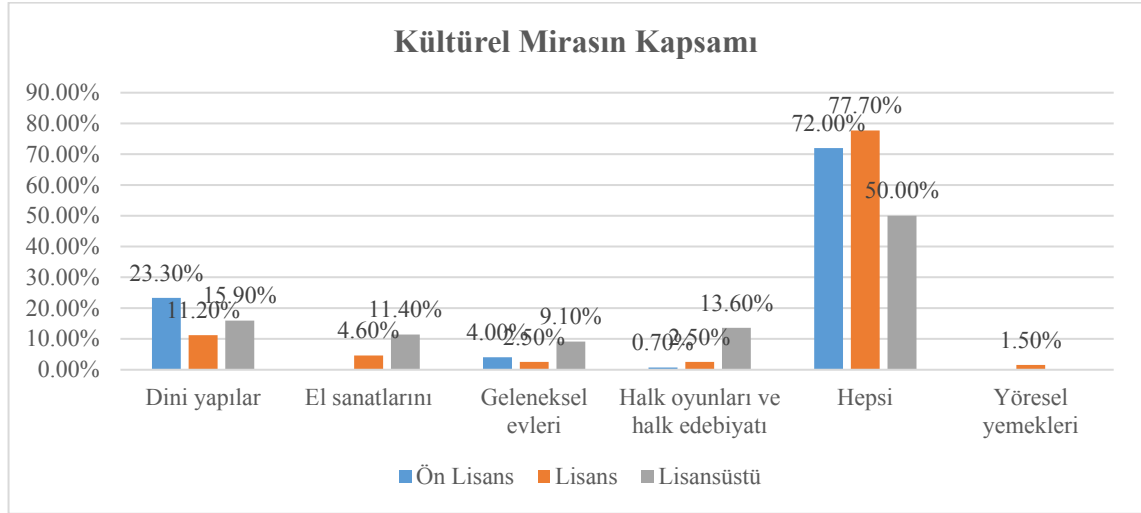
Araştırmanın bu kısmında, kültürel miras kavramının kapsamı, korunması ve bunun nedenlerine yönelik görüşleri ile ilgili bulgular yer almaktadır. Bu kısımda, ayrıca Nevşehir’de korunması gereken kültürel mirasın ne olduğu, kültürel mirasın korunup korunmadığına yönelik bulgular da yer almaktadır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılanların Kültürel Miras Kavramının Kapsamı İle İlgili Görüşlerine Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Kategori	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Dini yapılar	64	16.4
El sanatlarını	14	3.6
Geleneksel evleri	15	3.8
Halk oyunları ve halk edebiyatı	12	3.1
Yöresel yemekleri	3	0.8
Hepsi	283	72.4
Toplam	391	100.00

Bu tablo, araştırmaya katılanların kültürel miras kavramının kapsamıyla ilgili görüşlerini yansıtan sonuçları göstermektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%72.4) kültürel mirası geniş kapsamlı bir şekilde, yani dini yapılar, el sanatları, geleneksel evler, halk oyunları ve edebiyatı, yöresel yemekler gibi birçok unsuru içerecek şekilde tanımlamaktadır. Bu, kültürel mirasın çok boyutlu ve kapsamlı bir kavram olarak görüldüğünü gösterir. Dini yapılar, kültürel miras unsurları arasında %16.4 ile yüksek orana sahiptir. Bu, bu tür yapıların kültürel miras bağlamında önemli bir yer tuttuğunu gösterir. Diğer kategoriler olan el sanatları, geleneksel evler, halk oyunları ve edebiyatı ile yöresel yemekler ise çok daha düşük yüzdelerle temsil edilmektedir (%3.6, %3.8, %3.1 ve %0.8).

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim düzeyi ile kültürel mirasın kapsamı ile ilgili görüşleri arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde sunulmuştur.

Şekil 7. Eğitim Düzeyi İle Kültürel Mirasın Kapsamı Arasındaki İlişki

Farklı eğitim düzeylerine sahip öğrencilerin "Kültürel Mirasın Kapsamı" konusundaki görüşlerine bakıldığında, önlisans öğrencilerinde en yüksek oran (%72,00) "Hepsi" seçeneğine verilmiş, bu da ön lisans düzeyindeki bireylerin kültürel mirasın geniş bir kapsamını tanıdığını göstermektedir. Dini yapılar (%23,30) önemli bir unsuru temsil ederken, el sanatları ve geleneksel evler gibi diğer kategoriler çok düşük oranlarda (%4,00 ve daha az) belirtilmiştir. Lisans öğrencilerinde de en yüksek oran "Hepsi" seçeneğine (%77,70) verilmiştir. Diğer kategoriler arasında dini yapılar (%11,20) ve el sanatları (%4,60) biraz daha öne çıkarken, geleneksel evler, halk oyunları ve halk edebiyatı, yöresel yemekler (%2,50 ve daha az) daha az önemsenmiş gibi görülmektedir. Lisansüstü eğitim düzeyinde olan öğrencilerin "Hepsi" seçeneğinin oranı (%50,00) daha düşük, bu da bu eğitim seviyesindeki bireylerin kültürel mirası daha spesifik unsurlar üzerinden değerlendirdiğini gösterir. Dini yapılar (%15,90), el sanatları (%11,40) ve halk oyunları ve halk edebiyatı (%13,60) daha fazla önem kazanmış, geleneksel evler (%9,10) da dikkate alınmış.

Her eğitim düzeyinde, katılımcılar genellikle kültürel mirası geniş bir kapsamda değerlendirmektedir. Ancak, eğitim seviyesi arttıkça, belirli kültürel miras unsurlarına verilen önem de artış göstermektedir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunma Nedenine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdelik
Ekonomik kazanç sağladıkları için	8	2.0
Gelecek nesillerin de kültürel miraslarını görmeye hakkı olduğu için	41	10.5
Milli değere sahip oldukları için	86	22.0
Tarihi açıdan önemli oldukları için	126	32.2
Turistler ziyaret ettiği için	12	3.1
Hepsi	118	30.2
Toplam	391	100.00

Bu tablo, araştırmaya katılanların kültürel mirasın korunma nedeniyle ilgili görüşlerini yansıtmaktadır. Tabloya göre, en yüksek oran (%32.2) "Tarihi açıdan önemli oldukları için" seçeneğine aittir. Bu, katılımcıların kültürel mirasın korunmasını, tarihin korunması ve anlaşılması açısından önemli olarak gördüklerini gösterir. "Milli değere sahip oldukları için" seçeneği ise %22.0 ile ikinci sırada yer alır, bu da kültürel mirasın milli kimlik ve ulusal gurur açısından önemine vurgu yapıldığını göstermektedir. "Gelecek nesillerin de kültürel miraslarını görmeye hakkı olduğu için" seçeneği %10.5 ile üçüncü sırada gelmekte ve bu, katılımcıların kültürel mirasın korunmasını gelecek kuşaklar için önemli bir miras olarak gördüklerini işaret ediyor. "Turistler ziyaret ettiği için" ve "Ekonomik kazanç sağladıkları için" seçenekleri daha düşük oranlarda (%3.1 ve %2.0) yer alıyor. Bu, ekonomik ve turistik çekiciliklerin kültürel mirasın korunmasındaki nedenler arasında daha az öncelikli olduğunu gösteriyor. "Hepsi" seçeneğinin %30.2 oranı ise katılımcıların kültürel mirasın korunmasının birden fazla nedenini önemli

bulduğunu gösteriyor. Bu çok yönlü bakış açısı, kültürel mirasın sadece tek bir açıdan değil, çoklu perspektiflerden değerlendirilmesi gerektiğini vurgular.

Tablo 14. Araştırmaya Katılanların Kültürel Mirasın Korunmasında Sorumlu Olanlara Yönelik Görüşleri

Sorumlu	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Belediyeler	24	6,1
Hepsi	170	43,5
Kültür ve Turizm Bakanlığı	194	49,6
Yerel halk	3	0,8
Toplam	391	100.00

Bu tablo, araştırmaya katılanların kültürel mirasın korunmasında kimlerin sorumlu olduğuna dair görüşlerini gösterir. Verilere göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%49,6) Kültür ve Turizm Bakanlığını kültürel mirasın korunması konusunda en sorumlu kurum olarak görmektedir. Belediyelerin sorumluluğu %6,1 oranında belirtilmiştir. Yerel halkın sorumluluğu ise sadece %0,8 ile gösterilmiştir. Hepsi seçeneği, katılımcıların %43,5'ini oluşturuyor. Bu yüksek oran, kültürel mirasın korunmasının sadece tek bir kurum veya grupta sınırlı olmadığını, aksine çeşitli kurum ve bireylerin ortak sorumluluğu olduğunu gösterir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Korunması Gerekli Kültürel Mirasın Ne Olduğuna Yönelik Görüşleri

Kategori	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Dini yapılar	62	15.9
Gelenek ve görenekler	5	1.3
Geleneksel el sanatları	10	2.6
Geleneksel evler	19	4.9
Hepsi	294	75.2
Yöresel yemekler	1	.3
Toplam	391	100.00

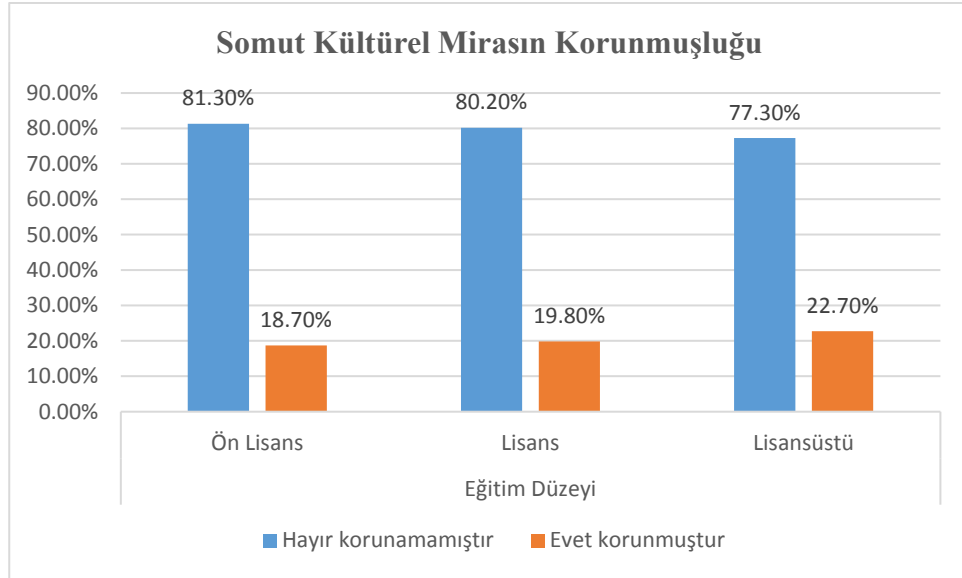
Bu tablo, Nevşehir'de korunması gerektiği düşünülen kültürel miras unsurları hakkında araştırmaya katılanların görüşlerini yansıtır. Verilere bakıldığında, çoğunlukla katılımcılar (%75,2) Nevşehir'deki kültürel mirasın tüm yönlerinin korunması gerektiğini düşünmektedir. Dini yapılar, belirli bir unsur olarak en yüksek ikinci orana sahiptir (%15,9). Diğer unsurların yüzdeleri ise oldukça düşüktür. Geleneksel evler %4,9 ile biraz daha ön plana çıkarken, geleneksel el sanatları %2,6, gelenek ve görenekler %1,3 ve yöresel yemekler %0,3 ile takip etmektedir.

Tablo 16. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluğuna Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Hayır Korunamamıştır	314	80,3
Evet Korunmuştur	77	19,7
Toplam	391	100,0

Bu tablo, Nevşehir'deki somut kültürel mirasın yeterince korunup korunmadığına dair araştırmaya katılanların görüşlerini gösterir. Tabloya göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%80,3), Nevşehir'deki somut kültürel mirasın yeterince korunamadığını düşünmektedir. Bu, bölgedeki kültürel mirasın durumuna yönelik ciddi endişeler olduğunu ve koruma çabalarının yetersiz bulunduğunu gösterir. Diğer yandan, %19,7'lik bir kesim somut kültürel mirasın yeterince korunduğu görüşündedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim düzeyleri ile Nevşehir’de somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluğuna yönelik görüşleri arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 8. Eğitim Düzeyi ile Somut Kültürel Mirasın Korunmuşluğu İle İlgili Görüşleri Arasındaki İlişki

Farklı eğitim düzeylerine göre öğrencilerin "Nevşehir’de somut kültürel mirasın korunup korunmadığı" hakkındaki görüşlerinin dağılımına bakıldığında, önlisans eğitim düzeyindekilerin %81,30'u bir kültürel mirasın korunamadığını, %18,70'i korunduğunu düşündüğü görülmektedir. Lisans öğrencilerinin %80,20'si korunamadığını, %19,80'i korunduğunu belirtmiş iken yüksek lisans öğrencilerinin %77,30'u korunamadığını, %22,70'i korunduğunu belirtmiştir. Buna göre, eğitim seviyesi yükseldikçe, kültürel mirasın korunduğu yönündeki görüşlerde bir artış görülmektedir. Ön lisans mezunlarında %18,70 iken, lisans mezunlarında %19,80 ve lisansüstü mezunlarında %22,70'e çıkmaktadır. Bu, daha yüksek eğitim düzeyindeki bireylerin, kültürel mirasın korunması konusunda biraz daha olumlu görüşlere sahip olduğunu gösterir.

Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Nevşehir’de Somut Kültürel Mirasın Neden Yeterince Korunamadığına Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Yeterince Korunduğunu İfade Edenler	77	19.7
Hepsi	211	54.0
Hükümetçe ayrılan bütçe kısıtlı olduğu için	43	11.0

Mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılama gücü yeterli olmadığı için	4	1.0
Şehirleşme ile eski yapılar hızla yıkıldığı için	27	6.9
Yangınlar kültürel mirasa zarar verdiği için	2	0.5
Yerel yönetim konusunda eksiklikler olduğu için	26	6.6
Yeterli bağış ve sponsorluklar olmadığı için	1	0.3
Toplam	391	100.00

Bu tablo, Nevşehir'de somut kültürel mirasın yeterince korunamama nedenlerine ilişkin araştırmaya katılanların görüşlerini sunar. Katılımcıların çoğunluğu (%54.0) Nevşehir'deki somut kültürel mirasın korunamamasının birden fazla nedenden kaynaklandığını düşünmektedir. Bu, kültürel mirasın korunmasındaki zorlukların karmaşık ve çok yönlü olduğunu gösterir ve tek bir faktörün sorunun çözümü için yeterli olmadığını vurgular. "Hükümetçe ayrılan bütçe kısıtlı olduğu için" seçeneği, %11.0 ile belirgin bir oranı temsil eder. "Şehirleşme ile eski yapılar hızla yıkıldığı için" ve "Yerel yönetim konusunda eksiklikler olduğu için" seçenekleri de sırasıyla %6.9 ve %6.6 ile dikkate değer oranlara sahiptir. Diğer seçenekler - "Mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılama gücü yeterli olmadığı için", "Yangınlar kültürel mirasa zarar verdiği için" ve "Yeterli bağış ve sponsorluklar olmadığı için" - çok düşük oranlarla temsil edilmiş (%1.0, %0.5 ve %0.3).

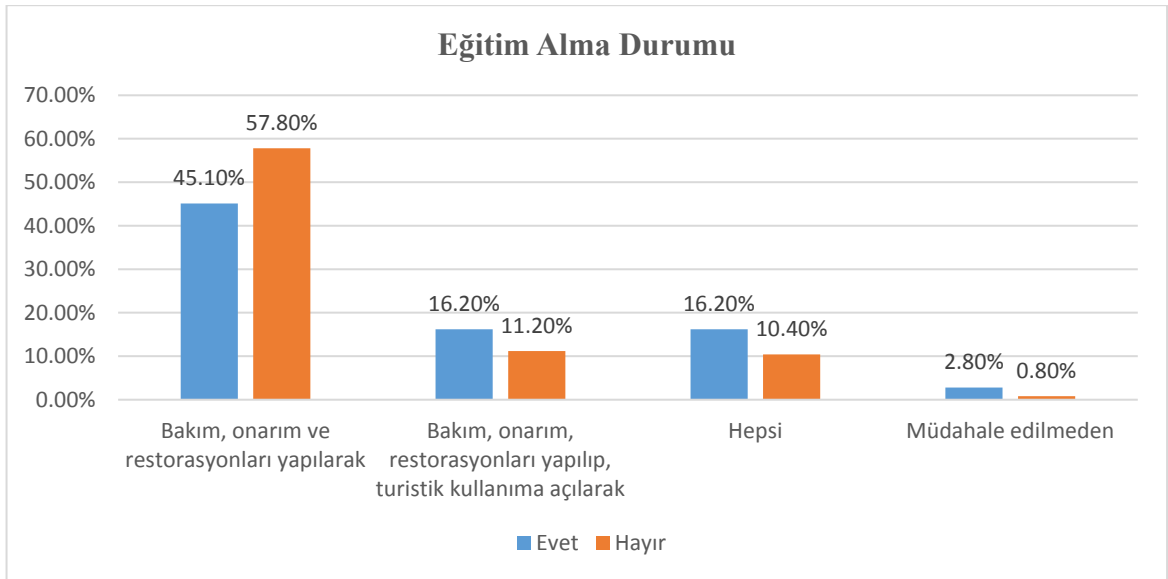
Tablo 18. Araştırmaya Katılanların Nevşehir'de Somut Kültürel Mirasın Nasıl Korunacağına Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Yeterince Korunduğunu Düşünenler	77	19.7
Bakım, onarım ve restorasyonları yapılarak	208	53.2
Bakım, onarım, restorasyonları yapıp, turistik kullanıma açılarak	51	13.0
Müdahale edilmeden	6	1.5

Hepsi	49	12.5
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir'deki somut kültürel mirasın nasıl korunması gerektiğine dair araştırmaya katılanların görüşlerini gösterir. Verilere göre, katılımcıların çoğunluğu (%53,2) somut kültürel mirasın korunması için bakım, onarım ve restorasyon çalışmalarının yapılması gerektiğine inanmaktadır. Bakım, onarım, restorasyonları yapıp, turistik kullanıma açılarak" seçeneği %13,0 ile ikinci en yüksek orana sahiptir. En düşük oran (%1,5) "Müdahale edilmeden" seçeneğine aittir. "Hepsi" seçeneği, katılımcıların %12,5'ini temsil eder.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumları ile Nevşehir'de Somut kültürel mirasın nasıl korunacağına yönelik görüşleri arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde sunulmuştur.

Şekil 9. Kültürel Mirasın Korunması ile İlgili Eğitim Alma Durumu İle Kültürel Mirasın Nasıl Korunacağı Arasındaki İlişki

Öğrencilerin "Kültürel Mirasın Korunması" konusundaki eğitim alıp almadıklarına göre, kültürel mirasın korunma yöntemlerine ilişkin görüşlerine bakıldığında, "Bakım, onarım ve restorasyon yapılarak" korunma yöntemini benimseyenlerin %57.80'inin eğitim almadığı, %45.10'unun ise eğitim aldığı görülmektedir. Bu, geleneksel restorasyon yöntemlerinin eğitimde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. "Bakım, onarım, restorasyon yapıldıktan sonra turistik kullanıma açılarak" ve "Hepsi" seçeneklerine eğitim almış olanların oranı her ikisi için de %16,20'dir. "Müdahale edilmeden" korunması yöntemine eğitim almışların oranı en düşük %2,80 olup, bu oran eğitim almayanlarda daha düşüktür (%0.80). "Bakım, onarım, restorasyon yapıldıktan sonra turistik kullanıma açılarak" ve "Hepsi" seçenekleri, eğitim almayanlar arasında daha düşük oranlardadır (sırasıyla %11,20 ve %10,40). Her iki grup (eğitim almış ve almayanlar) için de, geleneksel bakım, onarım ve restorasyon yöntemleri en yüksek tercih oranlarına sahiptir. "Müdahale edilmeden" korunması yöntemi, her iki grupta da en az tercih edilen yöntem olarak öne çıkmaktadır.

5.4. TURİZMİN KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI ÜZERİNE ETKİSİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, turizmin Nevşehir'de kültürel mirasın korunmasına etkisi ile ilgili bulgular yer almaktadır

Tablo 19. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Etkisine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Olumsuz Etkiler	17	4.3
Olumlu Etkiler	374	95.7
Toplam	391	100.0

“Sizce, “turizm” Nevşehir İlindeki kültürel mirasın korunmasına ne şekilde etki eder?” sorusuna katılımcıların %4,3’ü olumsuz etkiler; %95.7’si olumlu etkiler şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 20. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Olumlu Etkisinin Nedenlerine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Olumsuz Etkiler Görüşünde Olanlar	17	4,3
Ciddi koruma önlemleri alınacaktır	164	41,9
El sanatları yeniden canlanacaktır	1	,3
Eski binalar modern bir görünüme kavuşturulacaktır	17	4,3
Hepsi	143	36,6
Yerel halkın koruma bilincini artacaktır	49	12,5
Toplam	391	100,0

Tablo, turizmin Nevşehir'deki kültürel mirasın korunmasına olumlu etkisi olacağına dair araştırmaya katılanların görüşlerini gösteriyor. Katılımcıların %41,9'u turizmin artışının ciddi koruma önlemlerinin alınmasını teşvik edeceğine inanmaktadır. Yerel halkın koruma bilincinin artacağına yönelik görüş %12,5 ile dikkate değer bir oranı temsil etmektedir. Diğer yandan, eski binaların modern bir görünüme kavuşturulacağına dair görüş %4,3 ile daha az yaygın, ancak yine de kayda değerdir. Bir diğer önemli görüş ise "Hepsi" seçeneğindeki %36,6'lık oranla belirtilmektedir. Bu, katılımcıların turizmin kültürel mirasın korunmasına çeşitli yollarla olumlu etki yapacağını düşündüğünü gösterir. El sanatlarının yeniden canlanacağına dair görüş ise %0,3 ile oldukça düşük bir oranda temsil edilmektedir.

Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Turizmin Nevşehir İlindeki Kültürel Mirasın Korunmasına Olumsuz Etkisinin Nedenlerine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Olumlu Etkiler Görüşünde Olanlar	374	95.7
Gelenek ve görenekler yozlaşacaktır	2	0.5
Geleneksel kıyafetler kaybolacaktır	1	0.3
Kültürel miras ticari bir mal olarak görülecektir	5	1.3
Kültürel miras, aşırı kullanım sonucu zarar görecektir	8	2.0
Yöresel yemeklerin özgünlüğü kaybolacaktır	1	0.3
Toplam	391	100.0

Bu tablo, turizmin Nevşehir'deki kültürel mirasın korunmasına olumsuz etkilerinin nedenlerine yönelik araştırmaya katılanların görüşlerini göstermektedir. Verilere bakıldığında, turizmin olumsuz etkileriyle ilgili endişelerin genel olarak düşük yüzdelerle temsil edildiği görülmektedir. Kültürel mirasın aşırı kullanım sonucu zarar göreceği görüşü %2; Kültürel mirasın ticari bir mal olarak görüleceği yönündeki görüş %1,3; diğer unsurlar - gelenek ve göreneklerin yozlaşması, geleneksel kıyafetlerin kaybolması, ve yöresel yemeklerin özgünlüğünün kaybolması - çok düşük oranlarda (%0,5, %0,3 ve %0,3) temsil edilmektedir.

5.5. TURİZMİN NEVŞEHİR'DE GELİŞİMİNE YÖNELİK ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, turizmin Nevşehir'de turizmin gelişimini karşılama durumu ve bunun nedenlerine yönelik bulgular yer almaktadır. Bu kısımda ayrıca, kadınların turizm sektöründe çalışmasına yönelik görüşler, turizmin gelişimine destek verme durumu gibi bulgular yer almaktadır.

Tablo 22. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesine Yönelik Karşılama Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Olumlu Karşılarım	384	98.2
Olumsuz Karşılarım	7	1.8
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir İlinde turizmin gelişmesine yönelik katılımcıların tutumlarını yansıtmaktadır. Veriler, katılımcıların %98.2'sinin turizmin gelişimini olumlu karşılamakta olduğunu göstermektedir. Bu yüksek oran, Nevşehir'de turizmin geleceğine karşı genel bir memnuniyet ve olumlu beklenti içinde olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan, sadece %1.8'lik bir kesim turizmin gelişimini olumsuz karşılamaktadır.

Tablo 23. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesini Olumlu Karşılamanın Bunun Nedenine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Olumsuz Karşılamanın Nedenleri	7	1.8
Altyapı ıslah edilecektir	4	1.0
Kültürel mirasın önemi anlaşılacaktır	184	47.1
Yerel kültür yeniden canlanacaktır	26	6.6
Yöre halkının ekonomik gelirini arttıracaktır	38	9.7
Hepsi	132	33.8
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir İlinde turizmin gelişmesini olumlu karşılayan katılımcıların, bu durumu olumlu bulmalarının nedenlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, en büyük oranı (%47.1) "Kültürel mirasın önemi anlaşılacaktır" seçeneği almaktadır. Bu, katılımcıların turizmin gelişiminin, Nevşehir'in kültürel mirasının daha geniş çapta tanınmasına ve değer verilmesine katkıda bulunacağına inandığını göstermektedir. "Yöre halkının ekonomik gelirini arttıracaktır" seçeneği %9.7 ile üçüncü en yüksek oranı almaktadır. "Yerel kültür yeniden canlanacaktır" seçeneği %6.6 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

Bu, turizmin yerel kültüre canlılık getireceği ve bu kültürün daha fazla ilgi göreceği beklentisini yansıtmaktadır. En düşük oran ise (%1.0) "Altyapı ıslah edilecektir" seçeneğine aittir. "Hepsi" seçeneği, katılımcıların %33.8'ini temsil etmekte ve bu da birçok katılımcının turizmin Nevşehir'e birden fazla pozitif etkisi olacağına inandığını yansıtmaktadır.

Tablo 24. Nevşehir İlinde Turizmin Gelişmesini Olumsuz Karşılایanların Bunun Nedenine Yönelik Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzdalık
Olumlu Karşılایanlar	384	98.2
Çevrede çöp ve atıklar artacaktır	1	0.3
Kalabalık ve gürültü artacaktır	1	0.3
Tarihi çevreye uygun olmayan tesisler inşa edilecektir	3	0.8
Trafik ve buna bağlı hava kirliliği artacaktır	1	0.3
Hepsi	1	0.3
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir İlinde turizmin gelişmesini olumsuz karşılayan katılımcıların, bu durumu olumsuz bulmalarının nedenlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, "Tarihi çevreye uygun olmayan tesisler inşa edilecektir" seçeneği, %0.8 ile bu gruptaki en yüksek orana sahiptir. Diğer seçenekler, "Çevrede çöp ve atıklar artacaktır", "Kalabalık ve gürültü artacaktır", "Trafik ve buna bağlı hava kirliliği artacaktır" ve "Hepsi" her biri %0.3'lük oldukça düşük oranlarla temsil edilmektedir.

Tablo 25. Kadınların Turizm İşinde Çalışmasına Yönelik Karşılایma Durumu

Cevap	Kişi Sayısı	Yüzdalık
Bir fikrim yok	9	2.3
Olumlu Karşılایım	381	97.4
Olumsuz Karşılایım	1	.3
Toplam	391	100.0

Bu tablo, "Kadınların Turizm İşinde Çalışmasına Yönelik Karşılama Durumu" başlığı altında katılımcıların görüşlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, büyük bir çoğunluk olan %97.4'ü, kadınların turizm sektöründe çalışmasını olumlu karşılamaktadır. Bu oran, kadınların iş gücüne katılımının geniş çapta desteklendiğini ve turizm sektöründe de kadın çalışanların varlığının genel olarak kabul gördüğünü göstermektedir. Sadece %0.3'lük çok küçük bir kesim, kadınların turizm işinde çalışmasını olumsuz karşılamaktadır. Bu oran, bu konuda olumsuz bir tutumun oldukça nadir olduğunu yansıtmaktadır. "Kadınların Turizm İşinde Çalışmasına Yönelik Karşılama Durumu" konusunda bir fikri olmayanların oranı ise %2.3 olarak belirtilmektedir. Bu da bazı katılımcıların bu konuda net bir görüşe sahip olmadığını göstermektedir.

Genel olarak, bu veriler, kadınların turizm sektöründe çalışmasına yönelik geniş çaplı bir olumlu tutumu yansıtmakta ve bu konuda olumsuz bir görüşün oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 26. Nevşehir'de Hangi Kaynakların Turizm Amaçlı Kullanılacağına Yönelik Görüşler

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Dini yapılar	34	8,7
Gelenek, görenek ve adetle	7	1,8
Geleneksel el sanatları	9	2,3
Geleneksel giyim kuşam	2	,5
Geleneksel konutlar	23	5,9
Yöresel yemekler	5	1,3
Hepsi	311	79,5
Toplam	391	100,0

Bu tablo, Nevşehir'de hangi kaynakların turizm amaçlı kullanılacağına yönelik katılımcıların görüşlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, katılımcıların büyük çoğunluğu (%79,5) Nevşehir'in turizm potansiyeli açısından farklı kaynakların tümünün

kullanılmasını desteklemektedir. Bu, bölgedeki çeşitli kültürel ve tarihi unsurların turizmde geniş kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Dini yapılar, belirli bir kaynak olarak %8,7 ile en yüksek ikinci orana sahiptir, bu da bu tür yapıların turizmde özellikle önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Geleneksel konutlar %5,9 ile üçüncü sırada gelmekte ve Nevşehir'in mimari mirasının da turizmde önemli bir yeri olduğunu yansıtmaktadır. Diğer kaynakların yüzdeleri daha düşüktür: geleneksel el sanatları %2,3, gelenek, görenek ve adetler %1,8, yöresel yemekler %1,3 ve geleneksel giyim kuşam %0,5 ile temsil edilmektedir. Bu, bu unsurların turizmde daha az ön plana çıktığını veya daha az dikkat çektiğini göstermektedir.

Tablo 27. Nevşehir İlindeki Kültürel Çekiciliklerin Turizmde Değerlendirilme Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Bir fikrim yok	29	7.4
Kültürel Çekicilikler Turizmde Değerlendirilmiştir	156	39.9
Kültürel Çekicilikler Turizmde Değerlendirilmemiştir	206	52.7
Toplam	391	100.0

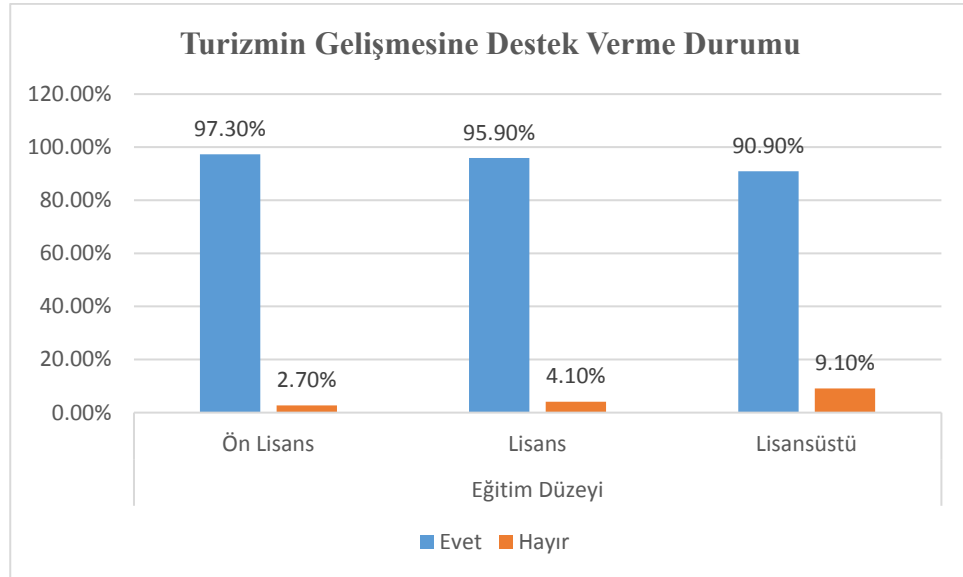
Bu tablo, bölgedeki kültürel çekiciliklerin turizm sektöründe ne derece etkin kullanıldığına dair araştırmaya katılanların görüşlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, katılımcıların %52.7'si Nevşehir'deki kültürel çekiciliklerin turizmde yeterince değerlendirilmediğini düşünmektedir. Bu, bölgedeki kültürel varlıkların turizm açısından daha fazla kullanılma potansiyeli olduğuna ve bu potansiyelin tam olarak kullanılmadığına işaret etmektedir. Buna karşın, %39.9'luk bir kesim kültürel çekiciliklerin turizmde değerlendirildiği görüşündedir. Öte yandan, %7.4'lük bir kesim ise bu konuda net bir görüşe sahip olmadığını belirtmektedir.

Tablo 28. Turizmin Gelişmesi Durumunda Nevşehir İlinde Turizm Faaliyetlerine Destek Verme Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzdelik
Destek Veririm	375	95.9
Destek vermem	16	4.1
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir'de turizmin gelişmesi halinde yerel halkın veya araştırmaya katılanların turizm faaliyetlerine destek verip vermeyeceklerine dair görüşlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%95.9) turizmin gelişmesi durumunda turizm faaliyetlerine destek vereceklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan, %4.1'lik bir kesim turizm faaliyetlerine destek vermeyeceğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim düzeyleri ile turizmin gelişmesi durumunda Nevşehir'de Turizm faaliyetlerine destek verme durumu arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 10. Eğitim Düzeyi İle Turizm Faaliyetlerine Destek Verme Durumu Arasındaki İlişki

Farklı eğitim düzeylerine sahip öğrencilerin "turizmin gelişmesine destek verme" konusundaki görüşlerine bakıldığında, önlisans düzeyinde olanların %97,30'u turizmin gelişmesine destek vermekte iken %2,70'i destek vermemektedir. Lisans eğitim düzeyindekilerin ise %95,90'ı destek vermekte, %4,10'u destek vermemekte; lisansüstü eğitim düzeyindekilerin %90,90'ı destek vermekte iken %9,10'u destek vermemektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe turizmin gelişmesine destek verme oranında bir azalma görülmektedir. Ön lisans mezunları en yüksek destek oranına (%97,30) sahipken, lisansüstü mezunlarında bu oran %90,90'a düşüyor. Ancak yine de bu oranların oldukça yüksek olduğu hususu göz ardı edilmemelidir.

Tablo 29. Turizme Ne Şekilde Destek Verilebileceğine Yönelik Görüşler

Destek Türü	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Destek Vermeyenler	16	4.1
Ev pansiyonculuğu yaparak	32	8.2
Rehberlik yaparak	46	11.8
Tarımsal ürünlerimi pazarlayarak	2	.5
Turizm tesislerinde çalışarak	258	66.0
Ürettiğim el işi ürünleri satarak	7	1.8
Yöresel yemek çeşitleri hazırlayarak ve bunları pazarlarım	12	3.1
Hepsi	18	4.6
Toplam	391	100.0

Bu tablo, katılımcıların turizme nasıl katkıda bulunabileceklerine dair görüşlerini yansıtmaktadır. Verilere göre, en büyük destek türü "Turizm tesislerinde çalışarak" (%66.0) olarak belirlenmiştir. "Rehberlik yaparak" seçeneği %11.8 ile ikinci en yüksek orana sahiptir. Ev pansiyonculuğu yaparak destek (%8.2), yöresel yemek çeşitleri hazırlayarak ve bunları pazarlayarak destek ve "Hepsi" seçeneğini işaretleyenler (%4.6) de dikkate değer oranlarla temsil edilmektedir. Ürettiğim el işi ürünleri satarak (%1.8) ve tarımsal ürünlerimi pazarlayarak (%0.5) destek verme seçenekleri, daha düşük oranlarda

olmakla birlikte, yerel üretim ve el sanatlarının turizme katkı sağlama potansiyelini göstermektedir.

Tablo 30. Nevşehir İlinde Gerçekleştirilecek Turizm Çalışmalarının Başarıya Ulaşma Yollarına Yönelik Görüşler

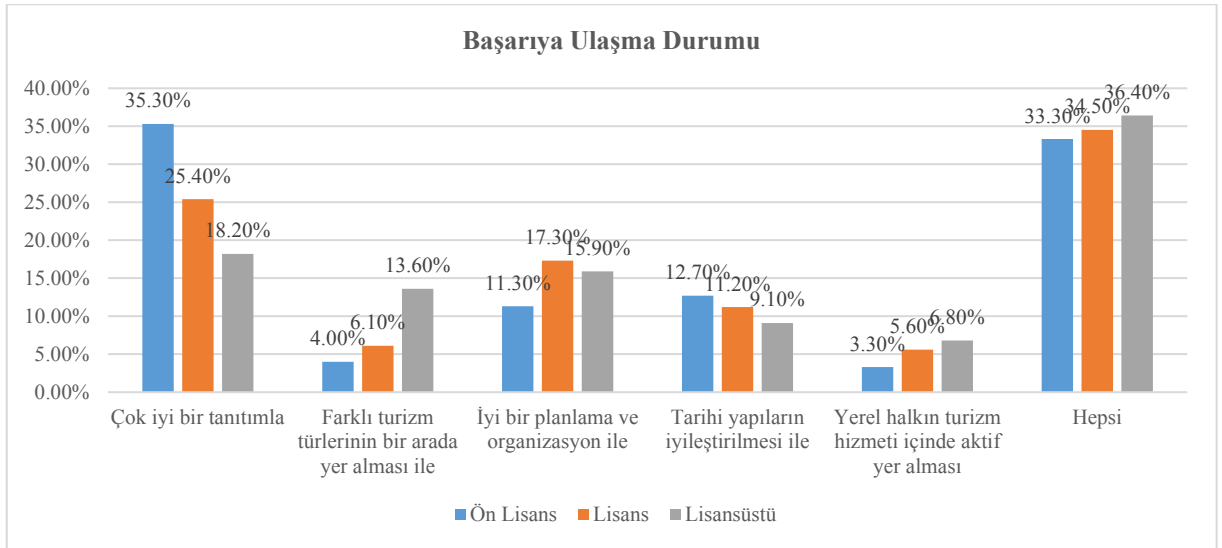
	Kişi Sayısı	Yüzdeler
Çok iyi bir tanıtımla	111	28.4
Farklı turizm türlerinin bir arada yer alması ile	24	6.1
İyi bir planlama ve organizasyon ile	58	14.8
Tarihi yapıların iyileştirilmesi ile	45	11.5
Yerel halkın turizm hizmeti içinde aktif yer alması	19	4.9
Hepsi	134	34.3
Toplam	391	100.0

Bu tablo, Nevşehir'de turizm faaliyetlerinin başarılı olması için hangi faktörlerin önemli olduğuna dair katılımcıların düşüncelerini yansıtmaktadır. Verilere göre, en yüksek oran (%34.3) "Hepsi" seçeneği ile temsil edilmekte, bu da katılımcıların turizmin başarısının birden fazla faktöre bağlı olduğuna inandığını göstermektedir. "Çok iyi bir tanıtımla" seçeneği %28.4 ile ikinci en yüksek orana sahiptir, bu da etkili tanıtım ve pazarlama stratejilerinin turizm çalışmalarının başarısında kritik bir rol oynadığını yansıtmaktadır. "İyi bir planlama ve organizasyon ile" seçeneği ise %14.8 ile üçüncü sırada gelmekte ve bu, başarılı turizm faaliyetlerinin iyi planlanmış ve organize edilmiş olmasının önemini vurgulamaktadır.

"Tarihi yapıların iyileştirilmesi ile" seçeneği %11.5 ile dördüncü en yüksek orana sahip olup, turizmin başarısında kültürel ve tarihi mirasın korunması ve iyileştirilmesinin önemli olduğunu göstermektedir. "Farklı turizm türlerinin bir arada yer alması ile" seçeneği %6.1 ile beşinci sırada yer almakta ve turizm çeşitliliğinin önemini vurgulamaktadır. "Yerel halkın turizm hizmeti içinde aktif yer alması" ise %4.9 ile altıncı

sırada gelmekte ve yerel topluluğun turizm faaliyetlerindeki rolünün önemini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim düzeyleri ile turizm çalışmalarının başarıya ulaşma yolları arasındaki ilişki aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 11. Eğitim Düzeyi İle Turizm Çalışmalarının Başarıya Ulaşma Durumu Arasındaki İlişki

Nevşehir ilinde turizmin başarıya ulaşmasının yolları hakkında farklı eğitim düzeylerindeki öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, önlisans öğrencilerinde, en çok benimsenen görüş "çok iyi bir tanıtım" (%35,30) ve "Hepsi" (%33,30) seçenekleridir. "iyi bir planlama ve organizasyon" seçeneği %11,30; "tarihi yapıların iyileştirilmesi" seçeneği ise %12,70 oranındadır. Lisans öğrencilerinde "çok iyi bir tanıtım" %25,40; "Hepsi" %34,50; "iyi bir planlama ve organizasyon" %17,30 ve "farklı turizm türlerinin bir arada yer alması" %6,10 oranındadır. Lisansüstü eğitim düzeyindekilerde "Hepsi" (%36,40) en yüksek orana sahip, bu da bu grup içinde turizmin başarısını sağlayacak unsurların bütünlük bir yaklaşımla değerlendirildiğini gösterir. "Farklı turizm türlerinin bir arada yer alması" (%13,60) ve "iyi bir planlama ve organizasyon" (%15,90) bu grupta daha fazla önemsenmektedir. Sonuç olarak, her eğitim düzeyinde, "çok iyi bir tanıtım" ve

"Hepsi" önemli seçenekler olarak görülmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça, farklı turizm türlerinin önemi ve iyi bir planlama/organizasyonun önemi de artmaktadır.

5.6. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN TEST EDİLMESİ

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin test sonuçları yer almaktadır.

Tablo 31. Cinsiyet ile Sürdürülebilirlik ile İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Cinsiyet				X ²	P
	Kadın		Erkek			
Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%	0,238	0,63
Evet	77	52,40	70	47,6		
Hayır	134	54,9	110	45,1		

Tablo 31, cinsiyete göre sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kadınlarda, 77 kişi (%52,40) sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim almışken, erkeklerden 70 kişi (%47.60) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında kadınlar 134 kişiyle (%54,9) çoğunlukta, erkekler 110 kişiyle (%45.1) daha azını oluşturmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.238, p değeri ise 0.63 olarak bulunmuştur. Bu değer, cinsiyetin bireylerin sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Buna göre H1.1 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 32. Cinsiyet ile Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

Kültürel Mirasın Korunması ile ilgili eğitim alma	Cinsiyet				X ²	P
	Kadın		Erkek			
	N	%	N	%		
Evet	74	52,1	68	47,9	0,308	0,58
Hayır	137	55,0	112	45,0		

Tablo 32, cinsiyete göre kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kadınlarda, 74 kişi (%52,1) kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim almışken, erkeklerden 68 kişi (%47,9) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında kadınlar 137 kişiyle (%55,0) çoğunlukta, erkekler 112 kişiyle (%45,0) daha azını oluşturmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.308, p değeri ise 0,58 olarak bulunmuştur. Bu değer, cinsiyetin bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Buna göre H1.2 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 33. Cinsiyet ile Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu	Cinsiyet				X ²	P
	Kadın		Erkek			
	N	%	N	%		
Hayır korunmamıştır	164	52,2	150	47,8	1,932	0,17
Evet korunmuştur	47	61,0	30	39,0		

Tablo 33, cinsiyete göre Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Korunmamış olarak değerlendirilenler arasında, kadınlar 164 kişiyle (%52,2) çoğunlukta, erkekler 150 kişiyle (%47,8) daha azını oluşturmaktadır. Yeterince korunduğu değerlendirilenler arasında ise kadınlar 47 kişiyle (%61,0), erkekler ise 30 kişiyle (%39,0) temsil edilmektedir. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 1.932, p değeri ise 0,17 olarak bulunmuştur. Bu değer, cinsiyetin bireylerin Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu hakkındaki görüşleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Buna göre H1.3 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 34. Medeni Durum İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Medeni Durum				X ²	P
	Bekar		Evlü			
Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%	8,879	0,00
Evet	108	73,5	39	26,5		
Hayır	209	85,7	35	14,3		

Tablo 34, medeni duruma göre sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, bekarlar 108 kişiyle (%73,5) çoğunluğu oluştururken, evlilerden bu eğitimi almış olanlar 39 kişiyle (%26,5) daha azını oluşturmaktadır. Eğitim almamış bireyler arasında bekarlar 209 kişiyle (%85,7) çoğunlukta, evliler 35 kişiyle (%14,3) daha azını oluşturmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 8.879, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değer, medeni durumun bireylerin sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, bekar bireylerin bu tür eğitimi alma olasılığının evlilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre H2.1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 35. Medeni Durum ile Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

Kültürel Mirasın Korunması ile ilgili eğitim alma	Medeni Durum				X ²	P
	Bekar		Evli			
	N	%	N	%		
Evet	93	65,5	49	34,5	35,280	0,00
Hayır	224	90,0	25	10,0		

Tablo 35, medeni duruma göre kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, bekarlar 93 kişiyle (%65,5) çoğunluğu oluştururken, evlilerden bu eğitimi almış olanlar 49 kişiyle (%34,5) daha azını oluşturmaktadır. Eğitim almamış bireyler arasında bekarlar 224 kişiyle (%90,0) büyük bir çoğunluk oluştururken, evliler 25 kişiyle (%10,0) daha azını oluşturmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 35.280, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değer, medeni durumun bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, bekar bireylerin bu tür eğitimi alma olasılığının evlilere göre önemli ölçüde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre H2.2 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 36. Medeni Durum ile Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu	Medeni Durum				X ²	P
	Bekar		Evli			
	N	%	N	%		
Hayır korunmamıştır	257	81,8	57	18,2	0,621	0,43
Evet korunmuştur	60	77,9	17	22,1		

Tablo 36, medeni duruma göre Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Yeterince korunmadığı belirtilen durumlar arasında, bekarlar 257 kişiyle (%81,8) çoğunluğu oluştururken, evliler 57 kişiyle (%18,2) daha azını oluşturmaktadır. Yeterince korunduğu belirtilen durumlar arasında bekarlar 60 kişiyle (%77,9) çoğunluğu oluştururken, evliler 17 kişiyle (%22,1) daha azını oluşturmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.621, p değeri ise 0,43 olarak bulunmuştur. Bu değer, medeni durumun bireylerin Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu hakkındaki görüşleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Buna göre H2.3 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 37. Yaş ile Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Yaş						X ²	p
	18-25 yaş		26-35 yaş		36 yaş ve üzeri			
Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%	N	%	22,928	0,00
Evet	60	40,8	50	34,0	37	25,2		
Hayır	160	65,6	50	20,5	34	13,9		

Tablo 37, yaş gruplarına göre sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, 18-25 yaş grubundan 60 kişi (%40,8), 26-35 yaş grubundan 50 kişi (%34,0) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 37 kişi (%25,2) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, 18-25 yaş grubundan 160 kişi (%65,6), 26-35 yaş grubundan 50 kişi (%20,5) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 34 kişi (%13,9) bulunmaktadır. Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 22.928, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değerler, yaşın bireylerin sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, genç yaş gruplarının (18-25 ve 26-35 yaş) sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma olasılığının, 36 yaş ve üzeri

grubuna göre daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Bu sonuçlar, yaş grupları arasında sürdürülebilirlik eğitimi alma konusunda önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Buna göre H3.1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 38. Yaş ile Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Yaş						X ²	p
	18-25 yaş		26-35 yaş		36 yaş ve üzeri			
Kültürel Mirasın Korunması ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%	N	%	41,036	0,00
Evet	53	37,3	43	30,3	46	32,4		
Hayır	167	67,1	57	22,9	25	10,0		

Tablo 38, yaş gruplarına göre kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, 18-25 yaş grubundan 53 kişi (%37,3), 26-35 yaş grubundan 43 kişi (%30,3) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 46 kişi (%32,4) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, 18-25 yaş grubundan 167 kişi (%67,1), 26-35 yaş grubundan 57 kişi (%22,9) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 25 kişi (%10,0) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 41.036, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değerler, yaşın bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, genç yaş gruplarının (18-25 ve 26-35 yaş) kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma olasılığının, 36 yaş ve üzeri grubuna göre farklılık gösterdiği sonucuna varılabilir. Bu sonuçlar, yaş grupları arasında kültürel mirasın korunması eğitimi alma konusunda

önemli farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların yaş ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Buna göre H3.2 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 39. Yaş ile Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Yaş						X ²	p
	18-25 yaş		26-35 yaş		36 yaş ve üzeri			
Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu	N	%	N	%	N	%	0,664	0,72
Hayır korunmamıştır	174	55,4	83	26,4	57	18,2		
Evet korunmuştur	46	59,7	17	22,1	14	18,2		

Tablo 39, yaş gruplarına göre Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Yeterince korunmadığı belirtilen durumlar arasında, 18-25 yaş grubundan 174 kişi (%55,4), 26-35 yaş grubundan 83 kişi (%26,4) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 57 kişi (%18,2) bulunmaktadır. Yeterince korunduğu belirtilen durumlar arasında ise, 18-25 yaş grubundan 46 kişi (%59,7), 26-35 yaş grubundan 17 kişi (%22,1) ve 36 yaş ve üzeri grubundan 14 kişi (%18,2) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.664, p değeri ise 0,72 olarak bulunmuştur. Bu değerler, yaşın bireylerin Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu hakkındaki görüşleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Bu, farklı yaş gruplarının Nevşehir'de somut kültürel mirasın korunma durumu konusunda genel olarak benzer görüşlere sahip olduğunu gösterir. Yaş

grupları arasında bu konuda önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H3.3 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 40. Eğitim Düzeyi ile Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma	Eğitim Düzeyi						X ²	p
	Önlisans		Lisans		Lisansüstü			
	N	%	N	%			19,786	0,00
Evet	41	27,9	78	53,1	28	19,0		
Hayır	109	44,7	119	48,8	16	6,6		

Tablo 40, eğitim düzeylerine göre sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, önlisans mezunlarından 41 kişi (%27,9), lisans mezunlarından 78 kişi (%53,1) ve lisansüstü mezunlarından 28 kişi (%19,0) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, önlisans mezunlarından 109 kişi (%44,7), lisans mezunlarından 119 kişi (%48,8) ve lisansüstü mezunlarından 16 kişi (%6,6) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 19.786, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değerler, eğitim düzeyinin bireylerin sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, lisans ve lisansüstü mezunlarının bu tür eğitimi alma olasılığının, önlisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Bu sonuçlar, eğitim düzeyi yükseldikçe sürdürülebilirlik eğitimi alma konusunda da bir artış olduğunu göstermektedir. Buna göre H4.1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 41. Eğitim Düzeyi ile Kültürel Mirasın Korunması İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Eğitim Düzeyi						X ²	p
	Önlisans		Lisans		Lisansüstü			
Kültürel Mirasın Korunması ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%			36,299	0,00
Evet	38	26,8	71	50,0	33	23,2		
Hayır	112	45,0	126	50,6	11	4,4		

Tablo 41, eğitim düzeylerine göre kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, önlisans mezunlarından 38 kişi (%26,8), lisans mezunlarından 71 kişi (%50,0) ve lisansüstü mezunlarından 33 kişi (%23,2) eğitim almıştır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, önlisans mezunlarından 112 kişi (%45,0), lisans mezunlarından 126 kişi (%50,6) ve lisansüstü mezunlarından 11 kişi (%4,4) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 36.299, p değeri ise 0,00 olarak bulunmuştur. Bu değerler, eğitim düzeyinin bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğunu gösterir. Özellikle, lisans mezunlarının ve lisansüstü mezunlarının bu tür eğitimi alma olasılığının, önlisans mezunlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Bu sonuçlar, eğitim düzeyi yükseldikçe kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma konusunda da bir artış olduğunu göstermektedir. Buna göre H4.2 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 42. Eğitim Düzeyi ile Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuş Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Eğitim Düzeyi						X ²	p
	Önlisans		Lisans		Lisansüstü			
Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu	N	%	N	%			0,357	0,84
Hayır korunmamıştır	122	38,9	158	50,3	34	10,8		
Evet korunmamıştır	28	36,4	39	50,6	10	13,0		

Tablo 42, eğitim düzeylerine göre Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Yeterince korunmadığı belirtilen durumlar arasında, önlisans mezunlarından 122 kişi (%38,9), lisans mezunlarından 158 kişi (%50,3) ve lisansüstü mezunlarından 34 kişi (%10,8) bulunmaktadır. Yeterince korunduğu belirtilen durumlar arasında ise, önlisans mezunlarından 28 kişi (%36,4), lisans mezunlarından 39 kişi (%50,6) ve lisansüstü mezunlarından 10 kişi (%13,0) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.357, p değeri ise 0,84 olarak bulunmuştur. Bu değerler, eğitim düzeyinin bireylerin Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu hakkındaki görüşleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Bu, farklı eğitim düzeylerine sahip bireylerin, Nevşehir'de somut kültürel mirasın korunma durumu konusunda genel olarak benzer görüşlere sahip olduğunu gösterir. Eğitim düzeyleri arasında bu konuda önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre H4.3 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 43. Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu İle Sürdürülebilirlik İle İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu				X ²	P
	Hayır korunmamıştır		Evet korunmuştur			
Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alma	N	%	N	%	0,262	0,61
Evet	120	81,6	27	18,4		
Hayır	194	79,5	50	20,5		

Tablo 43, Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, yeterince korunmadığı belirtilen durumlar için 120 kişi (%81,6) ve yeterince korunduğu belirtilen durumlar için 27 kişi (%18,4) bulunmaktadır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, yeterince korunmadığı belirtilen durumlar için 194 kişi (%79,5) ve yeterince korunduğu belirtilen durumlar için 50 kişi (%20,5) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.262, p değeri ise 0,61 olarak bulunmuştur. Bu değerler, Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu ile bireylerin sürdürülebilirlik ile ilgili eğitim alıp almama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Bu, somut kültürel mirasın korunma durumu hakkındaki görüşler ile sürdürülebilirlik eğitimi alma durumu arasında önemli bir farklılık olmadığını gösterir. Bireylerin sürdürülebilirlik eğitimi alıp almama durumları, Nevşehir'de somut kültürel mirasın yeterince korunup korunmadığına dair görüşleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip değildir. Buna göre H5.1 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 44. Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu ile Kültürel Mirasın Korunması ile İlgili Eğitim Alma Durumu Arasındaki Farklılığın Ki-Kare Test Sonuçları

	Nevşehir İlinde Somut Kültürel Mirasın Yeterince Korunmuşluk Durumu				X ²	P
	Hayır korunmamıştır		Evet korunmuştur			
Kültürel Mirasın Korunması ile İlgili Eğitim Alma	N	%	N	%	0,000	0,99
Evet	114	80,3	28	19,7		
Hayır	200	80,3	49	19,7		

Tablo 44, Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumunda bir farklılık olup olmadığı Ki-Kare test sonuçları ile göstermektedir. Kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim almış bireyler arasında, yeterince korunmadığı belirtilen durumlar için 114 kişi (%80,3) ve yeterince korunduğu belirtilen durumlar için 28 kişi (%19,7) bulunmaktadır. Eğitim almamış bireyler arasında ise, yeterince korunmadığı belirtilen durumlar için 200 kişi (%80,3) ve yeterince korunduğu belirtilen durumlar için 49 kişi (%19,7) bulunmaktadır.

Test sonucunda, Ki-Kare (χ^2) değeri 0.000, p değeri ise 0,99 olarak bulunmuştur. Bu değerler, Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu ile bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığını gösterir. Bu, somut kültürel mirasın korunma durumu hakkındaki görüşler ile kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alma durumu arasında önemli bir farklılık olmadığını gösterir. Bireylerin kültürel mirasın korunması ile ilgili eğitim alıp almama durumları, Nevşehir'de somut kültürel mirasın yeterince korunup korunmadığına dair görüşleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip değildir. Buna göre H5.2 hipotezi reddedilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, araştırmanın amacı kapsamında oluşturulan hipotez test sonuçları yer almaktadır.

H ₁ : Katılımcıların kültürel mirasa yönelik farkındalıkları ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KISMEN KABUL
H _{1.1} : Cinsiyet ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H _{1.2} : Cinsiyet ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H _{1.3} : Cinsiyet ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H _{1.4} : Medeni durum ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H _{1.5} : Medeni durum ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H _{1.6} : Medeni durum ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H _{1.7} : Yaş ile sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H _{1.8} : Yaş ile kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	KABUL
H _{1.9} : Yaş ile Nevşehir İlinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₂ : Sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce eğitim alma durumu ile Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED
H ₃ : Kültürel mirasın korunması ile ilgili daha önce bir eğitim alma durumu ile Nevşehir ilinde somut kültürel mirasın yeterince korunmuşluk durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	RED

TARTIŞMA

Bu bölümde, Nevşehir ilinde bulunan üniversitelerin turist rehberliği bölümü öğrencilerinin kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik düşünceleri ve algılarına dayalı bulguları ele alınmaktadır. Ayrıca, bu bulguların genişletilmiş yorumları ve turizm, kültürel miras koruma ve yerel toplulukların katılımıyla ilgili literatür bağlamında değerlendirmelerine yer verilmektedir.

Araştırmada elde edilen bulguda, Nevşehir'de turizmin, kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasında önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, daha önceki çalışmalarla desteklenmektedir. Örneğin, Tanrıseven, Bektaş ve Koç (2019) turist rehberliği eğitiminin kültürel mirasın korunması konusunda önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, Pelit, Baytok ve Oybalı (2015), sürdürülebilir turizmin, kültürel mirasın korunmasına ve tanıtılmasına katkıda bulunabileceğini, ancak bunun dengeli bir yaklaşım gerektirdiğini vurgulamaktadır.

Çalışmada, yerel toplulukların turizm faaliyetlerine katılımının, kültürel mirasın korunması ve tanıtılması açısından önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Akbulut (2006) tarafından da desteklenmektedir. Akbulut, yerel toplulukların kültürel mirası koruma süreçlerine aktif olarak katılmalarının, sürdürülebilir turizmin gelişimi için kritik olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Castro (2021) toplulukların kültürel mirasın korunmasındaki rollerinin, turizm faaliyetleri sırasında yaşanan olumsuz etkileri azaltabileceğini ifade etmektedir.

Araştırmada, farklı eğitim düzeylerindeki öğrencilerin turizmin başarılı olmasına yönelik görüşlerine yönelik elde edilen sonuçlarda, eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte, turizmin başarısı için çeşitlilik ve iyi planlama/organizasyonun öneminin arttığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Coombe ve Turcotte'un (2017) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Bu çalışmada da benzer şekilde eğitim seviyesinin yükselmesiyle

bireylerin turizm ve kültürel miras konularında daha bilinçli ve kapsamlı yaklaşımlar geliştirdiği ifade edilmiştir.

Çalışmadaki diğer bir bulguda, etkili tanıtım ve pazarlama stratejilerinin Nevşehir'de turizmin başarısında önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu, Kim, Whitford ve Arcodia (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde bulunmuştur. Onlar, intangible kültürel mirasın sürdürülebilir turizm kaynağı olarak geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Ayrıca, Henderson (2019), kültürel mirasın sürdürülebilir turizmdeki rolünün hem ekonomik hem de kültürel açıdan değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmada elde edilen başka bir bulguda, teknolojinin Nevşehir'in kültürel mirasını tanıtma sürecinde önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Smith ve Chang'ın (2018) çalışmalarıyla uyumlu. Smith ve Chang, teknolojinin, özellikle artırılmış ve sanal gerçeklik uygulamalarının, kültürel mirasın daha etkili bir şekilde tanıtılmasını sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca, Kaplan ve Haenlein (2020) sosyal medyanın, genç nesiller arasında kültürel miras bilincinin artırılmasında etkili bir araç olabileceğini vurgulamaktadır.

Çalışmada, turist rehberliği eğitiminin, rehberlerin kültürel mirasa yaklaşımlarında belirleyici bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Johnson ve Gössling'in (2017) çalışmalarıyla desteklenmektedir. Çalışmada, turist rehberlerinin eğitiminin, turistlerin deneyimlerini zenginleştirme ve sürdürülebilir turizm pratiklerini teşvik etme açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Buna ek olarak, Xiang ve Gretzel (2010) turizm eğitiminin, dijital çağda bilgiye erişim ve paylaşımın kolaylaşmasıyla daha da önem kazandığını belirtmişlerdir.

Araştırmada ayrıca, hükümet politikalarının kültürel mirasın korunmasında önemli rolünün olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Wang ve Bramwell'in (2012) çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Wang ve Bramwell, hükümet politikalarının, kültürel mirasın

korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesinde kritik bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, Dernoı ve Douglas (2019) tarafından yapılan bir çalışma, yerel yönetimlerin kültürel mirası koruma stratejilerinin geliştirilmesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Bir diğer bulgu olarak, araştırmada genç neslin kültürel mirasa yaklaşımının, bölgenin turizm potansiyelini etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda, Bell ve Lyall (2018) tarafından yapılan bir çalışma, gençlerin kültürel mirasa olan ilgisinin, onların turistik tercihlerini önemli ölçüde etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca, Harris ve Leung (2016), dijital platformların gençler arasında kültürel miras bilincini artırmada etkili olduğunu vurgulamışlardır.

Çalışmada, kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınma açısından önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Zhang ve Zhao'nun (2019) çalışmaları, kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınmada önemli bir kaynak olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ayrıca, Liu ve Wall (2018) kültürel mirasın korunmasının, ekonomik kalkınmayı desteklemenin yanı sıra, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliği de teşvik ettiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ

Bu bölümde, Nevşehir ilinde bulunan Üniversitelerin Turist Rehberliği Bölümü öğrencilerin kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasına yönelik düşünceleri ve algılarına yönelik elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Bu çalışmada, Nevşehir ilinde turizmin gelişimi, kültürel mirasın korunması, turizm faaliyetlerine destek verme durumu, turizmde başarıya ulaşma yolları ve çeşitli demografik faktörlerle ilgili kapsamlı bir değerlendirme sunulmuştur. Genel olarak, Nevşehir ilinde turizmin gelişimi, kültürel mirasın korunması ve turizm faaliyetlerine destek verme durumu, araştırma sonuçlarına göre oldukça olumlu bir tablo çizmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler, Nevşehir'de turizmin olumlu bir şekilde algıladığını ve bu gelişimin genel olarak bölgenin kültürel mirasına ve ekonomik durumuna pozitif katkılar sağlayacağını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, turizmin gelişmesini desteklemekte ve bu durumun bölgeye çeşitli faydalar sağlayacağına inanmaktadır. Turizm, yerel gelir ve döviz kazancı artışı, ekonomik çarpan etkisi, istihdam fırsatları yaratılması ve altyapının iyileştirilmesi gibi önemli katkılar sağlar. Bu pozitif etkiler, bölgenin ekonomik refahı için hayati önem taşır ve turizmin ekonomik büyüme ve kalkınmayı destekleme potansiyelini gösterir (Kumar vd., 2015). Turizmin gelişmesiyle birlikte, Nevşehir'in zengin tarihi ve kültürel mirası daha geniş bir kitleye tanıtılabilir ve bu durum, hem yerel halkın refah seviyesini artırabilir hem de bölgenin kültürel değerlerinin korunmasına katkı sağlayabilir.

Öğrencilerin büyük bir bölümünün Nevşehir'in kültürel mirasının korunması gerektiğine inandığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun sağlanması için, bölgedeki tarihi ve kültürel unsurların turizmle birleştirilerek daha iyi korunabileceği ve tanıtılabileceğine dikkat çekilmiştir. Yapılan bir çalışmada, turizm ve miras yönetiminin planlanmasında bütünlük bir yaklaşım teşvik edilmiş, kültürel ve doğal varlıkların korunması ve uygun sürdürülebilir turizm yollarının geliştirilmesi amaçlanmıştır (Brooks vd., 2023).

Turizm faaliyetlerine destek verme konusunda, katılımcılar çeşitli yöntemler önermektedir. Turizm tesislerinde çalışarak, rehberlik yaparak, yerel ürünlerin pazarlanması ve turistik etkinliklerin düzenlenmesi gibi faaliyetler, bölge halkının turizme aktif katılımını sağlayarak ekonomik faydalar yaratmanın yanı sıra, kültürel mirasın yaşatılmasına da katkıda bulunabilir. Güneydoğu Asya'daki miras sitelerinin korunması ve muhafazası üzerine yapılan bir çalışmada, turizmin ekonomik faydaları ve koruma stratejileri incelenmiştir. Bu çalışma, miras turizminin yüksek turist gelişlerini ve gelirleri, endüstri içindeki çarpan etkileri ve yerel topluluk için istihdam fırsatları yaratılmasını içeren ekonomik faydaları ortaya koymuştur. Paydaşların karar alma sürecine aktif olarak katılımı, paydaşların güçlendirilmesi ve adaptif kullanım yaklaşımı gibi stratejilerin önemi vurgulanmıştır (Chong ve Balasingam, 2019).

Çalışmada, etkili tanıtım ve pazarlama stratejileri, iyi planlama ve organizasyon, kültürel ve tarihi mirasın korunması ve iyileştirilmesi, turizm çeşitliliği ve yerel halkın turizm faaliyetlerinde aktif rol alması gibi unsurlarla turizmde başarının elde edileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, turizmin başarılı olması için etkili tanıtım ve pazarlama stratejilerinin, iyi planlama ve organizasyonun, kültürel ve tarihi mirasın korunması ve iyileştirilmesinin, turizm çeşitliliğinin ve yerel halkın turizm faaliyetlerinde aktif rol almasının önemini vurgulamaktadır. Bu unsurlar, turizmin sürdürülebilir ve başarılı bir şekilde gelişmesi için hayati öneme sahiptir.

Bölge halkının bu sürece aktif katılımı, turizmin sadece ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bir etkinlik olarak da değerlendirilmesine olanak tanıyabilir. Bu durum, turizmin sadece ekonomik gelir sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda bölgenin kültürel zenginliklerinin korunması ve tanıtılması açısından da önemli bir rol oynayacağını göstermektedir. Ricafot ve Dimayuga Borbon'un (2020) turizm pazarlama stratejilerinin ve yerel ürünlerin turist çekme üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmada, yerel topluluğun turizm tanıtımı ve yerel ürünlerdeki rolünün önemi ele alınmış ve turizmin, yerel ekonomiye katkıda bulunmanın yanı sıra kültürel mirası koruma potansiyeline işaret edilmiştir..

Nevşehir'in turistik potansiyelinin tam olarak değerlendirilmesi ve turizmin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi için, yerel yönetimler, turizm işletmeleri, yerel halk ve diğer ilgili taraflar arasında etkili bir iş birliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu iş birliği, turizmin bölge için olumlu etkilerini maksimize ederken, olası olumsuz etkilerinin minimize edilmesine de katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, Nevşehir ilinde turizmin gelişimi, kültürel mirasın korunması ve turizm faaliyetlerine verilen destek, bölgenin ekonomik, kültürel ve sosyal yapısına önemli katkılar sağlayacak ve bölgenin sürdürülebilir turizm potansiyelini artıracaktır. Bu süreçte yerel halkın, yerel yönetimlerin ve turizm sektörünün iş birliği, başarılı ve sürdürülebilir bir turizm gelişiminin anahtarı olacaktır.

Bu çalışmada, elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Kültürel Mirası Öne Çıkaran Etkinlikler Düzenlenmesi: Nevşehir'in zengin tarihi ve kültürel mirasını ön plana çıkaran festivaller, sergiler ve tematik etkinlikler düzenlenmeli. Bu etkinlikler, bölgenin tarihini ve kültürünü turistlere daha etkili bir şekilde tanıtmaya yardımcı olabilir. Zhang ve Zhao'nun (2019) çalışmasında, kültürel mirasın sürdürülebilir kalkınmaya olan katkıları teorik bir çerçevede incelenmiştir. Bu çalışmada, kültürel mirasın korunmasının bölgesel kalkınmada oldukça önemli olduğu bildirilmiştir. Bu kapsamda, Kapadokya'da düzenlenen festivaller ve etkinliklerin, bölgenin turizm potansiyelini artırarak çeşitli avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu etkinlikler, özellikle turistleri bölgeye çekerek turizm sektörünün canlanmasına katkıda bulunur. Kapadokya'nın doğal güzelliklerini ve tarihi dokusunu vurgulayan bu festivaller, turistlerin ilgisini çekerek bölgenin ziyaretçi sayısını artırır. Ayrıca, festival ve etkinliklerin düzenlendiği zaman dilimi, bölgedeki turizm sezonunu genişleterek yıl boyunca daha dengeli bir turizm hareketliliği sağlar. Bu da yerel ekonomiye önemli bir katkı yapar; restoranlar, konaklama tesisleri ve diğer turizm işletmeleri artan turist sayısı ile birlikte gelirlerini artırır ve iş imkanlarını genişletir. Ayrıca, bu etkinlikler

Kapadokya'nın kültürel mirasını tanıtarak bölgenin uluslararası alanda imajını güçlendirir. Yerel sanat, müzik, dans ve geleneksel el sanatları gibi unsurlar, ziyaretçilere sunularak bölgenin kültürel zenginliği ve tarihi önemi hakkında farkındalık yaratılır.

Yerel Halkın Eğitimi: Yerel halkın turizm sektöründe kaliteli hizmet sunmaları için düzenlenen eğitimlerin önemi büyüktür. Bu eğitimler, Scheyvens (2002) tarafından da vurgulandığı gibi, turizm sektöründe çalışacak olan yerel halkın beceri ve bilgi düzeyini artırarak, turistlere daha üst düzeyde hizmet sunmalarını sağlar. Eğitimler, turistlerle etkileşimde bulunma becerilerini geliştirmekten, bölgenin tarihi, kültürel ve doğal özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarına kadar geniş bir yelpazede olabilir. Turizm sektörü genellikle hizmet odaklıdır ve turistlerin memnuniyeti bölgenin turizm potansiyelini etkileyen önemli bir faktördür. Bu nedenle, yerel halkın turistlere kaliteli hizmet sunması, bölgenin turizmdeki rekabet gücünü artırmak için kritik öneme sahiptir. Eğitimler aynı zamanda yerel halkın turizmin olumsuz etkileri konusunda da bilinçlenmesini sağlar. Doğal ve kültürel kaynakların korunması, turizm sektörünün sürdürülebilirliği için hayati önem taşır ve bu konuda eğitilmiş bir toplum, bu kaynakları korumak ve sürdürülebilir bir şekilde kullanmak konusunda daha duyarlı olacaktır. Sonuç olarak, yerel halkın turizm sektöründe kaliteli hizmet sunması için düzenlenen eğitimler, hem turist memnuniyetini artırarak bölgenin turizm potansiyelini güçlendirir hem de turizmin olumlu etkilerini maksimize etmeye yardımcı olur.

Sürdürülebilir Turizm Politikaları Geliştirilmesi: Kapadokya'da sürdürülebilir turizm politikalarının geliştirilmesinde ekolojik dengeyi korumak önemli bir önceliktir. Bramwell ve Lane (1993) tarafından "Sustainable Tourism: An Evolving Global Approach" çalışmasında ele alındığı üzere, bu denge, bölgenin eşsiz doğal yapısının ve çevresel hassasiyetlerinin korunmasını sağlayarak uzun vadeli sürdürülebilirlik için temel oluşturur. Sürdürülebilir turizm politikaları, ekolojik dengeyi sağlamak adına, bölgedeki ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, doğal alanların korunması, erozyonun önlenmesi, su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, atık yönetimi ve geri dönüşüm programlarının geliştirilmesi gibi önlemleri içermelidir. Bramwell ve Lane'in vurguladığı

gibi, turizm faaliyetlerinin doğal çevreye olan etkilerinin değerlendirilmesi ve çevresel etkilerin minimize edilmesi, Kapadokya'nın uzun vadeli sürdürülebilirliğini güvence altına alacak kritik öneme sahip adımlardır. Ekolojik dengeyi korumak, Kapadokya'nın eşsiz doğal güzelliklerini ve biyolojik çeşitliliğini koruyarak turizm sektörünün olumlu etkilerini maksimize etmek için temel bir adımdır.

Dijital Pazarlama ve Tanıtım Stratejileri: Kapadokya gibi değerli bir turizm destinasyonunda, dijital pazarlama ve tanıtım stratejilerine yatırım yapılmasının önemi, Hays, Page ve Buhalis (2013) tarafından yapılan çalışmada belirtildiği üzere, büyük önem taşır. Bu çalışma, sosyal medya platformlarının ve diğer dijital kanalların, bir destinasyonun doğal ve kültürel zenginliklerini global bir kitleye tanıtmaya ve turist akını teşvik etme potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır. İnternet ve sosyal medya gibi dijital platformlar, günümüzde seyahat planları yaparken ve destinasyonlar hakkında bilgi edinirken en önemli araçlardan biri haline gelmiştir. Dolayısıyla, Kapadokya'nın turizm potansiyelini tam anlamıyla değerlendirebilmesi için etkili dijital pazarlama stratejilerine yatırım yapılması gerekmektedir. Bu stratejiler, çarpıcı görseller, videolar ve interaktif içerikler aracılığıyla Kapadokya'nın eşsiz manzaralarını ve kültürel mirasını tanıtarak potansiyel ziyaretçilerin ilgisini çeker. Ayrıca, dijital pazarlama, hedef kitleye doğrudan ulaşmayı ve onları bölgeye yönlendirmeyi kolaylaştırır. Bununla birlikte, dijital pazarlama stratejileri, mevcut ziyaretçilerle etkileşimi artırmak ve müşteri sadakatini sağlamak için de kullanılabilir. Bu sayede, Kapadokya'da işletmelerin ve turizm hizmet sağlayıcılarının çevrimiçi varlıklarını güçlendirerek daha geniş bir kitleye erişmeleri ve daha etkili bir şekilde pazarlama yapmaları mümkün olur. Sonuç olarak, Kapadokya'nın turizm potansiyelini tam olarak değerlendirebilmesi ve sürdürülebilir bir turizm endüstrisine dönüşebilmesi için etkili dijital pazarlama ve tanıtım stratejilerinin geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu stratejiler, bölgenin dünya çapında tanıtımını artırarak turist akışını artırabilir ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilir.

Yerel Ürünlerin Tanıtımı ve Satışı: Richards (2007) tarafından ele alındığı üzere, yerel ürünlerin tanıtımı ve satışı, bölgenin kültürel mirasının ve dokusunun korunması

açısından büyük bir değer taşımaktadır. Yerel ürünler, bölgenin özgün kimliğini yansıtan el sanatları, el işleri, yöresel yiyecekler ve içecekler gibi çeşitli unsurları kapsar. Bu ürünler, bölgeye özgü teknikler ve geleneklerle üretilir ve genellikle bölgenin tarihine ve kültürel mirasına derinlemesine bağlılık gösterir.

Buradan yola çıkarak Kapadokya'daki yerel ürünlerin tanıtımı ve satışı, turistlerin bölgedeki kültürel deneyimi daha derinlemesine yaşamasını sağlayacaktır. El yapımı hediyelik eşyalar, geleneksel dokuma ürünleri, seramikler ve yöresel lezzetler gibi ürünler, turistlere bölgenin benzersiz kültürel mirasını keşfetme ve evlerine hatıra olarak götürme fırsatı sunar. Bu da turistlerin bölgeye olan ilgisini artırır ve turizm gelirlerinin artmasına katkıda bulunur. Ayrıca, yerel ürünlerin tanıtımı ve satışı, yerel ekonomiyi canlandırır ve yerel işletmelerin büyümesini destekler. Yerel ürünlerin satışı için kurulan mağazalar ve pazarlar, yerel üreticilere ve zanaatkarlara gelir sağlar ve yerel istihdamı artırır. Bu da bölgenin ekonomik refahına katkıda bulunur ve yerel toplumun yaşam kalitesini artırır.

Alternatif Turizm Çeşitlerine Yatırım Yapılması: Öncelikle, doğa turizmi Kapadokya'da büyük bir potansiyele sahiptir. Trekking, dağ bisikleti ve doğa yürüyüşleri gibi doğa aktiviteleri, ziyaretçilere bölgenin eşsiz coğrafyasını keşfetme fırsatı sunar. Ayrıca, macera sporları ve doğa etkinlikleri, bölgenin doğal güzelliklerini koruyarak ve doğal yaşamı destekleyerek sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturur. Bu bağlamda, Hall ve Weiler (1992) tarafından yapılan çalışmada, doğa turizminin ve macera sporlarının sürdürülebilir turizm pratiğine nasıl entegre edilebileceğine dair değerli bilgiler sunulmuştur. Kapadokya'nın doğal güzelliklerini koruyarak ve doğal yaşamı destekleyerek oluşturulacak sürdürülebilir bir turizm modeli, bu çalışmanın önerileri doğrultusunda şekillendirilebilir.

Kültürel turizm de Kapadokya'da alternatif bir turizm çeşidi olarak önemlidir. Ziyaretçilerin bölgenin tarihî ve kültürel mirasını keşfetmelerine olanak tanıyan etkinlikler, yerel kültürün yaşatılmasına ve korunmasına katkıda bulunur. El sanatları

atölyeleri, geleneksel el sanatları ve zanaatkarlık, bölgenin kültürel dokusunun önemli bir parçasıdır ve turistlere benzersiz deneyimler sunar. Ayrıca, gastronomi turizmi de Kapadokya'da alternatif bir turizm çeşidi olarak geliştirilebilir. Bölgenin yöresel lezzetleri ve geleneksel mutfağı, ziyaretçilere damak zevklerini keşfetme fırsatı sunar. Gastronomi turizmi, yerel üreticileri destekleyerek yerel ekonomiye katkıda bulunur ve yerel gıda kültürünün korunmasını teşvik eder.

Ulaşım ve Altyapı Geliştirilmesi: Kapadokya gibi turistik bir destinasyonda ulaşım ve altyapı geliştirilmesi, bölgenin turizm potansiyelini artırmak ve ziyaretçilere daha iyi bir deneyim sunmak için hayati öneme sahiptir. Duval'ın (2007), turistik destinasyonlara ulaşımın önemini ve farklı ulaşım modlarının turizm üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada, hava, karayolu ve demiryolu bağlantılarına yapılan yatırımların oldukça önemli olduğu aktarılmıştır. İyi bir ulaşım ve altyapı ağı, turistlerin bölgeye kolaylıkla ulaşmasını sağlayarak ziyaretçi sayısını artırır ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunur. Kapadokya'nın ulaşılabilirliğini artırmak için hava, karayolu ve demiryolu gibi farklı ulaşım modlarına yatırım yapılmalıdır. Bölgeye daha fazla uçuş seferi düzenlenmesi, yakın bölgelerden gelen turistlerin bölgeye ulaşımını kolaylaştırırken, karayolu ve demiryolu bağlantılarının iyileştirilmesi ise bölgeye olan erişimi genişletir.

Ayrıca, bölgede ulaşımı kolaylaştırmak için yerel toplu taşıma ağları ve turistik otobüs servisleri gibi alternatif ulaşım seçenekleri de geliştirilmelidir. Bu, ziyaretçilerin bölge içinde rahatça hareket etmelerini sağlayarak bölgenin turizm potansiyelini artırır ve turizme olan katkısını artırır.

Altyapı geliştirmesi, Kapadokya'nın turizm potansiyelini tam anlamıyla değerlendirebilmesi için önemlidir. Yol, su, elektrik ve iletişim gibi temel altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi, turizm tesislerinin ve konaklama seçeneklerinin geliştirilmesini teşvik eder. Ayrıca, çevre koruma ve atık yönetimi gibi sürdürülebilir altyapı projeleri de bölgenin doğal ve kültürel varlıklarının korunmasına yardımcı olur.

Pearce'nin (1995), turizm destinasyonlarında yol, su, elektrik ve iletişim gibi altyapı hizmetlerinin önemine dikkat çektiği ve bu hizmetlerin, turizm tesislerinin gelişimi üzerinde oldukça önemli olduğunu ifade ettiği çalışmadan yola çıkarak. Kapadokya'nın turizm altyapısının, sürdürülebilir turizm hedefleri doğrultusunda geliştirilmesi, bölgenin doğal ve kültürel varlıklarının korunmasına yardımcı olacaktır.

Yerel İşletmelerle İş Birlikleri: Yerel işletmelerle iş birlikleri kurmanın önemi büyüktür. Bu iş birlikleri hem yerel ekonomiyi desteklemek hem de bölgenin turizm potansiyelini artırmak için kritik öneme sahiptir. Saxena ve Ilbery'nin (2010), yerel işletmelerin ve turizm sektörünün birbirini nasıl güçlendirebileceğini ve yerel kültürel mirasın korunmasına nasıl yardımcı olabileceğini ele aldıkları çalışmada, yerel işletmelerin turizmle entegrasyonunun, sürdürülebilir turizm pratiğine ciddi katkısının olduğu bildirilmiştir. Yerel işletmeler, bölgenin kültürel ve doğal mirasını en iyi şekilde yansıtan ürünler ve hizmetler sunarlar. Bu nedenle, turizm sektöründe faaliyet gösteren büyük oteller ve turizm şirketleri ile yerel işletmeler arasında iş birlikleri kurulması, bölgenin turistlere sunabileceği deneyimi zenginleştirir.

Yerel işletmelerle iş birlikleri, bölgenin turizm çeşitliliğini artırır ve turistlere farklı deneyimler sunar. El sanatları atölyeleri, yöresel restoranlar, konaklama tesisleri ve rehberlik hizmetleri gibi yerel işletmeler, turistlere bölgenin kültürel ve gastronomik mirasını keşfetme fırsatı sunarlar. Bu iş birlikleri, turistlerin bölgeyi daha derinlemesine deneyimlemelerine ve yerel topluma daha fazla katkı sağlamalarına olanak tanır. Yerel işletmelerle iş birlikleri kurmanın bir diğer önemi de yerel ekonomiyi canlandırmaktır. Turizm gelirlerinin büyük otellere ve ulusal zincirlere gitmesi yerine, yerel işletmelerle yapılan iş birlikleri sayesinde gelirlerin yerel topluma dağıtılması sağlanır. Bu da bölgenin ekonomik kalkınmasına ve yerel halkın refahının artmasına katkıda bulunur.

Yapılması gerekenler arasında, yerel işletmelerin turizm sektörüyle daha fazla entegre olmalarını teşvik etmek ve bu iş birliklerini kolaylaştırmak için destekleyici politikaların oluşturulması bulunur. Ayrıca, yerel işletmelere yönelik eğitim ve

danışmanlık hizmetleri sunularak işletmelerin kapasitelerinin artırılması ve turizm sektörüne daha etkin bir şekilde entegre olmaları sağlanabilir.

Çok Dilli Destek ve Bilgilendirme Hizmetleri: Turistlerin farklı dillerde bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için çok dilli destek hizmetleri sunulmalı. Bu, turistlerin bölgeyi daha iyi anlamalarını ve keyifli bir deneyim yaşamalarını sağlar. Bu bağlamda, Byrd ve arkadaşları (2009) çok dilli turizm bilgilendirme hizmetlerinin turist memnuniyetini arttırdığını ve turizm destinasyonlarının erişilebilirliğini iyileştirdiğini dile getirmişlerdir. Araştırmada, turistlerin dil engellerini aşmalarına yardımcı olan çok dilli destek hizmetlerinin, bölgeyi daha iyi anlamalarını ve zengin bir deneyim yaşamalarını sağladığı ifade edilmiştir.

Yerel Toplulukların Katılımının Teşvik Edilmesi: Yerel halkın turizm faaliyetlerine katılımı, turizmin etkilerini dengeleme, yerel ekonominin canlanması ve toplumun turizm sürecine daha aktif bir şekilde dahil olması anlamına gelir. Bu bağlamda, Tosun (2006), yerel toplulukların turizm sektörüne entegrasyonunun, yerel ekonominin güçlenmesine ve turizmin sosyo-kültürel etkilerinin yönetilmesine olan katkılarını vurgular. Özellikle, yerel toplulukların turizm sektöründe istihdamı, gelirin bölge içinde kalmasını sağlar ve yerel halkın turistlerle derinlemesine etkileşim kurmasına olanak tanır, bu da turizm deneyiminin zenginleşmesine ve bölgenin turizm potansiyelinin artırılmasına katkıda bulunur.

Ayrıca, Tosun'un (2006) çalışması, yerel toplulukların turizm planlama ve yönetim süreçlerine dahil edilmesinin, turizmin çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğini sağlamak için önemini belirtir. Yerel bilgi birikimi ve deneyimlerin turizm politikalarına entegre edilmesi, bölgenin doğal ve kültürel mirasının korunması ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur.

Yapılması gerekenler arasında, yerel toplulukların turizm faaliyetlerine daha aktif bir şekilde katılımını teşvik etmek için eğitim ve kapasite geliştirme programları

düzenlemek önemlidir. Ayrıca, yerel toplulukların turizm karar alma süreçlerine daha fazla dahil edilmesi ve seslerinin duyulmasının sağlanması gerekmektedir. Bu, yerel halkın turizmin yönetiminde daha etkin bir rol oynamasına ve turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Geniş Kapsamlı Araştırmalar Yapılması: Farklı zaman aralıklarında ve farklı demografik gruplar arasında benzer araştırmalar yaparak elde edilen verilerin kapsamını ve güvenilirliği artırılabilir.

Çoklu Veri Toplama Yöntemleri Kullanılması: Anketlerin yanı sıra mülakatlar, odak grup tartışmaları ve gözlem gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanarak daha derinlemesine bilgiler elde edilebilir. Ahıpaşaoğlu (2001) çalışmasında, turizmde rehberlik konusunu derinlemesine ele alarak, rehberlerin eğitiminde farklı veri toplama yöntemlerinin önemini vurgulamıştır. Bu çalışmada, rehberlerin eğitiminde anket, mülakat, odak grup tartışmaları gibi yöntemlerin kullanılmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Kültürel Miras Eğitim Programlarının Güçlendirilmesi: Turist rehberliği öğrencileri gelecekteki mesleklerini daha etkili ve sorumlu bir şekilde yerine getirmelerini sağlamak için farkındalık eğitim programlarının önemi büyüktür. Nitekim, Aslan ve Ardemagni (2006) çalışmasında, gençlerin kültürel mirasın korunması konusunda bilinçlendirilmesinin önemi üzerinde durarak, bu konuda gençlere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Kapadokya gibi zengin bir kültürel mirasa sahip bölgelerde, turist rehberleri sadece ziyaretçilere bilgi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bölgenin tarihini, kültürünü ve doğal mirasını koruma ve tanıtma sorumluluğunu da taşırlar. Bu nedenle, turist rehberliği eğitim programları, öğrencilere sadece temel rehberlik becerilerini değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi konularında derinlemesine bir anlayış kazandırmalıdır.

Güçlü Sürdürülebilir turizm ve kültürel miras eğitim programları, öğrencilere bölgenin tarihini, mimarisini, sanatını ve geleneklerini kapsamlı bir şekilde öğretir. Aynı zamanda, doğal ve kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi konularında bilinçlendirir ve öğrencilere bu alanlarda nasıl etkili olabileceklerini öğretir. Bu eğitim programları ayrıca saha çalışmaları, atölye çalışmaları ve etkileşimli öğrenme yöntemleri gibi pratik deneyimlerle desteklenmelidir, böylece öğrenciler teorik bilgilerini pratik uygulamalara dönüştürme fırsatı bulabilirler.

Miras listesine daha fazla eserin dahil edilmesi için yapılması gereken çalışmalar ve tanıtımlar, somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması ve tanıtılması konusunda kritik öneme sahiptir. Bu sürecin etkinleştirilmesi adına aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Detaylı Araştırma ve Belgeleme: Miras listesine aday olabilecek eserlerin belirlenmesi için kapsamlı araştırmalar yapılmalı ve bu eserlerin kültürel, tarihi ve evrensel değerlerini ortaya koyan detaylı belgelemeler hazırlanmalıdır.
- Yerel Toplulukların Katılımı: Yerel toplulukların, miras listesine aday eserlerin seçimi ve hazırlık sürecine aktif olarak katılımı teşvik edilmelidir. Bu, eserlerin otantikliğinin ve canlılığının korunmasına yardımcı olacaktır.
- Uluslararası İş Birliği: UNESCO gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak, aday eserlerin tanıtımı ve korunması konusunda destek ve danışmanlık alınmalıdır.
- Eğitim ve Farkındalık Programları: Toplumun kültürel mirasın önemi konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalığının artırılması için eğitim programları ve kampanyalar düzenlenmelidir.
- Dijital Tanıtım: Aday eserlerin ve kültürel mirasın dijital platformlarda etkili bir şekilde tanıtılması için web siteleri, sosyal medya kampanyaları ve sanal turlar gibi dijital araçlardan yararlanılmalıdır.

- Sürdürülebilir Kalkınma ve Koruma Stratejileri: Miras eserlerin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi için kapsamlı stratejiler geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
- Finansal ve Teknik Destek: Miras eserlerin korunması ve tanıtılması için gerekli finansal ve teknik kaynakların sağlanması amacıyla ulusal ve uluslararası fonlara başvurulmalıdır.

Bu önerilerin uygulanması, Türkiye'nin zengin kültürel mirasının daha iyi korunmasına ve tanıtılmasına olanak tanıyacak ve UNESCO miras listesine daha fazla eserin dahil edilmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Achmad, W., & Yulianah, Y. (2022). Corporate social responsibility of the hospitality industry in realizing sustainable tourism development. *Enrichment: Journal of Management*, 12(2), 1610-1616.
- Ahipaşaoğlu, H. S. (2001). *Turizmde Rehberlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aikawa-Faure, N. (2009). "From the Proclamation of Masterpieces to the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage", Laurajane Smith and Natsuko Akagawa (eds): *Intangible Heritage*, Routledge, London, UK, and New York.
- Akbulut, O. (2006). Ege bölgesindeki profesyonel turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerilerine yönelik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Akıllı, H., Kemahlı, F., Okudan, K., & Polat, F. (2008). Ekolojik Ayak İzinin Kavramsal İçeriği ve Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Bireysel Ekolojik Ayak İzi Hesaplaması. *Akdeniz IIBF Dergisi*, 8(15), 1-25.
- Akış-Roney, S. (2011). *Turizm: Bir Sistemin Analizi (Cilt 1)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akis, A. (2011). The effects of mass tourism: A case study from Manavgat (Antalya – Turkey). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 19, 289-296.
- Akyıldız, N. A. (2023). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarım ve Gösterim Mekânı Olarak Necmi İğe Konağı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(36), 58-81.
- Akyol, C. (2021). Sürdürülebilir Turizm Anlayışı Kapsamında Bir Destinasyon Yönetim Modeli Önerisi. *İmgelem*, 5(9), 507-540.
- Arıoğlu, I. E., & Aydoğdu-Atasoy, Ö. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Electronic Turkish Studies*, 10(16), 109-126.

- Aslan, Z., & Ardemagni, M. (2006). *Introducing Young People To The Protection Of Heritage Sites and Historic Sites*. UNESCO-ICCROM, Rome.
- Ataberk, E. (2020). Sürdürülebilir kırsal turizme bütüncül yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(2), 229-242.
- Ayhan, M. (2020). *Göreme Açık Hava Müzesi ve Unesconun periyodik raporlarında göreme ve Kapadokya kayalık sit alanı raporlarının incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir.
- Bahar, M., Yüzbaşıoğlu, N., & Topsakal, Y. (2019). Akıllı Turizm ve Süper Akıllı Turist Kavramları Işığında Geleceğin Turizm Rehberliğine Bakış. *Journal of Travel and Tourism Research*, (14), 72-93.
- Bayram, G. E. (2019). Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Ekoturizm: Algı, Sorumluluk ve Rollerin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(1), 81-91.
- Begum, H., Er, A. C., Alam, A. F., & Sahazali, N. (2014). Tourist's perceptions towards the role of stakeholders in sustainable tourism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 144, 313-321.
- Bell, D., & Lyall, J. (2018). Youth engagement with cultural heritage: Implications for tourism. *Tourism Management Perspectives*, 27, 12-22.
- Bilgiçli, İ., & Ertürk, S. (2022). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Karasu'da Ekoturizmin Çevre Etkilerinin İncelenmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(8), 1110-1129.
- Bramwell, B., & Lane, B. (1993). Sustainable Tourism: An Evolving Global Approach, *Journal of Sustainable Tourism*, 1(1), 1-5.
- Brooks, C. Waterton, E. Saul, H. Renzaho, A. (2023). Exploring the relationships between heritage tourism, sustainable community development and host communities' health and wellbeing: A systematic review, *PLoS ONE* 18(3): e0282319. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282319>.

- Budowski, G. (1976). Tourism and environmental conservation: conflict, coexistence, or symbiosis? *Environmental Conservation*, 3(1), 27-31.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrd, E. T., Bosley, H. E., & Dronberger, M. G. (2009). Comparisons of stakeholder perceptions of tourism impacts in rural eastern North Carolina. *Tourism Management*, 30(5), 693-703.
- Can, İ. İ., & Ağcakaya, H. (2019). Somut olmayan kültürel miras kapsamında mutfak kültürünün sürdürülebilirliği: Türkiye'deki gastronomi müzeleri örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 788-804.
- Caro, D. (2019). Life Cycle Assessment. B. Fath (Ed.) içinde, *Encyclopedia of Ecology* (Second Edition), (s. 252- 257). Elsevier.
- Castro, D. A. T. (2021). Community organization for the protection of cultural heritage in the aftermath of disasters. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 60, 102321.
- CE (2005). Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society. Council of Europe Treaty Series, No. 199.
- Cengiz, G. G., & Barış, M. E. (2015). Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)- Stratejik Çevresel Değerlendirme İlişkisi ve Peyzaj Planlama Sürecinde Stratejik Çevresel Değerlendirmenin Önemi, *International Journal of Science Culture and Sport* (Special Issue 3), s.782-792.
- Chong, K.Y. Balasingam, A.S. (2019). Tourism sustainability: economic benefits and strategies for preservation and conservation of heritage sitesin Southeast Asia", *Tourism Review*, Vol. 74 No. 2, pp. 268-279. <https://doi.org/10.1108/TR-11-2017-0182>.
- Chowdhary, N., & Prakash, M. (2008). Challenges of tourist guiding-An assessment of situation in India.

- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cook, R., Hsu, C., & Marqua, J. (2016). *Turizm Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği- Tourism The Business of Hospitality and Travel* (Cilt Fifth Edition). (M. Çev. Ed. Tuna, Çev.) 2016, Ankara: Nobel Yayıncılık / Pearson.
- Coombe, R. J., & Turcotte, J. F. (2017). Indigenous cultural heritage in development and trade: perspectives from the dynamics of cultural heritage law and policy. *Cultural Heritage Rights*, 275-310.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Cruz, Z. (1999). *Principles and Ethics Of Tour Guiding*. Florentino St. Quezon City: Rex Bookstore, Inc.
- Çağlar, Z., & Doğan, M. (2018). UNESCO dünya miras listelerinin turizm arzına etkisi: Diyarbakır örneği. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 6(3), 455-471.
- Çakmak, S. (2020). Kültürel Miras Yaklaşımıyla "Türkiye: Potansiyelini Keşfet" Logosunun Simgesel Olarak Çözümlemesi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 9(65), 155-164.
- Çatalbaş, F., & Kılıç, S. E. (2021). Farklı kentsel paydaşların kültürel mirasın korunması ve kültür turizmine ilişkin görüşlerinin üst ölçekli planlar çerçevesinde değerlendirilmesi: İzmir örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30(1), 167-186.
- Çimrin, H. (1995). *Turizm ve Turist Rehberliğinin Abc'si*. Akdeniz Kitabevi, Antalya.
- Çolakoğlu, O. E., Efendi, E. ve Epik, F. (2014). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Demir, M., Pelit, E., & Türkoğlu, T. (2018). Kültürel mirasın sürdürülebilirliği: Turizm eğitimi veren kurum müfredatları üzerine bir inceleme. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2), 73-83.
- Deniz, G. B. (2022). Kültürel Mirasın Korunması İçin Sürdürülebilir Miras Yönetimi: Türkiye Örneği. *Kent Akademisi*, 15(3), 1204-1222.

- Dernoi, L. A., & Douglas, N. (2019). Local government and cultural heritage preservation: A case study from the UK. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 9(3), 328-342.
- Domínguez-Quintero, A. M., González-Rodríguez, M. R., & Paddison, B. (2020). The mediating role of experience quality on authenticity and satisfaction in the context of cultural-heritage tourism. *Current Issues in Tourism*, 23(2), 248-260.
- Duval, D. T. (2007). *Tourism and Transport: Modes, Networks and Flows*, Channel View Publications.
- Düzgün, E. (2022). Turist rehberlerinin dijital turizmdeki gelişmelere bakışı. *Turizm Akademik Dergisi*, 9(1), 193-208.
- Eker, N. (2015). Profesyonel Turist Rehberleri Bakış Açısıyla Turizm Rehberliği Eğitim Müfredatlarının Uygulama Yeterliliği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Eker, N. ve Zengin, B. (2016). Turist Rehberliği Eğitiminin Değerlendirilmesi: Profesyonel Turist Rehberleri Üzerine Bir Uygulama, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 65-74.
- Emekli, G. (2021). Coğrafya, turizm, kültür ilişkilerinin turizm coğrafyasına yansımaları ve kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 30(2), 405-428.
- Er, Ö., & Bardakoğlu, Ö. (2016). Kültürel mirasın sürdürülebilir turizm ürünü çeşidi olarak değerlendirilmesi: Edirne Örneği. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 17(2), 95-111.
- Garda, B., & Temizel, M. (2016). Sürdürülebilir turizm çeşitleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (12), 83-103,
- Garrod, B., & Fyall, A. (1998). Beyond the rhetoric of sustainable tourism? *Tourism Management*, 19(3), 199-212.
- Gfeller, A. E. (2013). Negotiating the meaning of global heritage: 'cultural landscapes' in the UNESCO World Heritage Convention, 1972–92. *Journal of Global History*, 8(3), 483-503.

- Goeldner, C., & Ritchie, J. (2009). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Gražulevičiūtė, I. (2006). Cultural heritage in the context of sustainable development. *Environmental Research, Engineering & Management*, 37(3), 74-79.
- Gülcan, B. (2010). Türkiye’de Kültür Turizminin Ürün Yapısı ve Somut Kültür Varlıklarına Dayalı Ürün Farklılaşma İhtiyacı, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 99-120.
- Gümüüşcü, O. (2018). Tarihi coğrafya ve kültürel miras. *Erdem*, (75), 99-120.
- Hall, C. M. Weiler, B. (1992). *Special Interest Tourism*, Belhaven Press.
- Hanişçe, M. (2021). II. Kısım: Geçmişten Günümüze Seyyahlar ve Seyahatnamelerin Tasnifine Dair Bir Deneme-2. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 273-293.
- Harris, R., & Leung, M. (2016). Harnessing digital platforms for youth engagement in cultural heritage: Insights from cultural heritage tourism in Hong Kong. *Information Technology & Tourism*, 16(4), 455-472.
- Hays, S., Page, S. J., & Buhalis, D. (2013). "Social Media as a Destination Marketing Tool: Its Use by National Tourism Organisations". *Current Issues in Tourism*, 16(3), 211-239.
- He, P., He, Y., & Xu, F. (2018). Evolutionary analysis of sustainable tourism. *Annals of Tourism Research*, 69, 76-89.
- Henderson, J. (2019). Oceans without history? Marine cultural heritage and the sustainable development agenda. *Sustainability*, 11(18), 5080.
- Hirschfeld, J., Hadley, D., Mongruel, R., & D’Hernoncourt, J. (2011). *Multi-Criteria Analysis – Specification Sheet and Supporting Material*. Spicosa Project Report, IOEW, Berlin.
- Hoffman, B. T. (2006). *Art and cultural heritage: law, policy and practice*. Cambridge University Press.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/179214>

Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 850-867.

Ingole, S. (2012). Environmental auditing: its benefits and counterance. *International Journal of Science Innovations and Discoveries*, 2(5), 152-156.

Invest in Nevşehir (2023). <https://www.investinnevsehir.com/interaktif-basliklar/sektorler/turizm#:~:text=B%C3%B6lgede%20yer%20alan%20acente%20bilgilerine,%C3%A7ok%20ziyaret%20edilen%204.%20m%C3%BCzesidir> (Erişim Tarihi: 15.02.2024).

Irawan, N. C., & Hartoyo, E. (2022). Environmental management and stakeholder roles in sustainable tourism development: a feasibility study. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 1108, No. 1, p. 012068). IOP Publishing.

Jensen, A. A., Hoffman, L., Møller, B., Schmidt, A., Christiansen, K., Elkington, J., & van Dijk, F. (1998). *Life Cycle Assessment (LCA): A guide to approaches, experiences and information sources*: European Environment Agency.

Johnson, P., & Gössling, S. (2017). The role of tourism education in shaping the future of tourism. *Journal of Tourism Futures*, 3(1), 56-67.

Kahraman, N., & Türkay, O. (2014). *Turizm ve Çevre* (6 b.). Ankara: Detay Yayıncılık.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2020). Social media and cultural heritage: opportunities and challenges. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 10(2), 123-135.

Kaplan, M. (1987). *Türk Milletinin Kültürel Değerleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Karaca, C. (2013). *Göreme Açık Hava Müzesinde Bulunan Azize Barbara Kilisesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Karaca, Ş., Akkuş, G., Şahbudak, E., & Işkın, M. (2017). Kültürel miras farkındalığı: cumhuriyet üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 9(16), 86-100.
- Karadeniz, C. B. (2020). Assessment for awareness and perception of the cultural heritage of geography students. *Review of International Geographical Education Online*, 10(1 (Special Issue)), 40-64.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*: Ankara: Nobel Akademik
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik turizmin sürdürülebilirliği. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), 93-114.
- Kim, S., Whitford, M., & Arcodia, C. (2021). Development of intangible cultural heritage as a sustainable tourism resource: The intangible cultural heritage practitioners' perspectives. In *Authenticity and Authentication of Heritage* (pp. 34-47). Routledge.
- King, William R., and Jun He. (2005). Understanding the role and methods of meta-analysis in IS research. *Communications of the Association for Information Systems* 16 (1), 32.
- Kocatepe, U. (2022). *Turizm Sektörünün Kapadokya-Nevşehir Bölgesine Sosyo-Ekonomik Katkıları ve Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.
- Kozak, M. A., Evren, S., & Çakır, O. (2013). Tarihsel süreç içinde turizm paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 7-22.
- Köroğlu, Ö. (2013). Turist rehberlerinin iş yaşamındaki rolleri üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 91-112.
- Köroğlu, Ö., Köroğlu, A., & Alper, B. (2012). Doğaya dayalı gerçekleştirilen turizm faaliyetleri içerisinde turist rehberlerinin rolleri üzerine bir inceleme. *Karamanoğlu*

- Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2012(1), 131-139.
- Kumar, J. Hussain, K. Kannan, S. (2015). Positive vs Negative Economic Impacts of Tourism Development: A Review of Economic Impact Studies, 21st Asia Pacific Tourism Association Annual Conference At: Kuala Lumpur, Malaysia
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. Kastamonu University Journal of Forestry Faculty, 9(2), 146-156.
- Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 1(1), 27-32.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples, The European Journal of International Law, 22 (1), 101-120.
- Liu, Y., & Wall, G. (2018). Cultural heritage and sustainable development: Economic benefits, social opportunities, and policy challenges. Progress in Development Studies, 18(2), 129-144.
- Logan, W. S. (2007). Closing Pandora's Box: Human Rights Conundrums in Cultural Heritage Protection. In Cultural Heritage and Human Rights, edited by Helaine Silverman and D. Fairchild Ruggles, pp. 33–52. Springer, New York.
- Mason, P. (2003). Tourism Impacts, Planning and Management. Oxford, Burlington: Butterworth-Heinemann.
- Mevzuat, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, m.1/3 (2023). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2863.pdf> (Erişim tarihi: 15.02.2023).
- Mishan, E. J. (1969). Economic Priority: Growth or Welfare? The Political Quarterly, 40(1), 79-88.
- Nuryanti, W. (1996). Heritage and Postmodern Tourism. Annals of Tourism Research, (23), 249-260.

- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültürel İfade Çeşitliliği, Milli Folklor, 21(82), 6-12.
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2012). Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği Bilecik Seyh Edebali Üniversitesi
- Oktay, S., Taş, N., & Taş, M. (2020). Kültürel Miras Alanlarının Korunması ve Afet Yönetimi İlişkisi. Resilience, 4(2), 305-321.
- Oral, M. Z. (2014). Aksaray'ın tarihi önemi ve vakıfları. Mütefekkir, 1(2), 221-248.
- Ozmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 3(12), 1853-1876.
- Öcal, O. (2007). UNESCO, kültür ve Türkiye. Milli Folklor, 73, 5-11.
- Özgen, K. Ş., Dilek, S. E., Türksoy, S. S., & Çelebi, S. K. (2016). Sürdürülebilir Turizm. N. Koçak (Ed.) içinde, Sürdürülebilir Turizm Yönetimi (1 b.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özkök, F., & Gümüş, F. (2009). Sürdürülebilir turizmde bilginin önemi. Yönetim Bilimleri Dergisi, 7(1), 51-72.
- Palacios-Florencio, B., Santos-Roldán, L., Berbel-Pineda, J. M., & Castillo-Canalejo, A. M. (2021). Sustainable Tourism as a Driving force of the Tourism Industry in a Post-COVID-19 Scenario. Social indicators research, 158(3), 991-1011.
- Pearce, D. (1995) "Tourism Today: A Geographical Analysis, Longman Scientific Technical, Harlow, Essex.
- Pedersen, A. (2016). Frameworks for Tourism as a Development. S. F. McCool, & K. Bosak (Ed) içinde, Reframing Sustainable Tourism (s. 47-63). New York: Springer.
- Pelit, E., & Zorlu, Ö. (2022). Turizm rehberliği lisans öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının kariyer beklentilerine etkisi. Turist Rehberliği Dergisi (TURED), 5(2), 142-160.

- Pelit, E., Baytok, A., & Oybalı, H. H. (2015). Sürdürülebilir turizm mi? Turizmde sürdürülebilirlik mi? Kavramsal bir tartışma. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 6(14), 39-58.
- Peşkircioğlu, N. (2016). 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri: Küresel Verimlilik Hareketine Doğru. Anahtar Dergisi, 28(355), 4-9.
- Petti, L., Trillo, C., & Makore, B. C. N. (2019). Towards a shared understanding of the concept of heritage in the European context. *Heritage*, 2(3), 2531-2544.
- Pietroni, E., & Ferdani, D. (2021). Virtual restoration and virtual reconstruction in cultural heritage: Terminology, methodologies, visual representation techniques and cognitive models. *Information*, 12(4), 167.
- Polat, T. (2001). Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- Pyla, Panayiota (2012). "Beyond Smooth Talk". *Design and Culture*. 4 (3): 273-278. doi:10.2752/175470812X13361292229032.
- Rabotić, B. (2010). Tourist guides in contemporary tourism. In *International conference on tourism and environment* (pp. 353-364).
- Ricafort, M. V., & Borbon, N. M. D. (2020). Status of marketing strategies towards tourist attraction and local products: In the case of Lobo, Batangas, Philippines. *International Journal of Research Studies in Education*, 9(7), 91-96.
- Richards, G. (2007). "Cultural Tourism: Global and Local Perspectives". Haworth Hospitality Press.
- S. Gündüz (2018) Yerel Halkın Turizm Algısını Belirlemeye Yönelik Alternatif Bir Ölçek Geliştirme: Karataş Destinasyonu Örneği *Journal of Yasar University*, 2018, 13/52, 343-357
- Salazar, N. B. (2005). Tourism and glocalization "local" tour guiding. *Annals of Tourism Research*, 32(3), 628-646.

- Sarı-Çallı, D. (2015). Uluslararası Seyahatlerin Tarihi Gelişimi ve Son Seyahat Trendleri Doğrultusunda Türkiye'nin Konumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 4 (1), 4-29.
- Scheyvens, R. (2002). *Tourism for Development: Empowering Communities*. Harlow: Prentice Hall.
- Saxena, G., & Ilbery, B. (2010). Developing integrated rural tourism: Actor practices in the English/Welsh border. *Journal of Rural Studies*, 26(3), 260-271.
- Schianetz, K., Kavanagh, L., & Lockington, D. (2007). Concepts and tools for comprehensive sustainability assessments for tourism destinations: A comparative review. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(4), 369-389.
- Scott, D. (2021). Sustainable tourism and the grand challenge of climate change. *Sustainability*, 13(4), 1966.
- Šenková, A., Vavrek, R., Molnárová, N., & Mitříková, J. (2020). Gender Differences in Perception on Sustainable Tourism-Case Study Applied to the Pu in Prešov. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 32(4), 1216-1221.
- Sesana, E., Gagnon, A. S., Bonazza, A., & Hughes, J. J. (2020). An integrated approach for assessing the vulnerability of World Heritage Sites to climate change impacts. *Journal of cultural heritage*, 41, 211-224.
- Seven, E. (2020). Türkiye'nin biyoçeşitlilik turizm potansiyeli üzerine bir değerlendirme. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 3(2), 95-103.
- Shimray, S. R. (2019). Ways to create awareness on cultural heritage: An overview. *Library Philosophy and Practice*, 2577.
- Smith, L., & Chang, Y. (2018). The impact of technology on cultural heritage tourism. *Journal of Cultural Heritage*, 31, 284-290.
- Srivastava, S. (2015). A Study of Awareness of Cultural Heritage among the Teachers at University Level. *Universal Journal of Educational Research*, 3(5), 336-344.
- Sulaiman Al Jahwari, D., Sirakaya-Turk, E., & Altintas, V. (2016). Evaluating communication competency of tour guides using a modified importance-

- performance analysis (MIPA). *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(1), 195-218.
- Solmaz Şakar, F. (2020). *Kapadokya Kültürel Miras Alanlarının Değişimi ve Yorumlanması 1960- 2020* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Solmaz Şakar, F. (2021). *Kapadokya Alanı Hakkında Kanun, Arka Planı ve Koruma Açısından Değerlendirilmesi*, *Mimarlık*, 58:419. 13-17
- Şahin, B., Kaya, S., Cesur, S., Özkul, E., & Uca, S. (2021). Profesyonel turist rehberlerinin kaçak rehberlik faaliyetlerini algılamalarına yönelik bir araştırma. *TroyAcademy*, 6(1), 232-248.
- Şakacı, B. K. (2015). Doğal ve kültürel mirasın hayati sorunu: İstisnai evrensel değer (UNESCO Dünya Mirası Listesi). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 455-472.
- Tan, N. (2013). UNESCO somut olmayan kültürel miras kavramı çerçevesinde Nasreddin Hoca fıkralarının sürdürülebilirliği. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (36), 93-105.
- Tanrısever, C., Bektaş, İ., & Koç, D. E. (2019). Dünyada turist rehberliği eğitimi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 2(1), 44-56.
- Taşkın, G. A. (2021). Toplumun turist rehberliği algısı: Ekşi sözlük üzerine bir inceleme. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 48-60.
- Temizkan, S. P., Temizkan, R. ve Tokay, S. (2013). *Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Turist Rehberi Eğitiminde Yeni Bir Paradoks*, 14. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, Kayseri.
- Tetik, N. (2006). *Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

- Titchen, S. M. (1995). On the Construction of Outstanding Universal Value. UNESCO's World Heritage Convention (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, 1972) and the Identification and Assessment of Cultural Places for Inclusion in the World Heritage List, Unpublished Ph.D. thesis, Australian National University.
- Tosun, C. (2006). Expected nature of community participation in tourism development. *Tourism Management*, 27(3), 493-504.
- Tsivolas, T. (2019). The legal foundations of religious cultural heritage protection. *Religions*, 10(4), 283.
- TUREB (2023). Turist Rehberleri Birliği. <https://www.tureb.org.tr/tr/Oda> (Erişim Tarihi: 27.10.2023).
- Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2013). Resmî Gazete, Sayı: 28568. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130223-10.htm> (Erişim Tarihi: 29.10.2023).
- Turner, L., & Ash, J. (1976). *The Golden Hordes: International Tourism and the Pleasure Periphery*. New York: St. Martin's Press.
- Uğur, İ., & Dönmez, Y. (2021). Somut kültürel miras alanlarının turistik çekicilik açısından değerlendirilmesi: Birgi örneği. *Journal of Academic Tourism Studies*, 2(2), 54-67.
- Ullah, N., Khan, J., Saeed, I., Zada, S., Xin, S., Kang, Z., & Hu, Y. (2022). Gastronomic tourism and tourist motivation: Exploring northern areas of Pakistan. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(13), 7734.
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2023). Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerinde Türkiye. <https://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras-Listeleri> (Erişim Tarihi: 15.02.2024).
- United Nations Environment Programme ve World Tourism Organization (2005). "Making tourism more sustainable: A guide for policy makers." Paris: United

Nations Environment Programme, Division of Technology, Industry and Economics.

Uysal K. (2018) Kültürel Mirasın Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı Ve Tutumlarının Belirlenmesi, (İzmit Örneği) Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Balıkesir)

Uzun, G. (2020) Kültürel Mirasın Korunması Konusunda Yerel Halkın Tutumları: Assos Örneği T.C. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible. *Journal of cultural heritage*, 11(3), 321-324.

Wackernagel, M., & Rees, W. (1998). "Our Ecological Footprint: Reducing Human Impact on the Earth", Canada: New Society Publishers.

Wang, Y., & Bramwell, B. (2012). Heritage management and tourism: Global and local perspectives. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 841-863.

Wight, P. (1994). "Environmentally responsible marketing of tourism", L. G. Cater E içinde, *Ecotourism: a Sustainable Option?* (s. 39-53). Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

Xiang, Z., & Gretzel, U. (2010). Role of social media in online travel information search. *Tourism Management*, 31(2), 179-188.

Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

Yang, Y., Wani, G. A., Nagaraj, V., Haseeb, M., Sultan, S., Hossain, M. E., ... & Shah, S. M. R. (2023). Progress in Sustainable Tourism Research: An Analysis of the Comprehensive Literature and Future Research Directions. *Sustainability*, 15(3), 2755.

Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 45-54.

- Yenipinar, U., & Zorkirişci, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- Yıldız, M. (2019). Anadolu'da Bizans Dönemi Duvar Resimlerinde I. Constantinus ve Helena ile Beraber Gerçek Haç Betimlemeleri. Yüksek Lisans Tezi, Denizli.
- Yılmaz, İ. A., Ünal, A., & Çakır, G. (2015). Sürdürülebilir turizm literatürü üzerine bir değerlendirme: Türkiye bağlamı. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 4(2), 55-83.
- Yüksek, G., Dinçer, F. İ., & Dinçer, M. Z. (2019). Seyitgazi ilçesi paydaşlarının sürdürülebilir turizm farkındalıkları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 107-121.
- Zhang, J., & Zhao, S. (2019). Cultural heritage and sustainable development: A theoretical framework. *Sustainability*, 11(3), 820.
- Zhang, Y., Zong, R., Kou, Z., Shang, L., & Wang, D. (2021). Collablearn: An uncertainty-aware crowd-AI collaboration system for cultural heritage damage assessment. *IEEE Transactions on Computational Social Systems*, 9(5), 1515-1529.
- Zografos, C., & Oglethorpe, D. (2004). Multi-criteria analysis in ecotourism: using goal programming to explore sustainable solutions. *Current Issues in Tourism*, 7(1), 20-43.

<p>BİRİNCİ BÖLÜM</p> <p>EK-1: Turist Rehberliği Bölümü Öğrencilerine Uygulanan Anket Soruları</p>
<p>1. Cinsiyetiniz?</p> <p>☐ Erkek ☐ Kadın</p>
<p>2. Medeni Durum?</p> <p>☐ Evli ☐ Bekar</p>
<p>3. Yaş aralığınız?</p> <p>☐ 18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56- 65 ☐ 65'ten fazla</p>
<p>4. Eğitim durumunuz?</p> <p>☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐Yüksek lisans ☐ Doktora</p>
<p>5. Aylık geliriniz? (TL)</p> <p>☐ 4500 TL ve altı</p> <p>☐ 4501 – 5500 TL</p> <p>☐ 5501 – 6500 TL</p> <p>☐ 7501 – 8500 TL</p> <p>☐ 8501 TL ve üzeri</p>
<p>6. Yetiştığınız Coğrafi Bölge Neresidir?</p> <p>☐ Akdeniz Bölgesi.</p> <p>☐ Doğu Anadolu Bölgesi.</p> <p>☐ Ege Bölgesi.</p> <p>☐ Güneydoğu Anadolu Bölgesi.</p> <p>☐ İç Anadolu Bölgesi.</p> <p>☐ Karadeniz Bölgesi.</p> <p>☐ Marmara Bölgesi.</p> <p>7. Yetiştığınız Yerleşim Yeri Neresidir?</p> <p>☐ İl Merkezi</p> <p>☐ İlçe</p> <p>☐ Köy</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>

<p>8. Kaç yıldır Nevşehir İlinde yaşıyorsunuz?</p> <p>☐ 1 yıldan az</p> <p>☐ 1- 3 yıl</p> <p>☐ 4- 6 yıl</p> <p>☐ 7-9 yıl</p> <p>☐ 10 yıl ve üzeri</p>
<p>9. Sürdürülebilirlik ile ilgili daha önce bir (Eğitim, Seminer, Kurs vb.) aldınız mı?</p> <p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p>
<p>10. Kültürel Mirasın Korunması ile ilgili daha önce bir (Eğitim, Seminer, Kurs vb.) aldınız mı?</p> <p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p>
<p>11. Sizce “kültürel miras” kavramı neleri kapsamaktadır?</p> <p>☐ Geleneksel evleri</p> <p>☐ El sanatlarını</p> <p>☐ Yöresel yemekleri</p> <p>☐ Dini yapılar</p> <p>☐ Halk oyunları ve halk edebiyatını</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>12. Sizce, kültürel miras niçin korunmalıdır?</p> <p>☐ Turistler ziyaret ettiği için</p> <p>☐ Milli değere sahip oldukları için</p> <p>☐ Tarihi açıdan önemli oldukları için</p> <p>☐ Ekonomik kazanç sağladıkları için</p> <p>☐ Estetik değere sahip oldukları için</p> <p>☐ Gelecek nesillerin de kültürel miraslarını görmeye hakkı olduğu için</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>

<p>13. Sizce, kültürel mirasın korunmasından kimler ya da hangi kurum ve kuruluşlar sorumludur?</p> <p>☐ Belediyeler</p> <p>☐ Kültür ve Turizm Bakanlığı</p> <p>☐ Kaymakamlık</p> <p>☐ Mal sahipleri</p> <p>☐ Sivil toplum kuruluşları</p> <p>☐ Yerel halk</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>14. Sizce Nevşehir İlinde korunması gerekli kültür mirası ya da mirasları nelerdir?</p> <p>☐ Geleneksel evler</p> <p>☐ Gelenek ve görenekler</p> <p>☐ Yöresel yemekler</p> <p>☐ Geleneksel el sanatları</p> <p>☐ Dini yapılar</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>15. Nevşehir İlinde somut kültürel mirası yeterince korunmuş mudur?</p> <p>☐ Evet korunmuştur</p> <p>☐ Hayır korunamamıştır (Cevabınız “Evet” ise 14.sorudan devam ediniz.)</p>
<p>16. Sizce Nevşehir İlinde somut kültürel miras neden yeterince korunamamıştır?</p> <p>☐ Hükümetçe ayrılan bütçe kısıtlı olduğu için</p> <p>☐ Yeterli bağış ve sponsorluklar olmadığı için</p> <p>☐ Şehirleşme ile eski yapılar hızla yıkıldığı için</p> <p>☐ Yerel yönetim konusunda eksiklikler olduğu için</p> <p>☐ Yangınlar kültürel mirasa zarar verdiği için</p> <p>☐ Mülk sahiplerinin koruma masraflarını karşılama gücü yeterli olmadığı için</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>

<p>17.Sizce Nevşehir İlinde somut kültürel miras en iyi hangi şekilde korunabilir?</p> <p>☐ Bakım, onarım ve restorasyonları yapılarak</p> <p>☐ Müdahale edilmeden</p> <p>☐ Bakım, onarım, restorasyonları yapıp, turistik kullanıma açılarak</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>İKİNCİ BÖLÜM</p> <p><i>(7-8-9-10-12-15-16. Sorularda birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)</i></p>
<p>18. Sizce, “turizm” Nevşehir İlindeki kültürel mirasın korunmasına ne şekilde etki eder?</p> <p>☐ Olumlu</p> <p>☐ Olumsuz (Cevabınız “Olumlu” ise 15; “ Olumsuz” ise 16. soruyu cevaplandırınız).</p>
<p>19. Olumlu etki edecektir çünkü turizm sayesinde Nevşehir İlinde,</p> <p>☐ Eski binalar modern bir görünüme kavuşturacaktır</p> <p>☐ Ciddi koruma önlemleri alınacaktır</p> <p>☐ El sanatları yeniden canlanacaktır</p> <p>☐ Yöresel yemekler yeniden hatırlanacaktır</p> <p>☐ Yerel halkın koruma bilincini artacaktır</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>20. Olumsuz etki edecektir çünkü turizm nedeniyle Nevşehir İlinde,</p> <p>☐ Yöresel yemeklerin özgünlüğü kaybolacaktır</p> <p>☐ Gelenek ve görenekler yozlaşacaktır</p> <p>☐ Kültürel miras ticari bir mal olarak görülecektir</p> <p>☐ Geleneksel kıyafetler kaybolacaktır</p> <p>☐ Kültürel miras, aşırı kullanım sonucu zarar görecektir</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
<p>21. Nevşehir İlinde turizmin gelişmesini nasıl karşılırsınız? (Cevabınız “Olumlu” ise 18. “Olumsuz” ise 19. Soruyu cevaplandırınız.)</p> <p>☐ Olumlu ☐ Olumsuz</p>
<p>22. Olumlu karşılarım çünkü turizm sayesinde,</p> <p>☐ Yöre halkının ekonomik gelirini arttıracaktır ☐ Altyapı ıslah edilecektir ☐ Yerel kültür yeniden canlanacaktır ☐ Kültürel mirasın önemi anlaşılacaktır ☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>23. Olumsuz karşılarım çünkü turizm nedeniyle,</p> <p>☐ Çevrede çöp ve atıklar artacaktır ☐ Trafik ve buna bağlı hava kirliliği artacaktır ☐ Tarihi çevreye uygun olmayan tesisler inşa edilecektir ☐ Kalabalık ve gürültü artacaktır ☐ Ekonomik anlamda turizme bağlılık artacaktır ☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>24. Kadınların turizm işinde çalışmasını nasıl karşılırsınız?</p> <p>☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Bir fikrim yok</p>
<p>25. Sizce, Nevşehir ilinde hangi kaynaklar turizm amaçlı kullanılmalıdır?</p> <p>☐ Geleneksel konutlar ☐ Dini yapılar ☐ Geleneksel giyim kuşam ☐ Geleneksel el sanatları ☐ Yöresel yemekler ☐ Gelenek, görenek ve adetler ☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>

<p>26. Sizce Nevşehir İlindeki kültürel çekicilikler turizmde yeterince değerlendirilmiş midir?</p> <p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır</p> <p>☐ Bir fikrim yok</p>
<p>27. Turizm gelişmesi durumunda, Nevşehir İlinde turizm faaliyetlerine destek verir misiniz?</p> <p>☐ Evet</p> <p>☐ Hayır (Cevabınız <i>Hayır</i> ise 25. soruya geçiniz).</p>
<p>28. Turizme ne şekilde destek verebilirsiniz?</p> <p>☐ Ev pansiyonculuğu yaparak</p> <p>☐ Turizm tesislerinde çalışarak</p> <p>☐ Ürettiğim el işi ürünleri satarak</p> <p>☐ Tarımsal ürünlerimi pazarlayarak</p> <p>☐ Yöresel yemek çeşitleri hazırlayarak ve bunları pazarlayarak</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>
<p>29. Sizce Nevşehir İlinde gerçekleştirilecek turizm çalışmaları ne şekilde başarılı olur?</p> <p>☐ Çok iyi bir tanıtımla</p> <p>☐ İyi bir planlama ve organizasyon ile</p> <p>☐ Farklı turizm türlerinin bir arada yer alması ile</p> <p>☐ Tarihi yapıların iyileştirilmesi ile</p> <p>☐ Yerel halkın turizm hizmeti içinde aktif yer alması ile</p> <p>☐ Diğer (Belirtiniz.....)</p>